

Programmabegroting

2019 – 2022

Inhoudsopgave

• Leeswijzer	3
• Algemene inleiding en aanbieding door het college	6
• Programma's	
▪ Programma 1 – Bestuur, regio en middelen	10
▪ Programma 2 – Sociaal domein	21
▪ Programma 3 – Ruimte en leefomgeving	35
▪ Algemene dekkingsmiddelen	50
▪ Overzicht kosten van overhead	51
• Paragrafen	
▪ Paragraaf 1 - Lokale heffingen	54
▪ Paragraaf 2 - Weerstandsvermogen en risicobeheersing	60
▪ Paragraaf 3 - Kapitaalgoederen	78
▪ Paragraaf 4 - Financiering	83
▪ Paragraaf 5 - Bedrijfsvoering	88
▪ Paragraaf 6 - Verbonden partijen	90
▪ Paragraaf 7 - Grondbeleid	102
• Financiële begroting	
▪ Overzicht van baten en lasten	108
▪ Gehanteerde kaders voor de begroting 2019	109
▪ Verschillenanalyse	110
▪ Overzicht van incidentele baten en lasten	113
▪ Meerjarig overzicht van de vermogenspositie	116
▪ Geprognosticeerde balans	118
▪ EMU-saldo	119
▪ Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld	122
▪ Begroting en het meerjarenperspectief overzichten I t/m III	123

Leeswijzer

Voor u ligt de gemeentebegroting 2019 – 2022. In deze begroting zijn de doelstellingen, resultaten en inspanningen, zoals uitgewerkt in het DIN 2019-2021 opgenomen. Dit beleidskader is gesteld bij het vaststellen van de Perspectiefnota 2019. Om in dit overgangsjaar van het oude raadsakkoord naar de nieuwe samenwerkingsagenda tegemoet te kunnen komen aan de ambities die door uw nieuwe raad zijn opgenomen in de Samenwerkingsagenda “Maak meedoen mogelijk”, zullen er apart van deze begroting aanvullend voorstellen worden gedaan, gebaseerd op de ambities uit de nieuwe Samenwerkingsagenda, genoemd bij de Focus met ambitie.

Opbouw begroting

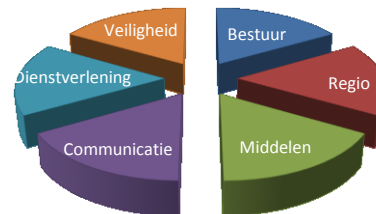
De begroting is als volgt opgebouwd: in de algemene inleiding en aanbieding door het college worden de belangrijkste ontwikkelingen voor het komende jaar toegelicht. Hierna worden per programma de doelen, resultaten en inspanningen in het DIN beschreven. Per programma is onderstaande indeling aangehouden:

Strategisch programmadoel

- Een beschrijving van het programmadoel.

Programmathema's

- De programma's zijn opgedeeld in thema's (subprogrammaonderdelen) zoals grafisch weergegeven in het onderstaande cirkeldiagram uit programma 1.

Hoofddoelen ("er-doelen")

- Per thema worden de hoofddoelen benoemd uit het raadsakkoord en de thema-avonden. Deze hoofddoelen worden ook vaak betiteld als “er-doelen” omdat ze in veel gevallen inhoud bevatten zoals beter, mooier, veiliger, duurzamer etc. en daarmee te weinig concreet zijn om inspanningen op te benoemen en om later door ons college verantwoording over af te kunnen leggen. In aansluiting op een reeks van thema-avonden zijn twee avonden gehouden met uw raad met als doel deze “er-doelen” te vertalen naar resultaten

(SMART-doelen). Deze resultaten en de daarvoor door ons college te leveren inspanningen zijn vervolgens per thema in elk programma opgenomen in een Doelen-Inspanningen-Netwerk (DIN).

Doelen-Inspanningen-Netwerk (DIN)

- In de groene blokjes onder het kopje hoofddoelen is beknopt het doel beschreven dat antwoord geeft op de vraag wat willen we bereiken.
- In de blauwe blokjes daarnaast zijn de resultaten (SMART-doelen) beschreven die in overleg met uw raad tot stand zijn gekomen.
- In de oranje blokjes in de rechterkolommen zijn de voor het doel benodigde inspanningen beknopt beschreven en in de tijd uitgezet over de jaren van de huidige raadsperiode en meerjarenbegroting.
- Indien de inspanning over meerdere jaren loopt, strekt het blokje zich grafisch ook over deze jaren uit.
- Tot slot zijn, indien er aan een inspanning extra budgettaire consequenties zijn verbonden, die consequenties vermeld.

Verder geven we in deze begroting per programma inzicht in de opbouw van de baten en lasten.

Na de programma's volgen de paragrafen waarin op zeven belangrijke beleidsterreinen, die niet programmagebonden zijn, inzicht wordt gegeven in belangrijke ontwikkelingen voor het begrotingsjaar 2019. Tot slot wordt in de financiële begroting onder andere stilgestaan bij de kaders voor de begroting 2019, de reservepositie van onze gemeente en het meerjarenperspectief tot en met 2022.

Nieuw in de begroting

Voor de raadsperiode 2018-2022 is dit de eerste begroting. Door de overgangperiode van de oude raad naar de nieuwe raad bevat deze begroting ten opzichte van de voorgaande raadsperiode nog geen grote nieuwe beleidsthema's. Uiteraard zijn er wel landelijke en lokale ontwikkelingen die hebben gezorgd voor mutaties in deze begroting ten opzichte van de begroting 2018. Deze ontwikkelingen zijn toegelicht in de Perspectiefnota 2019-2022 en verwerkt in deze begroting. Een opvallende verschuiving is het vervallen van de decentralisatie-uitkering WSW. Deze gaat vanaf 2018 rechtstreeks naar Rijnvicus. De WSW-lasten komen niet in onze begroting, maar in de begroting van Rijnvicus. Daarnaast is er sprake van een verhoging van verschillende bedrijfsvoeringskosten en verhoging van de kosten door de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Tot slot is het wegvallen van de inkomsten precarioheffing vanaf 2022 de meest in het oog springende wijziging.

In het DIN 2019-2022 zijn geen noemenswaardige aanpassingen aangebracht ten opzichte van het DIN 2018-2021.

Bij de behandeling en vaststelling van de Perspectiefnota 2019-2022 zijn geen amendementen ingebracht. Deze begroting is daarmee gebaseerd op de financiële en beleidskaders, zoals in de Perspectiefnota zijn vastgesteld.

Wel heeft ons college een aantal nieuwe onderwerpen in deze begroting verwerkt. Voor een deel waren dit onderwerpen die in de risicoparagraaf waren opgenomen, maar nog niet financieel waren uitgewerkt bij de Perspectiefnota. Daar waar dit wel mogelijk was en naar de mening van ons college ook in de begroting moest worden verwerkt, is dit gebeurd. Dit betreft het volgende: op basis van onderhoudsplannen voor groot onderhoud kunstwerken is het budget voor regulier onderhoud kunstwerken nu structureel aangevuld met extra budget voor groot onderhoud. Waar er in het verleden kredieten zijn toegekend voor groot onderhoud van de bruggen, stelt ons college voor om het budget structureel te verhogen. Eventuele overschotten of tekorten kunnen dan via de reserve infrastructuur (voorheen reserve wegen) worden verwerkt. De verhoging van dit budget voor onderhoud bruggen bedraagt ruim € 190.000 per jaar.

In de komende jaren krijgt de gemeente te maken met meer taken. Het gaat hier om taken als duurzaamheid, ondermijning en handhaving permanente bewoning. Ook is met het uitbesteden van de ICT-taken de behoefte ontstaan aan een contractmanager. Om hier invulling aan te kunnen geven worden de extra lasten deels gedekt uit beschikbare vacatureruimte, waarvoor er wat verschuivingen binnen de organisatie plaatsvinden. Aanvullend vraagt ons college structureel extra budget voor al deze personele lasten van € 186.000 per jaar.

Een derde aanvulling ten opzichte van de Perspectiefnota betreft de VTH-taak asbestsanering bij de ODWH. Hiervoor vraagt ons college een structureel extra budget van € 70.000 per jaar. Tot slot zijn er nog een aantal correcties doorgevoerd in de begroting. In de raads werkgroep financiën op 10 oktober worden deze wijzigingen ten opzichte van de vastgestelde kaders bij de Perspectiefnota 2019-2022 gepresenteerd en toegelicht.

Algemene inleiding en aanbieding door het college

Voor u ligt de programmabegroting 2019–2022. Deze programmabegroting verschijnt net als voorgaand jaar als document en als webapplicatie. Deze begroting ziet er in grote lijnen uit zoals de vorige begroting die we aan u hebben aangeboden waarin het zogenaamde Doelen-Inspanningen-Netwerk (DIN) het belangrijkste onderdeel vormt. Deze begroting is gebaseerd op het in 2017 vernieuwde BBV met als doel de vergelijkbaarheid van de begrotingen van de Nederlandse gemeenten te verbeteren.

De in juli vastgestelde Perspectiefnota 2019 vormt de basis voor deze begroting. De uitgangspunten uit de Perspectiefnota zijn verwerkt in de begroting voor 2019 en de meerjarenbegroting 2020–2022. In het DIN 2019-2022 zijn geen noemenswaardige aanpassingen aangebracht ten opzichte van het DIN 2018-2021. Bij de behandeling en vaststelling van de Perspectiefnota 2019-2022 zijn geen amendementen ingebracht. Deze begroting is daarmee gebaseerd op de financiële en beleidskaders, zoals in de Perspectiefnota zijn vastgesteld. Hierbij heeft het oude college voor ons nieuwe college zo veel mogelijk ruimte open willen houden om vanaf 2019 en in de Perspectiefnota 2020 e.v. op eigen wijze invulling te kunnen geven aan onze ambities.

Ons nieuwe college heeft met uw raad de ambities vastgelegd in de Samenwerkingsagenda “Maak meedoen mogelijk”. Hierin is ook een overzicht opgenomen “Focus met ambitie”. In deze begroting is door ons college een aantal van deze ambities verwerkt, die naar de mening van ons college geen keus waren, maar een “must”. Zo is er ruimte gecreëerd om invulling te kunnen geven aan extra taken, zoals ondermijning, duurzaamheid, contractmanagement en handhaving. Daarnaast is er structureel extra budget opgenomen voor het groot onderhoud aan kunstwerken (bruggen), zodat uitvoering kan worden gegeven aan het onderhoudsplan voor de kunstwerken.

In de komende maanden wordt in overleg met uw raad een keus gemaakt in de uitvoering en fasering van ambities uit de Samenwerkingsagenda “Maak meedoen mogelijk”. Wij zijn blij dat deze begroting hiervoor nog de noodzakelijke ruimte biedt, met name in de eerste jaren. Met de afschaffing van de precarioheffing vanaf 1 januari 2022 is duidelijk dat niet alle ambities binnen deze raadsperiode kunnen worden uitgevoerd. Uw raad zal hierin keuzes moeten maken. Ons college kijkt uit naar de discussie met uw raad om vervolgens uitvoering te kunnen geven aan de door uw raad genomen besluiten en daarmee de verwezenlijking van de mooie ambities uit de Samenwerkingsagenda.

Voor het zover is, nodigen wij u eerst uit kennis te nemen van deze begroting en deze vast te stellen. Met het vaststellen van deze begroting wordt invulling gegeven aan de taken en ambities die naar mening van ons college een “must” zijn. In een later stadium kan uw raad verder discussiëren over de overige ambities.

Inspanningen vanuit het DIN waarvoor extra budget benodigd is	bedragen in €			
	2019	2020	2021	2022
Programma 1 Bestuur, regio en middelen				
1) Vervanging website investering € 100.000 (vervallen in DIN)	-	-	-	-
2) Kapitaallasten nieuw raadsinformatiesysteem (aanschaf 2017)	24.600	24.600	-	-
3) Meting klanttevredenheid	-	15.000	-	-
4) Handhaving permanente bewoning en woonfraude	40.000	-	-	-
5) Extra inzet voor juridische afhandeling reguliere handhavingzaken	60.000	-	-	-
Programma 2 Sociaal Domein				
6) Inzet voor controleren en handhaven alcohol- en drugsgebruik	35.000	35.000	-	-
7) Vanuit de werkgroep dementievriendelijk 3 initiatieven uitvoeren	35.000	35.000	-	-
Programma 3 Ruimte en leefomgeving				
8) Uitwerken duurzaamheidsagenda 2016-2020	25.000	25.000	-	-
9) Bijdrage aan Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025	26.794	26.794	26.794	26.794
10) Ambtelijke inzet voor Energieakkoord HR, open landschap en bodemdaling en overige activiteiten voor energieneutraliteit.	40.000	40.000	40.000	40.000
11) Uitvoering geven aan vervolgfases IBOR (wegen)	350.000	550.000	550.000	550.000
12) Inzet extra middelen IBOR voor realisatie extra wensen (parels)	25.000	25.000	25.000	-
13) Ophogen cofinancieringsbudget Groen en Natuur	50.000	50.000	-	-
14) Activeren en innoveren recreatieprojecten	50.000	-	-	-
15) Uitvoeringskosten recreatieve projecten	35.000	-	-	-
16) Doorontwikkelen werkgeversservicepunt	30.000	-	-	-
17) Uitvoering initiatieven nav Kernen in hun Kracht	10.000	10.000	-	-
18) Uitvoering onderzoek naar impact ontwikkelingen rondom Schiphol	10.000	10.000	10.000	-
Totaal	846.394	846.394	651.794	616.794
Reeds beschikbaar gesteld DIN 2018-2021 in begroting 2018	898.894	821.794	651.794	651.794
Totaal extra benodigd voor DIN 2019-2022	-52.500	24.600	-	-35.000

Uw raad heeft bij de vaststelling van de financiële kaders en de beleidskaders in de Perspectiefnota 2019 weinig wijzigingen aangebracht in de beschikbare budgetten van het DIN. Uitgangspunt was daarbij voortzetting van het bestaande beleid. De Samenwerkingsagenda “Maak meedoen mogelijk” zal in de Perspectiefnota 2020 vertaald zijn naar doelen en inspanningen.

De financiële wijzigingen zijn toegelicht op pagina 9 van de Perspectiefnota 2019. De afschrijvingslasten van de website stonden nog wel in de Perspectiefnota, maar nu niet meer in de begroting in het DIN, omdat de investeringen, en daarmee de kapitaallasten, zijn overgedragen aan BVO Rijn en Braassem.

Naast financiële wijzigingen kent het DIN ook inhoudelijke wijzigingen. Een gedetailleerde inhoudelijke toelichting op de wijzigingen is opgenomen in bijlage 1 van de door u vastgestelde Perspectiefnota 2019-2022. De DIN-budgetten zelf zijn hieronder toegelicht bij de verschillende programma's. In deze programma's kunt u per thema ook kennis nemen van de inspanningen die zijn vastgesteld bij de Perspectiefnota 2019, die binnen de reguliere begroting zijn gedekt.

Programma's

In dit onderdeel wordt per programma voor het begrotingsjaar inzicht gegeven in de doelstellingen, belangrijke ontwikkelingen en de besteding van het geld.

De gemeenteraad heeft het beleid zoals vastgelegd in het raadsakkoord voor de raadsperiode 2014-2018 en de samenwerkingsagenda 2018-2022 vastgelegd in drie raadsprogramma's:

- Programma 1 - Bestuur, regio en middelen
- Programma 2 - Sociaal domein
- Programma 3 - Ruimte en leefomgeving

Programma 1 Bestuur, regio en middelen

Inleiding

Wij willen besturen met ruimte voor invloed aan de voorkant vanuit inwoners, ondernemers, dorpsraden en overige instellingen en hebben daarbij een sterke stem in de regio. Wij vergroten de grip op onze verbonden partijen en hebben een proactieve en solidaire houding door het uitdragen van onze kernkwaliteiten groen, recreatie en toerisme, (glas)tuinbouw, handel, logistiek en bereikbaarheid in onze samenwerking met het bedrijfsleven, onderwijs en andere overheden. We gaan uit van de uitvoering van de gemeentelijk taken binnen een structureel sluitende begroting.

Inspanningen met budgettaire consequenties

Voor het realiseren van de doelstellingen uit het raadsakkoord is er een aantal inspanningen bij dit programma waarvoor de inzet van extra middelen nodig is. Deze inspanningen (18 in totaal voor de drie programma's) zijn hieronder voor dit programma verder uitgewerkt.

1. Vervanging website investering € 100.000

2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

In 2017 is de website van de gemeente vervangen. De nieuwe website is meer visueel ingesteld en beschikt over mogelijkheden zoals een e-mailnotificatiesysteem. Hier kunnen inwoners of belangstellenden zich aanmelden om via de mail op de hoogte te worden gehouden van bepaalde ontwikkelingen in de straat, buurt of wijk. De getoonde lasten in de Perspectiefnota betreffen de kapitaallasten voor de investering die nodig was voor het verbeteren van de website. Omdat de investeringen zijn ingebracht in de BVO Rijn en Braassem zijn de kapitaallasten hier niet meer zichtbaar.

2. Kapitaallasten implementatie nieuw raadsinformatiesysteem (aanschaf 2017)

2019	2020	2021	2022
24.600	24.600	-	-

In 2017 is een nieuw raadsinformatiesysteem geïmplementeerd, waarbij aansluiting is gezocht bij het RIS zoals dat ook bij de gemeente Alphen aan den Rijn wordt gebruikt, aangezien wij streven naar een zo veel mogelijk eenduidig digitaal applicatielandschap. De getoonde lasten betreffen de kapitaallasten voor de investering in het raadsinformatiesysteem.

3. Meting klanttevredenheid.

2019	2020	2021	2022
-	15.000	-	-

In 2018 is de eerste klanttevredenheidsmeting gepland. Onze klanten zullen worden bevraagd hoe zij de fysieke en digitale dienstverlening van de gemeente ervaren. Op basis van deze nulmeting zullen wij inspanningen plegen om de dienstverlening verder te verbeteren en beter aan te kunnen sluiten op de wensen en eisen van onze klanten. In 2020 zal opnieuw een meting plaatsvinden om te bekijken of onze inspanningen hebben geleid tot het gewenste resultaat.

4. Handhaving permanente bewoning en woonfraude

2019	2020	2021	2022
40.000	-	-	-

Deze inspanning is toegekend bij de begroting 2016, 2017 en 2018 en is nu ongewijzigd overgenomen in de begroting 2019, conform het bij de Perspectiefnota 2019 vastgestelde DIN 2019-2022.

Woonfraude

De kwaliteit van de Basisregistratie Personen staat volop in de belangstelling. Onderzoek naar woonfraude draagt bij aan de kwaliteit van de Basisregistratie Personen. We zullen beter zicht hebben op wie waar in onze gemeente woont. Onterechte uitkeringen, subsidies en toelagen kunnen worden opgespoord. Ook de veiligheid en leefbaarheid in onze gemeente wordt hierdoor vergroot.

Permanente bewoning van recreatieverblijven

In recreatiewoningen mag niet permanent worden gewoond. Daarvan is sprake als iemand niet elders een hoofdverblijf heeft. Als recreatiegemeente treden we op tegen het illegale gebruik van recreatieverblijven.

Uitvoering

Om woonfraude en permanente bewoning van recreatieverblijven tegen te gaan is onderzoek nodig naar ongeveer 1000 adressen (gebaseerd op de Basisregistratie Personen, het aantal recreatieverblijven en kennis en ervaring) in de aankomende vier jaar. We treden daar nu ook al tegen op maar steekproefsgewijs. Met het extra geld kunnen we de controles daarop intensiveren. Dit zal ook in samenwerking met de woningbouwcorporaties en buurgemeenten plaatsvinden. Onderzoek naar woonfraude en permanente bewoning van recreatieverblijven is een arbeidsintensief proces. De raad zal periodiek op de hoogte worden gehouden van de onderzoeksresultaten.

5. Extra inzet voor juridische afhandeling reguliere handhavingszaken

2019	2020	2021	2022
60.000	-	-	-

In de begrotingen 2017 en 2018 zijn middelen toegekend voor extra inzet voor juridische afhandeling van de reguliere (handhavings-) werkvoorraad en dit voorstel is in de begroting 2019 ongewijzigd overgenomen, conform het bij de Perspectiefnota 2019 vastgestelde DIN 2019-2022.

Rol verbonden partijen bij realisatie van het DIN

Bij het leveren van de inspanningen die nodig zijn voor de realisatie van de resultaten en hoofddoelen in programma 1 hebben de verbonden partijen bij de meeste thema's geen directe rol. Wel werken wij binnen het thema Dienstverlening direct samen met verbonden partijen als Cyclus, ODWH en SWA om klachten en meldingen op te lossen. Binnen het thema Regio zijn wij direct afhankelijk van de uitvoering van de verbonden partijen als het gaat om het tijdig opleveren van hun planning & controlproducten en het naleven van de gemaakte afspraken hieromtrent.

Beleidsindicatoren programma 1

In het DIN zijn de resultaten en inspanningen opgenomen waarop uw raad wil sturen. Daarnaast geven onderstaande indicatoren een beeld van andere maatschappelijke effecten in de programma's. Deze indicatoren zijn uniform voor alle gemeenten. De indicatoren zijn beschikbaar via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Uw raad heeft via deze site de mogelijkheid om de indicatoren van de verschillende taakvelden te raadplegen én om deze te vergelijken met andere gemeenten.

Taakveld	Naam indicator	eenheid
1. veiligheid	harde kern jongeren	aantal per 10.000 inwoners
1. veiligheid	winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners
1. veiligheid	geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners
1. veiligheid	diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inwoners
1. veiligheid	vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte	aantal per 1.000 inwoners

Naast bovenstaande indicatoren, waarvan de gegevens via externe bronnen te raadplegen zijn, besteden we in deze begroting aandacht aan de volgende indicatoren. De waarden hiervan zijn opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Taakveld	Naam indicator	eenheid
0. bestuur en ondersteuning	formatie	fte per 1.000 inwoners
0. bestuur en ondersteuning	bezetting	fte per 1.000 inwoners
0. bestuur en ondersteuning	apparaatskosten	kosten per inwoner
0. bestuur en ondersteuning	externe inhuur	kosten als % van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen
0. bestuur en ondersteuning	overhead	% van totale lasten

Inzicht in het programmabudget

Programma 1 heeft een totaal budget van afgerond € 39,2 miljoen aan geraamde baten en € 11,4 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Onderstaande grafiek geeft inzicht in de herkomst van de middelen en de onderdelen waaraan de budgetten binnen dit programma worden besteed. Omdat de algemene uitkering uit het gemeentefonds en het grootste deel van de inkomsten uit lokale heffingen binnen dit programma zijn verantwoord, sluit het programma met een positief saldo van € 27,8 miljoen.

Lasten Programma 1 (inclusief algemene dekkingsmiddelen)

Baten Programma 1 (inclusief algemene dekkingsmiddelen)

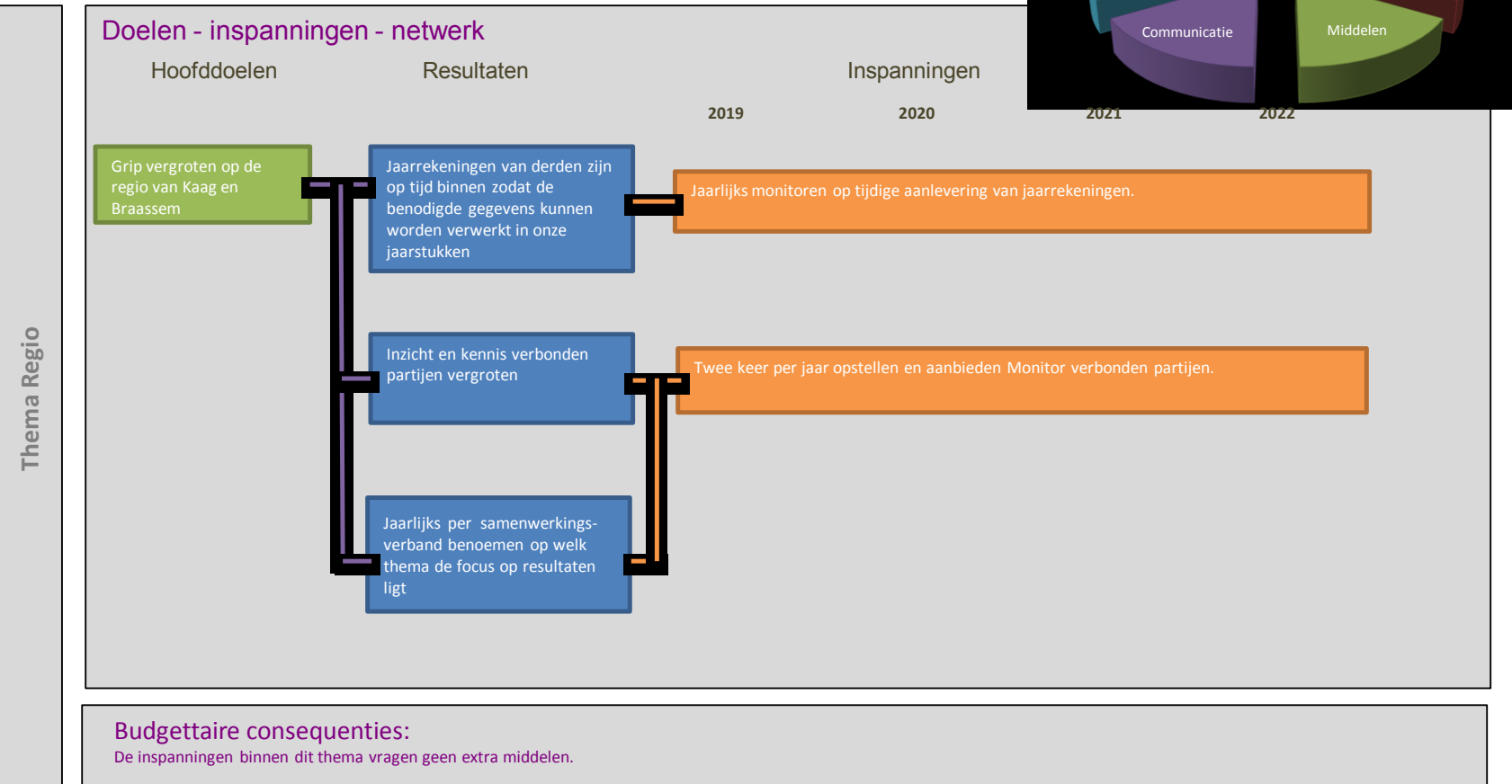

Programma 1 Bestuur, regio en middelen

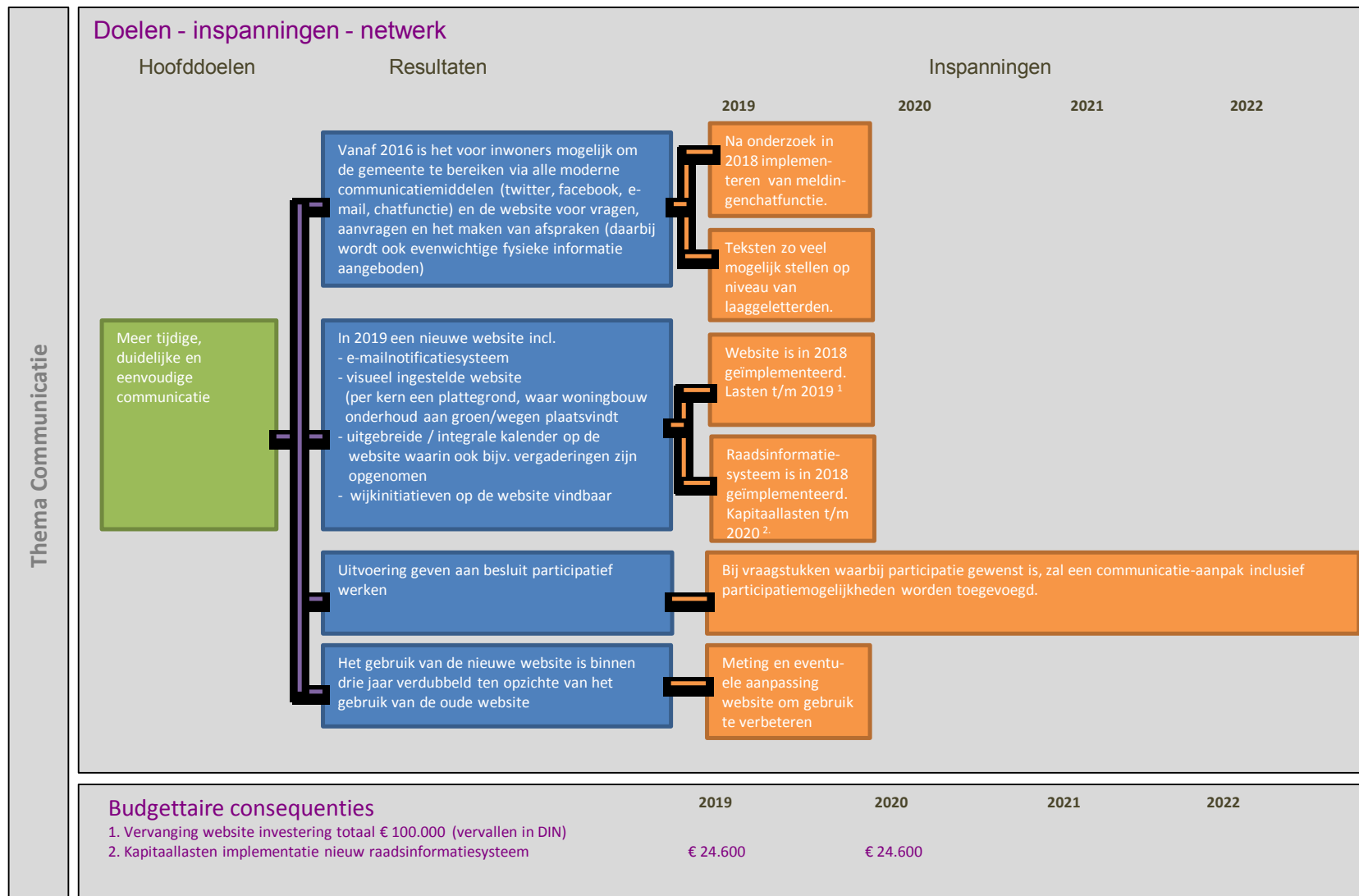
Strategisch programmadoel

Besturen met ruimte voor invloed aan de voorkant vanuit inwoners, ondernemers, dorpsraden en overige instellingen. Een sterke stem van Kaag en Braassem in de regio door het vergroten van grip op onze verbonden partijen en een proactieve en solidaire houding door het uitdragen van onze kernkwaliteiten groen, recreatie en toerisme, (glas)tuinbouw, handel, logistiek en bereikbaarheid in onze samenwerking met het bedrijfsleven, onderwijs en andere overheden. Uitvoering van de gemeentelijke taken binnen de beschikbare middelen zonder lastenverzwaring inwoners.

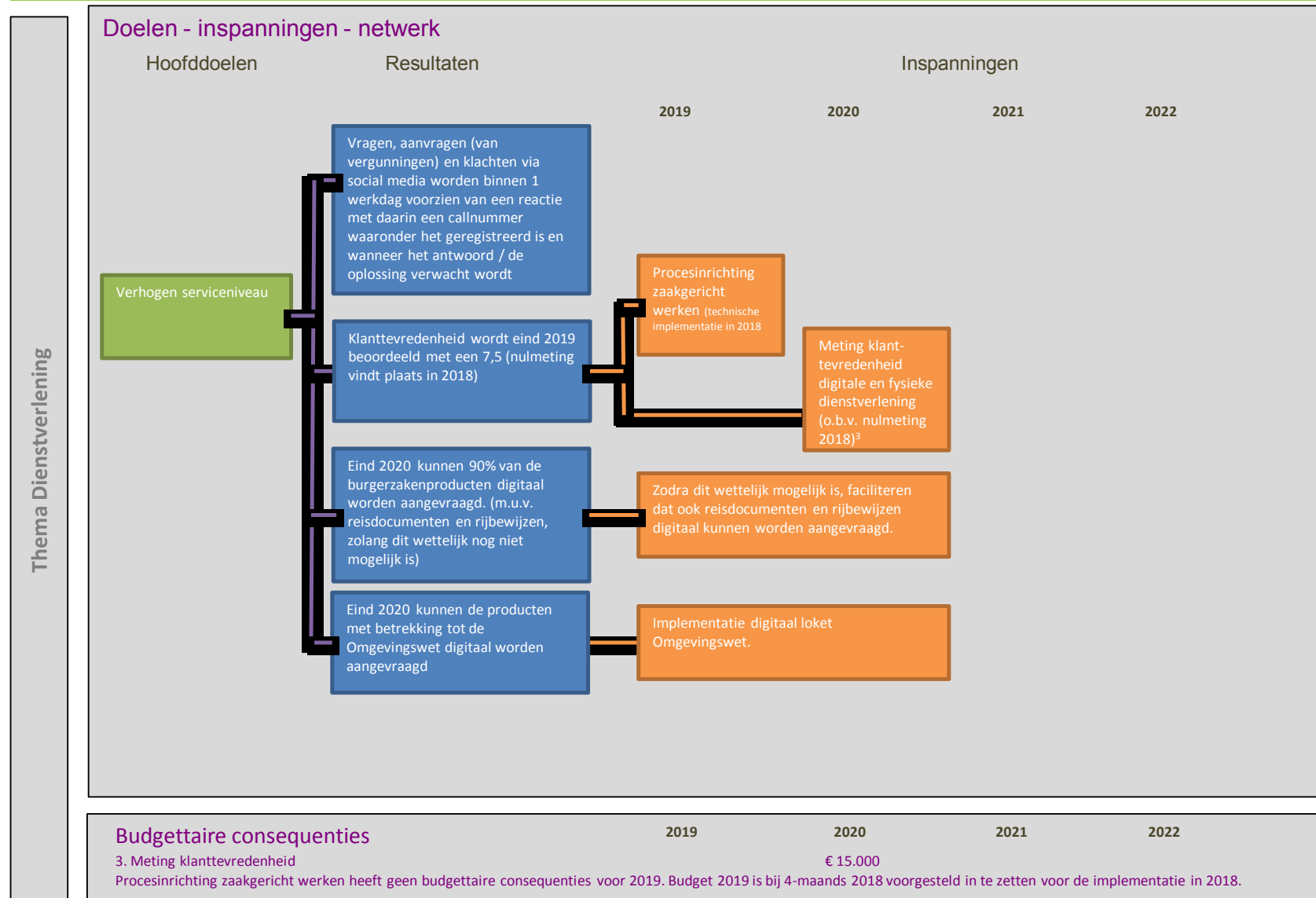
Programmathema's

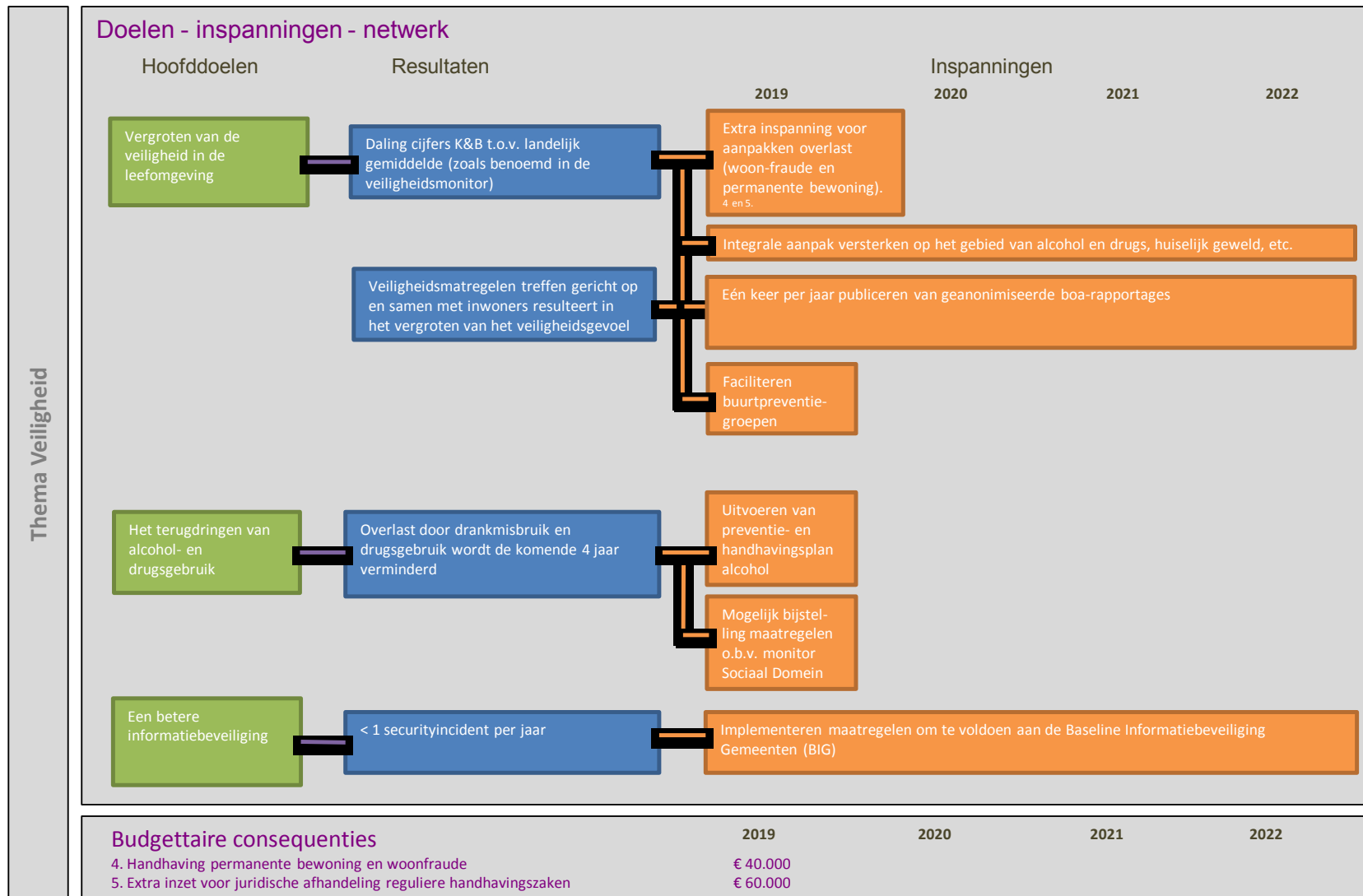
Programma 1 Bestuur, regio en middelen

Programma 1 Bestuur, regio en middelen

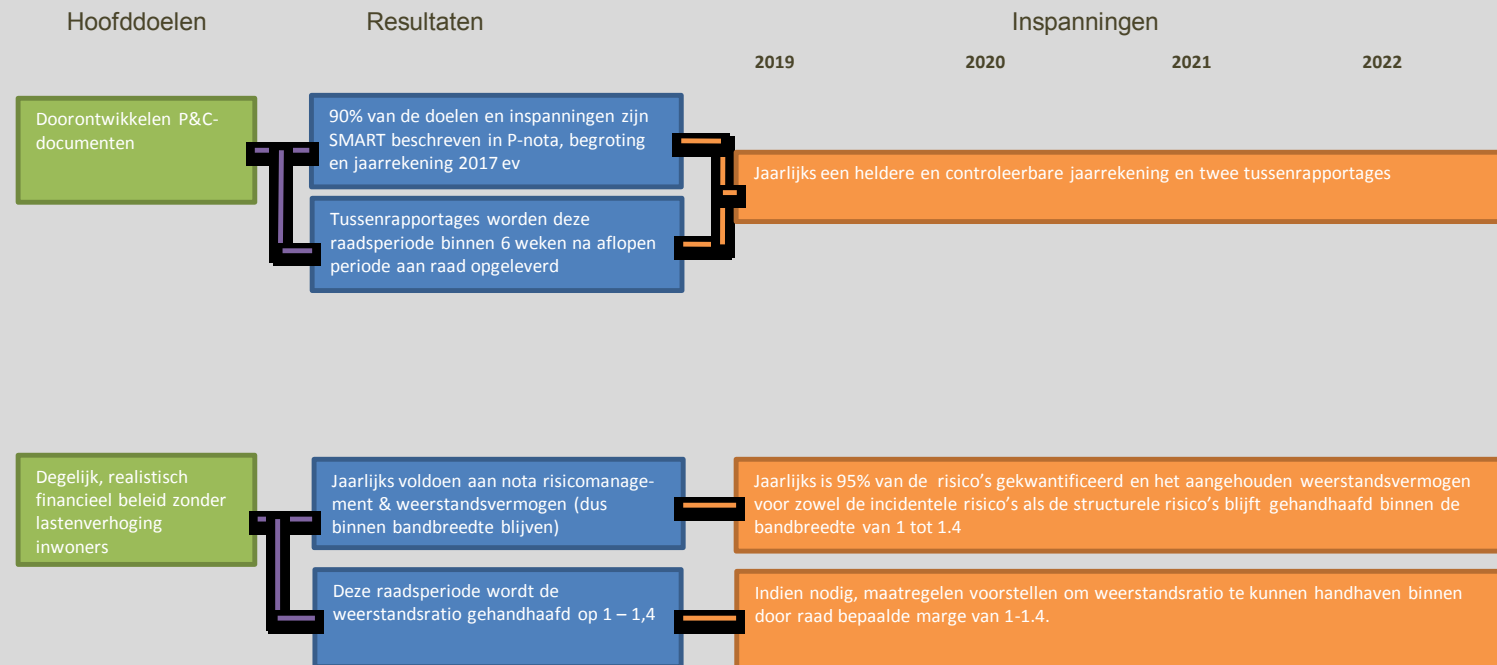
Programma 1 Bestuur, regio en middelen

Programma 1 Bestuur, regio en middelen

Thema Middelen

Doelen - inspanningen - netwerk

Budgettaire consequenties

De inspanningen binnen dit thema vragen geen extra middelen.

Meerjarenbegroting

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2019 – 2022 verwerkt.

Programma 1 Bestuur, regio en middelen	Programma budget 2019	Meerjarenperspectief		
		2020	2021	2022
Budget exploitatielasten	4.026.631 N	4.016.263 N	3.985.351 N	4.000.049 N
Baten	-72.178 V	-72.178 V	-72.178 V	-72.178 V
Saldo van baten en lasten	3.954.453 N	3.944.085 N	3.913.173 N	3.927.871 N
Reservemutaties: toevoegingen	0 N	0 N	0 N	0 N
Reservemutaties: beschikkingen	-368.865 V	-368.865 V	-368.865 V	-368.865 V
Geraamd programmaresultaat	3.585.588 N	3.575.220 N	3.544.308 N	3.559.006 N
	2019	2020	2021	2022
TOEVOEGINGEN				
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N
	0 N	0 N	0 N	0 N
BESCHIKKINGEN				
Bijdrage aan Holland Rijnland	-368.865 V	-368.865 V	-368.865 V	-368.865 V
	-368.865 V	-368.865 V	-368.865 V	-368.865 V

Programma 2 Sociaal domein

Inleiding

Wij sturen op het behalen van effecten en doelstellingen binnen het sociaal domein, zoals beschreven in de Maatschappelijke agenda (MAG), door samenwerking tussen gemeente, organisaties en partijen onderling. Wij zetten in op participatie/betrekken van mensen bij de samenleving en bij de zorg voor elkaar zonder iemand uit te sluiten. De gemeente verbindt en versterkt de krachten die al aanwezig zijn bij inwoners, organisaties en partijen.

Inspanningen met budgettaire consequenties

Voor het realiseren van de doelstellingen uit het raadsakkoord is er een aantal inspanningen bij dit programma waarvoor de inzet van extra middelen nodig is. Deze inspanningen zijn hier voor dit programma verder uitgewerkt.

6. Inzet voor controleren en handhaven alcohol- en drugsgebruik

2019	2020	2021	2022
35.000	35.000	-	-

Via de begrotingen 2017 en 2018 is extra geld beschikbaar gesteld voor preventief beleid, dat wil zeggen voor extra ambtelijke inzet en extra inzet van Brijder voor controle op het alcohol- en drugsgebruik en het handhaven van het alcohol- en drugsbeleid (zijnde verlaging van het gebruik). In de begroting 2019-2022 is dit beschikbaar gestelde budget ongewijzigd opgenomen.

7. Vanuit de werkgroep dementievriendelijk drie initiatieven uitvoeren

2019	2020	2021	2022
35.000	35.000	-	-

Deze inspanning is toegekend in de begrotingen 2016, 2017 en 2018 en is ongewijzigd overgenomen in de begroting 2019-2022. In Nederland krijgt één op de vijf inwoners een vorm van dementie en is het vrijwel zeker dat je in je leven te maken krijgt met dementie van een dierbare. Ook in onze gemeente neemt het aantal inwoners met dementie de komende jaren enorm toe. Mensen met dementie moeten zo lang mogelijk thuis blijven wonen. Dit heeft gevolgen voor henzelf maar zeker ook voor hun mantelzorgers. Wij willen mensen met dementie en hun mantelzorgers beter ondersteunen en komen tot een dementievriendelijke gemeente. Daarom hebben wij een opdracht aan de Driemaster gegeven om activiteiten te ontwikkelen om dit samen met ons, inwoners, vrijwilligers,

professionals en ondernemers te bereiken, maar ook om initiatieven op dit terrein te stimuleren en ondersteunen. Voor de uitvoering van deze activiteiten en initiatieven in 2019 e.v. is budget nodig.

Rol verbonden partijen bij realisatie van het DIN

Bij het leveren van de inspanningen die nodig zijn voor de realisatie van de resultaten en hoofddoelen in programma 2 hebben de verbonden partijen bij de meeste thema's een indirecte rol. Bijvoorbeeld de RDOG levert met haar gezondheidsbeleid indirect een bijdrage aan de afname van het alcoholgebruik bij 18- en 18+jarigen in de regio en RDOG heeft programma's die bijdragen aan de afname van overgewicht bij volwassenen. Bij het realiseren van een betere bereikbaarheid en een toename van het aantal bedrijven heeft Holland Rijnland een verbindende rol. Het beleid van het regionaal bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) draagt bij aan het doel dat meer jongeren een startkwalificatie hebben en er een afname komt van het aantal voortijdige schoolverlaters. Bij het thema gezondheid en veiligheid spelen de RDOG en VRHM een rol in het bereiken van verschillende resultaten.

Beleidsindicatoren programma 2

In het DIN zijn de resultaten en inspanningen opgenomen waarop uw raad wil sturen. Daarnaast geven onderstaande indicatoren een beeld van andere maatschappelijke effecten in de programma's. Deze indicatoren zijn uniform voor alle gemeenten. De indicatoren zijn beschikbaar via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Uw raad heeft via deze site de mogelijkheid om de indicatoren van de verschillende taakvelden te raadplegen én om deze te vergelijken met andere gemeenten.

Taakveld	Naam indicator	eenheid
1. veiligheid	verwijzingen Halt	aantal per 10.000 jongeren
4. onderwijs	absoluut verzuim	aantal per 1000 leerlingen
4. onderwijs	relatief verzuim	aantal per 1000 leerlingen
4. onderwijs	voegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs
5. sport, cultuur en recreatie	niet sporters	%
6. sociaal domein	banen	aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar
6. sociaal domein	jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen
6. sociaal domein	kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar
6. sociaal domein	netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking
6. sociaal domein	werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen
6. sociaal domein	personen met een bijstandsuitkering	aantal per 10.000 inwoners
6. sociaal domein	lopende re-integratievoorzieningen	aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar
6. sociaal domein	jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar
6. sociaal domein	jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar
6. sociaal domein	jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar
6. sociaal domein	cliënten met een maatwerkarrangement WMO	aantal per 10.000 inwoners

Inzicht in het programmabudget

Programma 2 heeft een totaal budget van afgerond € 5,4 miljoen aan geraamde baten en € 22,4 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Onderstaande grafiek geeft inzicht in de herkomst van de middelen en de onderdelen waaraan de budgetten binnen dit programma worden besteed.

Lasten Programma 2

Baten Programma 2

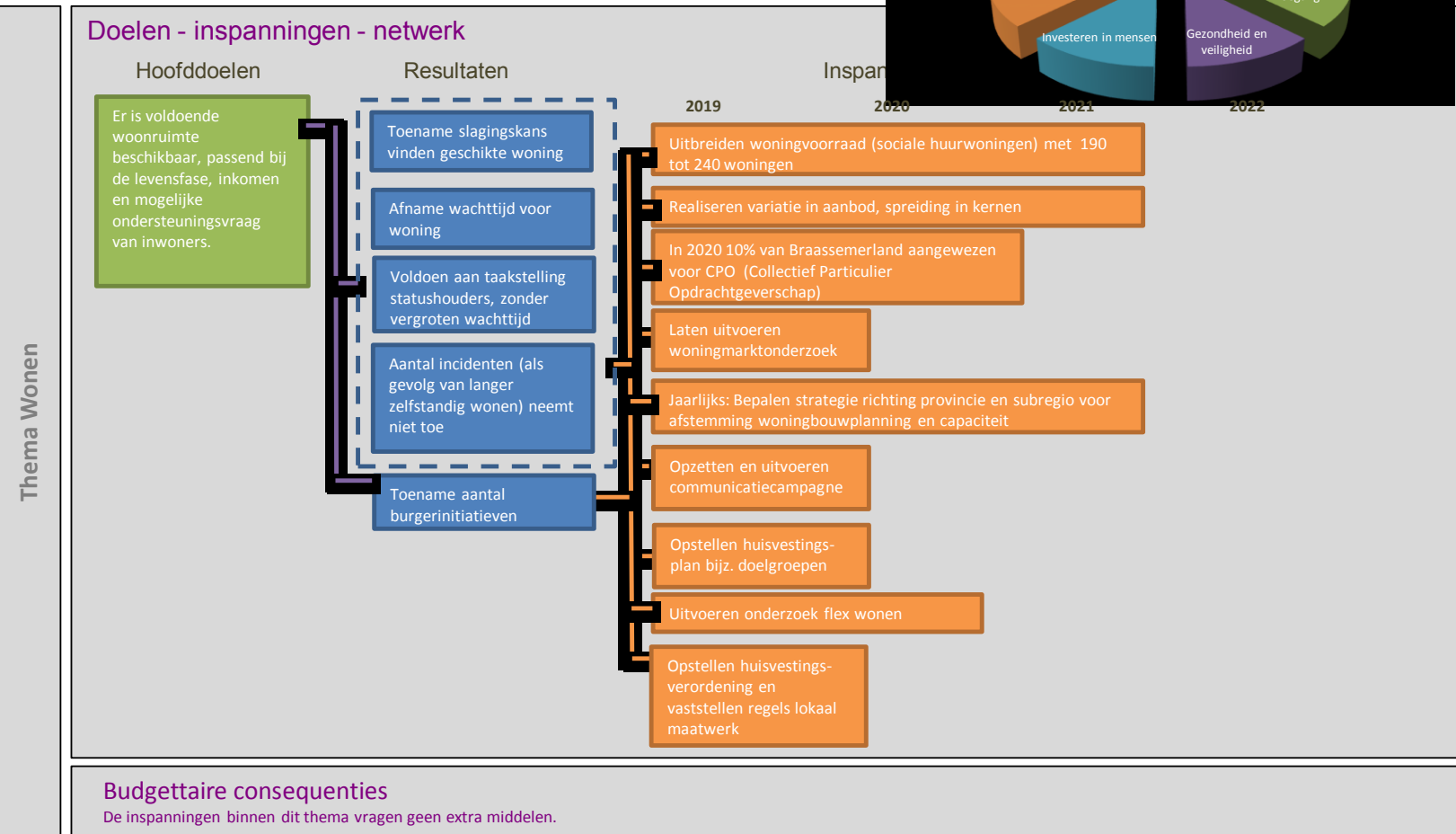

Programma 2 Sociaal Domein

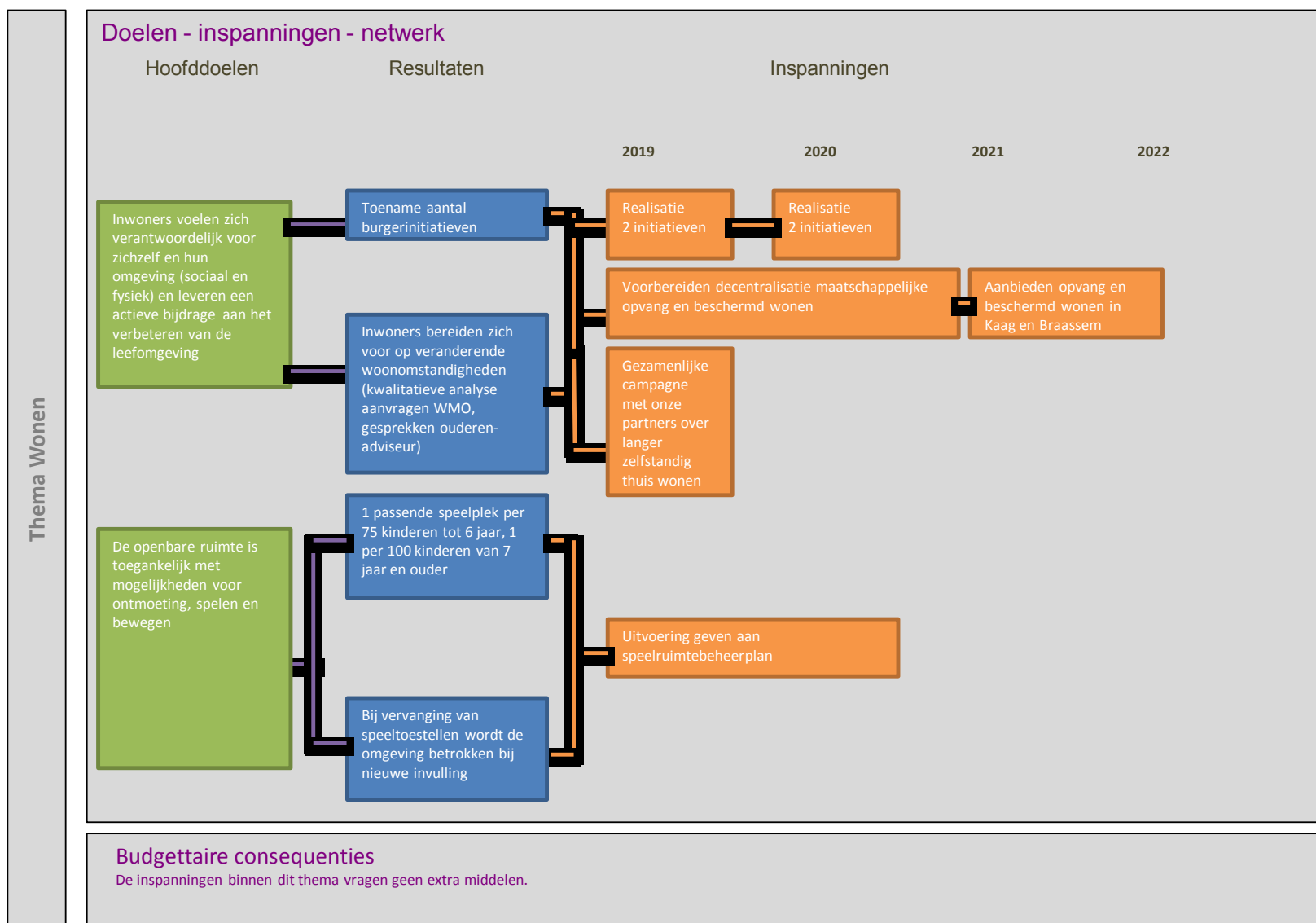
Strategisch programmadoel

Sturen op het behalen van effecten en doelstellingen binnen het sociaal domein, zoals beschreven in de MAG, door samenwerking tussen gemeente, organisaties en partijen onderling en participatie/betrekken van mensen bij de samenleving en bij de zorg voor elkaar zonder iemand uit te sluiten. De gemeente verbindt en versterkt de krachten die al aanwezig zijn bij inwoners, organisaties en partijen. Ingezet wordt op de uitvoering van de opgaven uit de 3 Decentralisaties, zoals beschreven in de M

Programmathema's

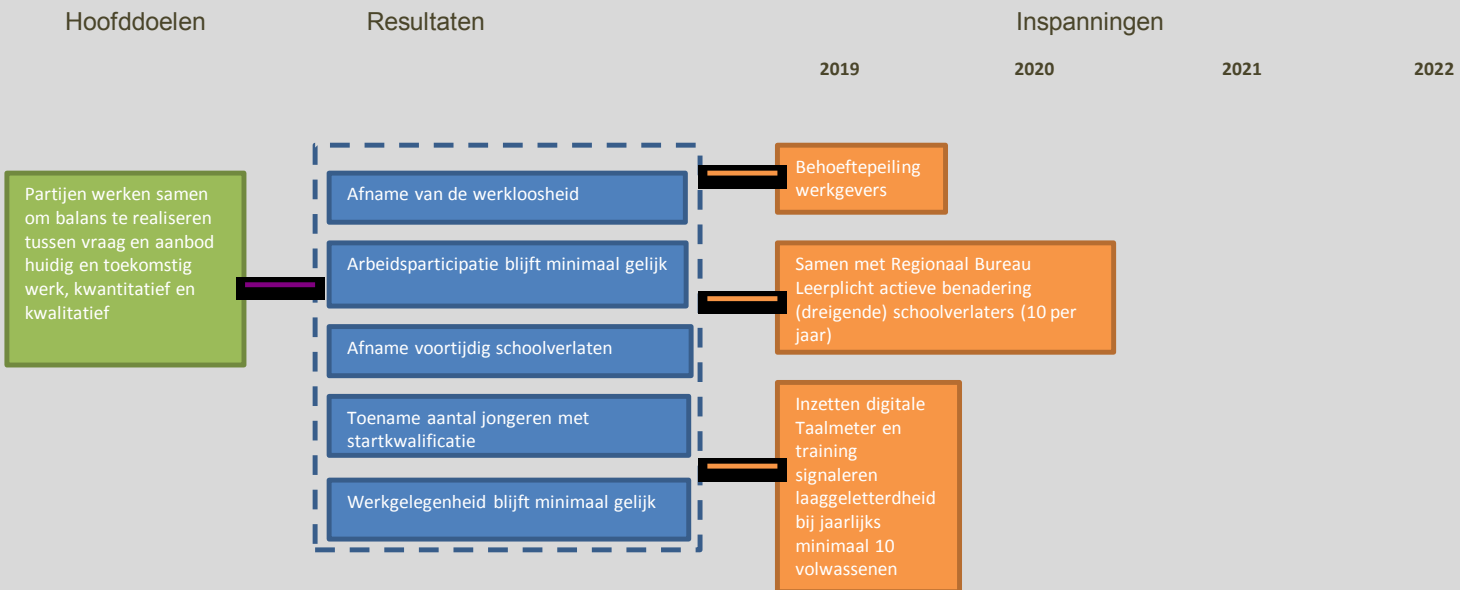
Programma 2 Sociaal Domein

Programma 2 Sociaal Domein

Thema Werken

Doelen - inspanningen - netwerk

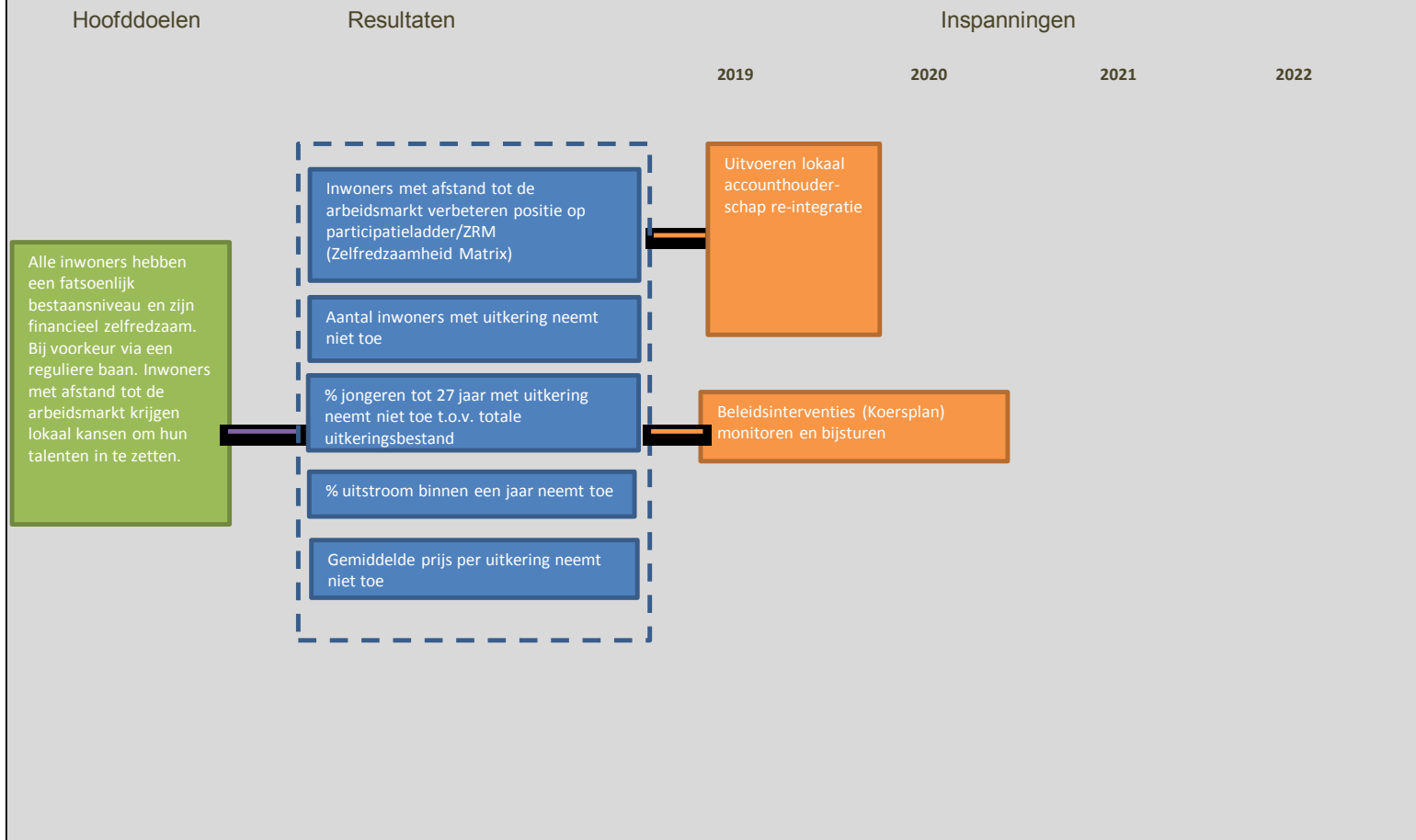
Budgettaire consequenties

Dit programma sluit aan op programma 3, onderdeel economie. Een deel van het programma, inclusief de geraamde budgetten, staat sinds 2018 in programma 3.

Programma 2 Sociaal Domein

Thema Werken

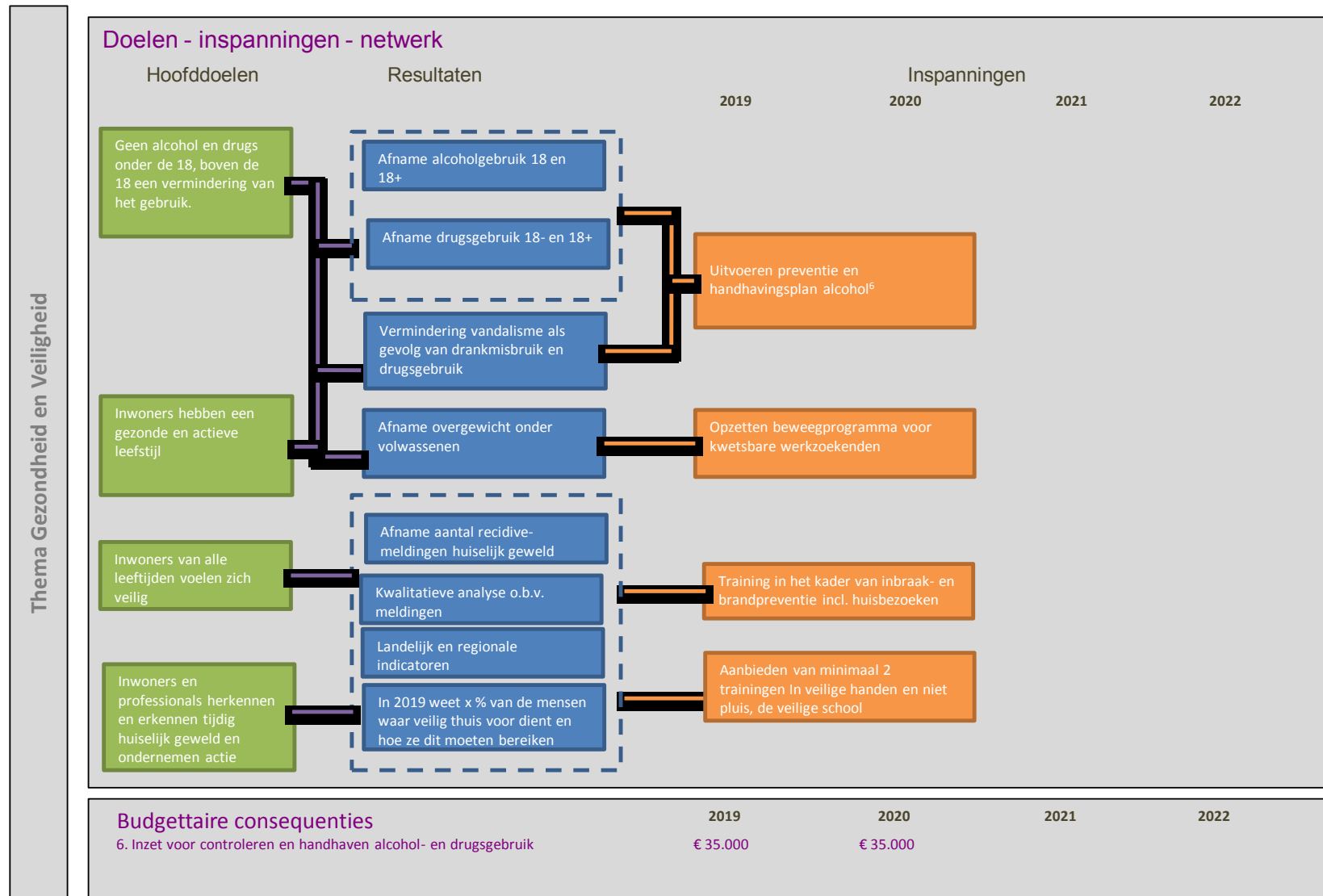
Doelen - inspanningen - netwerk

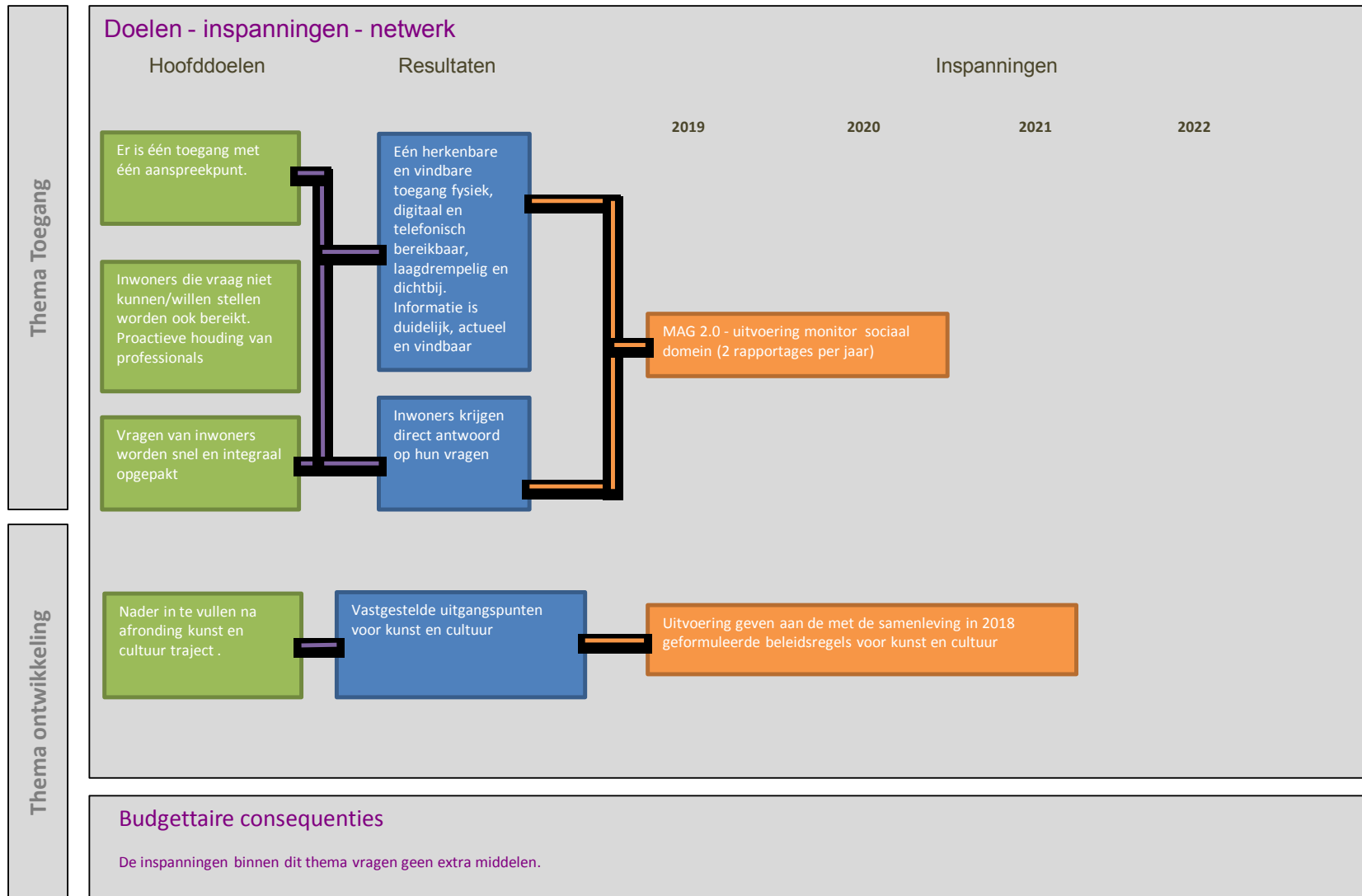
Budgettaire consequenties

De inspanningen binnen dit thema vragen geen extra middelen.

Programma 2 Sociaal Domein

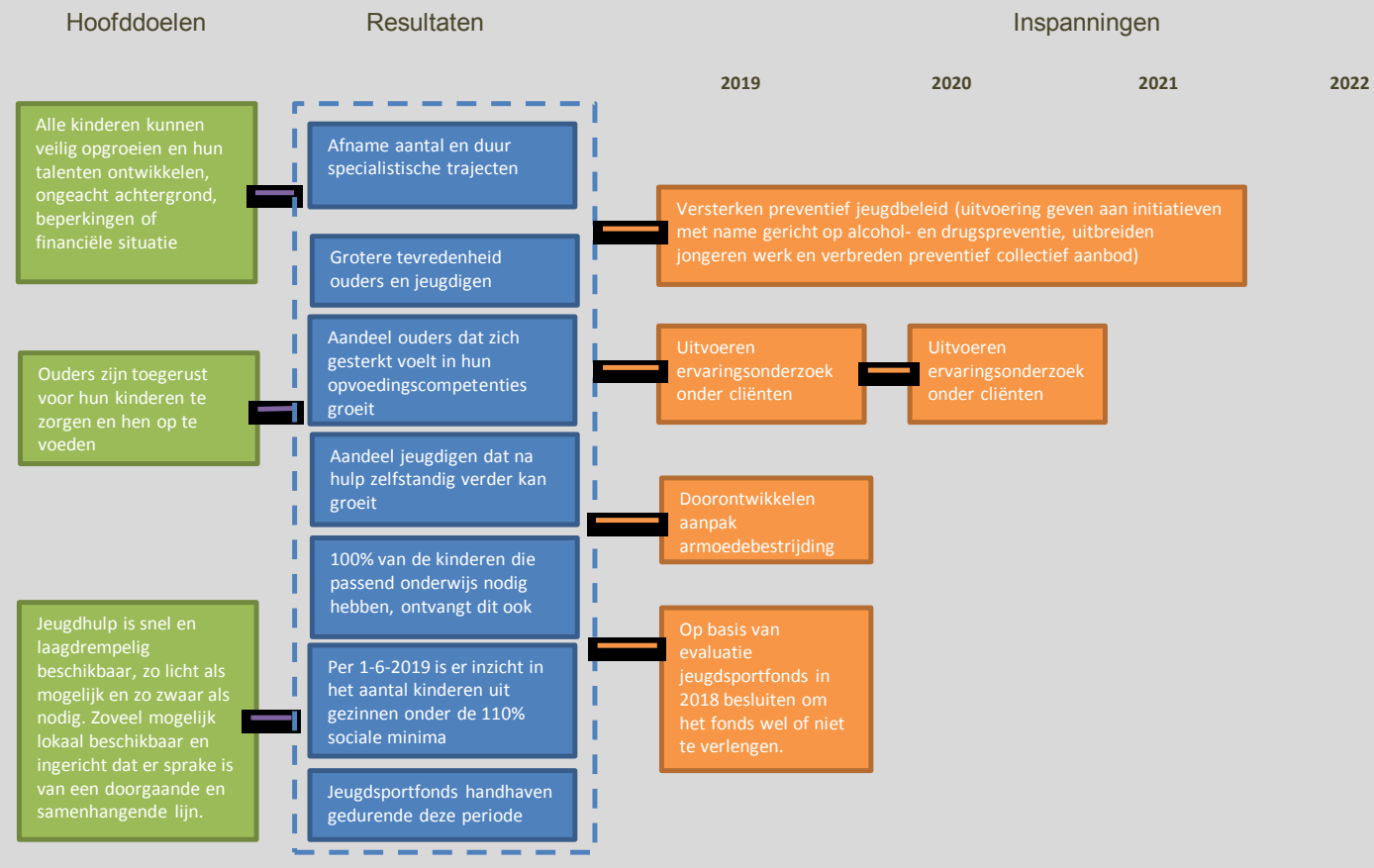
Programma 2 Sociaal Domein

Programma 2 Sociaal Domein

Thema Ontwikkeling

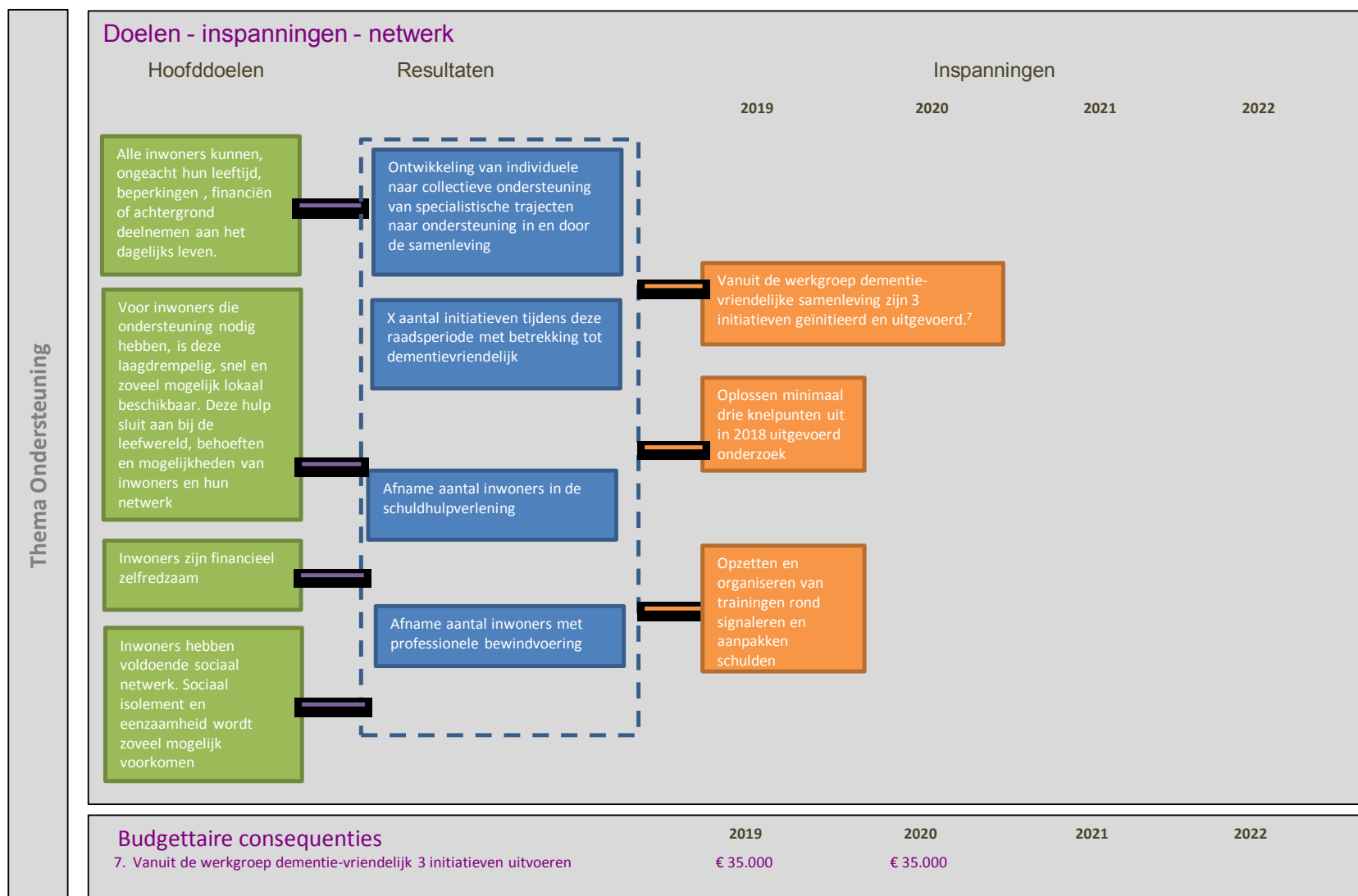
Doelen - inspanningen - netwerk

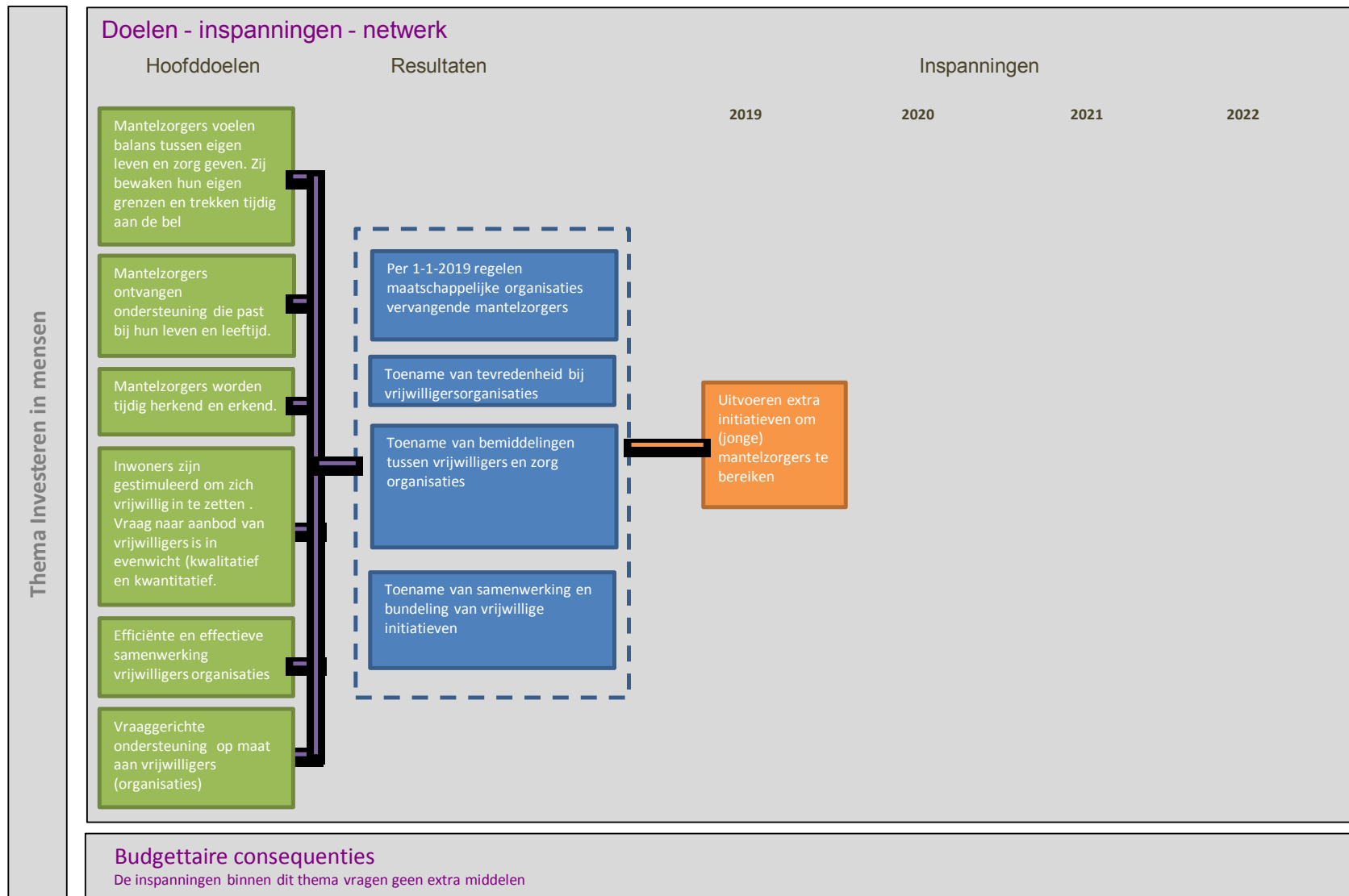
Budgettaire consequenties

De inspanningen binnen dit thema vragen geen extra middelen.

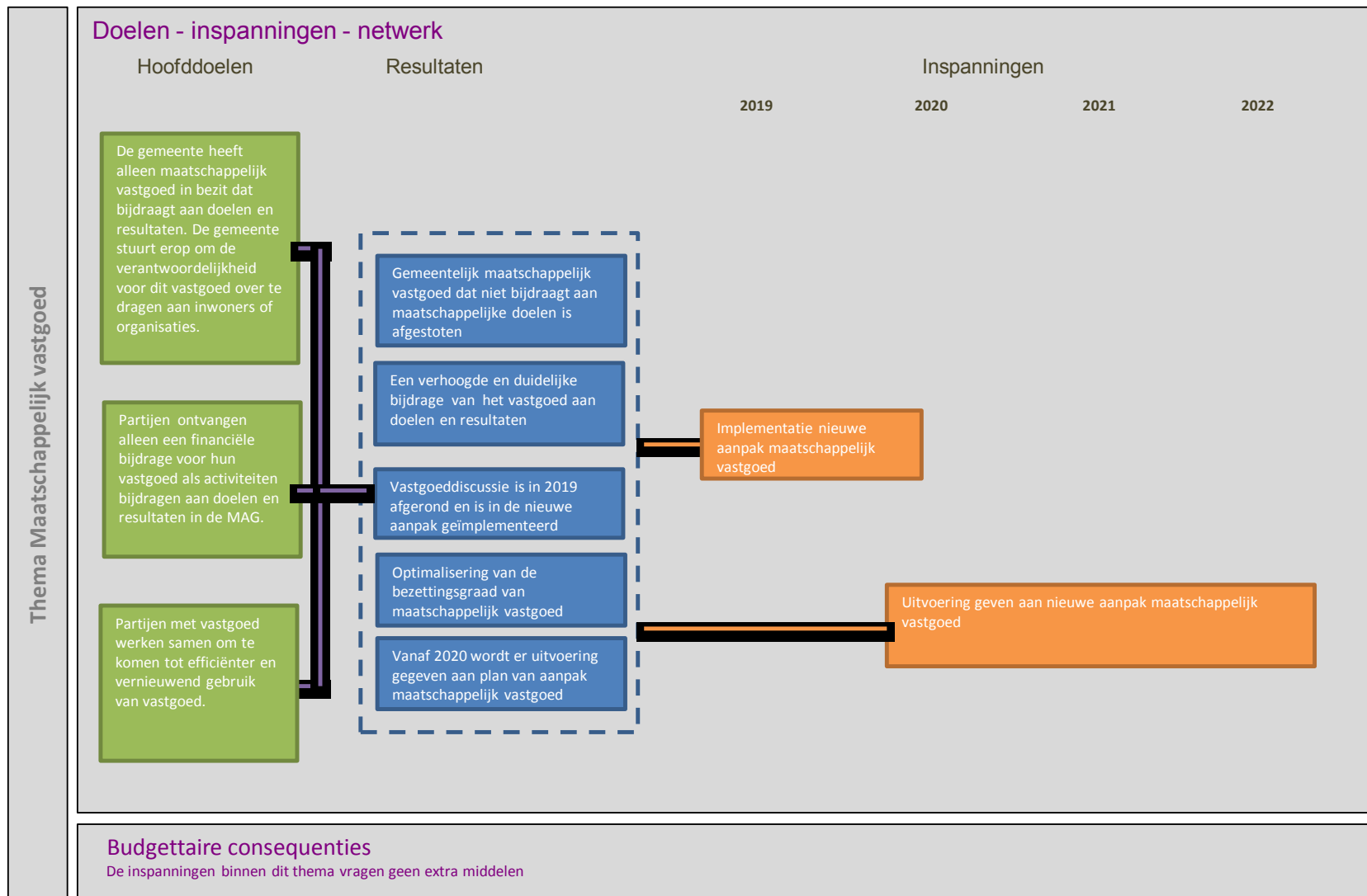
Programma 2 Sociaal Domein

Programma 2 Sociaal Domein

Programma 2 Sociaal Domein

Meerjarenbegroting

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2019 – 2022 verwerkt.

Programma 2 Sociaal Domein	Programma budget 2019	Meerjarenperspectief		
		2020	2021	2022
Budget exploitatielasten	22.413.669 N	22.825.433 N	22.535.630 N	22.568.465 N
Baten	-5.401.864 V	-5.401.864 V	-5.401.864 V	-5.401.864 V
Saldo van baten en lasten	17.011.805 N	17.423.569 N	17.133.766 N	17.166.601 N
Reservemutaties: toevoegingen	0 N	0 N	0 N	0 N
Reservemutaties: beschikkingen	0 N	0 N	0 N	0 N
Geraamd programmaresultaat	17.011.805 N	17.423.569 N	17.133.766 N	17.166.601 N
	2019	2020	2021	2022
TOEVOEGINGEN				
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N
	0 N	0 N	0 N	0 N
BESCHIKKINGEN				
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N
	0 N	0 N	0 N	0 N

Programma 3 Ruimte en leefomgeving

Inleiding

Kaag en Braassem staat voor schoon, heel en veilig. Een leefbare, duurzame en ruimtelijk in balans zijnde gemeente met behoud van haar kernkwaliteit als landelijke woongemeente en de doorontwikkeling als woon-, werk- en recreatiegemeente. Kaag en Braassem versterkt hierdoor en wordt nog aantrekkelijker in de regio. Bij de te leveren inspanningen binnen dit programma zal er aandacht zijn voor invloed aan de voorkant vanuit inwoners, ondernemers, dorpsraden en overige instellingen evenals voor het onderwerp duurzaamheid.

Inspanningen met budgettaire consequenties

Voor het realiseren van de doelstellingen uit het raadsakkoord is er een aantal inspanningen waarvoor de inzet van extra middelen nodig is. Deze inspanningen voor dit programma zijn hier verder uitgewerkt.

8. Uitwerken duurzaamheidsagenda 2016-2020

2019	2020	2021	2022
25.000	25.000	-	-

Deze inspanning is toegekend bij de begrotingen 2016 t/m 2018 en ongewijzigd overgenomen in de begroting 2019-2022. De gemeente heeft in 2016 een duurzaamheidsplatform opgericht. Het platform bestaat uit inwoners en ondernemers die kennis in en interesse voor een duurzaam Kaag en Braassem hebben. Samen met het duurzaamheidsplatform is een duurzaamheidsagenda 2016-2020 opgesteld. De agenda is vastgesteld door de gemeenteraad. In deze agenda hebben de thema's energie, mobiliteit, circulaire economie, gemeentelijke organisatie, groen en water een plek gekregen. In de duurzaamheidsagenda zijn 50 acties benoemd die in de periode 2016-2020 tot uitvoer komen. Hiervoor zullen de ter beschikking gestelde middelen worden aangewend.

9. Bijdrage aan Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025

2019	2020	2021	2022
26.794	26.794	26.794	26.794

In 2017 heeft onze raad ingestemd met het voorstel tot het leveren van een bijdrage aan het Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025 en het opnemen van het budget hiervoor in de begroting 2018 ev. Deze regionale inzet op energiebesparing, duurzame energieopwekking, het faciliteren van de warmtetransitie en innovatie, levert een belangrijke bijdrage aan onze ambitie om in 2040 energieneutraal te zijn. Voor

2025 zijn de regionale ambities zo veel mogelijk geconcretiseerd ten aanzien van besparing en opwekking van energie. Deze gezamenlijke ambitie is een aanvulling op de inzet die vanuit de duurzaamheidsagenda al wordt gedaan.

10. Ambtelijke inzet voor Energieakkoord HR, open landschap en bodemdaling en overige activiteiten voor energieneutraliteit

2019	2020	2021	2022
40.000	40.000	40.000	40.000

Naast de financiële bijdrage die hierboven bij punt 9 is genoemd, vraagt het Energieakkoord ook een ambtelijke bijdrage. Dit budget is bedoeld voor deze ambtelijke inzet en daarnaast ook voor ambtelijke inzet voor energietransitie, bodemdaling en klimaatadaptatie. En voor de leefomgeving en duurzaamheidsambities die zijn benoemd in de Samenwerkingsagenda, de duurzaamheidsagenda en het energieakkoord.

11. Uitvoering geven aan vervolgfases IBOR

2019	2020	2021	2022
350.000	550.000	550.000	550.000

Deze inspanning is toegekend bij de begrotingen 2016 t/m 2018 en ongewijzigd overgenomen in de begroting 2019-2022, waarbij het budget voor 2020 ook geraamd is voor 2021 en 2022.

Doel van het IBOR is om de kwaliteit van de openbare ruimte op het afgesproken niveau te houden en gericht uit te voeren om in wijken en dorpen aan de slag te gaan. Soms een inhaalslag, soms een impuls. Er zijn zoals aangegeven in de uitvoeringsplanning globaal drie soorten situaties weer te geven:

1. klein en incidenteel onderhoud zoals opgenomen in de OMOP elementenverharding en asfaltverharding
2. groot onderhoud
3. combinatiewerken; reconstructie in combinatie met rioolaanleg

Ad. 1. Bij dit onderdeel is de keuzeruimte voor inwoners beperkt, aangezien de hoofddoelen daar vaststaan. Uitvoeren van het onderhoud volgens afgesproken kaders. In dit onderdeel van het IBOR gaat het vooral om goede informatievoorziening, sturen op goede planning en terugkoppelen. Een adequaat proces rond de informatievoorziening en minder op participatie van inwoners. In het kader van verwachtingenmanagement is dat ook weinig zinvol, aangezien de ruimte hiervoor zeer beperkt is. In dit deel van het IBOR is het zeggen wat je doet en doen wat je zegt. De inzet zal vooral bestaan uit een verbeterde informatiestroom met inzet van nieuwe instrumenten, bijvoorbeeld een periodieke update op de website over de status van de uitvoering.

Ad. 2 en 3. Hoewel er bij onderdeel 2 meer randvoorwaarden zijn in termen van welke onderdelen van de straat worden aangepakt (straat en/of stoep en/of verlichting en budget), levert in beide onderdelen interactie met inwoners meer kansen op. Zij zijn de gebiedskenners en kunnen meedenken over de inrichting van hun dorp of wijk. Deze opgaven zullen een participatietraject kennen, in lijn met de algemene

uitgangspunten meer digitaal en gericht op verkrijgen van gerichte informatie om meer betrokkenheid te krijgen. Meedenken bij de ontwerpen, toevoegen van gebruiksinformatie en ruimte voor samenspel. Kritische factor hierin blijft het peilen van draagvlak. Op enig moment zal de gemeente als beslisser een weging moeten maken en dan is het niet altijd zo dat de optelsom van de grootste gemene deler ook het resultaat is. In het gesprek tussen inwoner en gemeente is het cruciaal hoe om te gaan met het draagvlak. Vroegtijdige afstemming tussen raad en college is bepalend voor het begrip bij inwoners. De inwoner ziet de gemeente als een geheel en denkt niet in termen van raad en college. Bij de inrichting van nieuwe gebieden (het kleinste onderdeel) is veelal de ontwikkelaar of initiatiefnemer aan zet. De gemeente is dan gesprekspartner en beleidsbepaler en vraagt ruimte voor co-creatie van inwoners. Of het nu gaat om de inrichting van de openbare ruimte, wegen of andere elementen van de woonomgeving, de gemeente zet in op een proces van samenspel bij de ontwikkeling van de nieuwe wijk. Uiteraard zijn daarbij zowel de nieuwe als de bestaande bewoners doelgroep.

Met deze doorkijk in het IBOR hebben wij de instrumenten die wij zullen inzetten willen belichten. Het IBOR zal sterk gericht zijn op het onderdeel planmatige uitvoering en dan is “zeggen wat je doet en doen wat je zegt” het credo. En verder ontwikkelen van in gang gezette verbeteringen en gebruik van nieuwe instrumenten.

12. Inzet extra middelen IBOR voor realisatie extra wensen (parels)

2019	2020	2021	2022
25.000	25.000	25.000	-

Deze inspanning is toegekend bij de begrotingen 2016 t/m 2018 en tevens opgenomen in de begroting 2019 en jaren 2020 en 2021. Het budget zal vooral ingezet kunnen worden bij de hierboven genoemde onderdelen 2 en 3. Op deze wijze kan iets meer ruimte gevonden worden om naast het creatief inzetten van de benodigde middelen voor onderhoud ook een extra kwalitatieve impuls te geven aan de leefomgeving.

13. Ophogen cofinancieringsbudget Groen en Natuur

2019	2020	2021	2022
50.000	50.000	-	-

Deze inspanning is toegekend bij de begrotingen 2016 t/m 2018 en is ongewijzigd overgenomen in de begroting 2019-2022. Samenwerking in Rijnstreekverband of met gemeenten in de Leidse regio om projecten voor natuur, groen en recreatie te ontplooiën en ontwikkelen is een belangrijke basis voor het kunnen aanvragen van subsidies bij andere overheden. Immers, juist de samenwerking en de relaties tussen gebieden en kwaliteiten in de omgeving maakt het mogelijk om in aanmerking te komen voor cofinanciering vanuit de regio, de provincie of Europa.

Om financieringsmogelijkheden vanuit regio en provincie te kunnen benutten is een eigen aandeel in de vorm van budget nodig. Het ophogen van het budget is om meer bijdragen in de vorm van cofinanciering te kunnen aanvragen en daarmee meer projecten te kunnen realiseren. Vaak is sprake van verdubbeling of verviervoudiging van de gemeentelijke bijdrage in een project. Een eigen bijdrage is altijd nodig voor de gewenste impuls.

14. Activeren en innoveren recreatieprojecten

2019	2020	2021	2022
50.000	-	-	-

Deze inspanning is toegekend bij de begrotingen 2016 t/m 2018 en is ongewijzigd opgenomen in de begroting 2019-2022. Kaag en Braassem is uniek gelegen waardoor promotie van onze kwaliteiten potentie heeft in samenwerking met verschillende aangrenzende gemeenten en gebieden. De afgelopen jaren heeft Stichting Kaag en Braassem Promotie een plek verworven binnen de gebiedsmarketing van onze gemeente.

De komende jaren wordt ingezet op een doorontwikkeling. Zo is de verbinding tussen stad en land van belang in de Leidse Ommelanden en de kracht van water en groen een kenmerk van Het Groene Hart / Rijn- en Veenstreek. Vanwege de nabijheid en goede bereikbaarheid van Amsterdam is ook het verkennen van verbinding met de hoofdstad interessant. Wij zetten ook in op het promoten van de gemeente Kaag en Braassem zelf. Voor de organisatie en uitvoering van projecten en de gebiedsmarketing zullen doelen en inspanningen worden geformuleerd die zich richten op promotie van bezoek en verblijf in en om Kaag en Braassem.

15. Uitvoeringskosten recreatieve projecten

2019	2020	2021	2022
35.000	-	-	-

Deze inspanning is toegekend bij de begrotingen 2016 t/m 2018 en is ongewijzigd opgenomen in de begroting 2019-2022. Recreatie en toerisme bieden extra kansen op het gebied van werkgelegenheid en economie in Kaag en Braassem. Ook op andere terreinen is extra winst en resultaat te verwachten zoals glastuinbouw, detailhandel, bedrijventerreinen en organisatie en ondersteuning van ZZP'ers. Anderzijds vragen recreatieve projecten en activiteiten en de organisatie daarvan om extra middelen in de uitvoeringskosten. Een aantrekkelijke gemeente voor bezoek en verblijf biedt een goede voedingsbodem voor werk en investeringen.

16. Doorontwikkelen werkgeversservicepunt

2019	2020	2021	2022
30.000	-	-	-

Deze inspanning is toegekend bij de begrotingen 2016 en 2017 in programma 2 en in 2018 in programma 3. Het bedrag is ongewijzigd opgenomen in de begroting 2019-2022.

Het Werkgeversservicepunt Rijnstreek is in 2012 van start gegaan en heeft zijn huisvesting in Rijnvicus in Alphen aan den Rijn. Tijdens het proces van de Economische Agenda is gebleken dat er behoefte is aan een werkgeversadviseur die lokaal opereert, de bedrijven van Kaag en Braassem kent en de behoefte van de lokale ondernemers snapt. De werkgeversadviseur adviseert ondernemers over de mogelijkheden om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen. Om bij ondernemers de drempel weg te nemen informeert de werkgeversadviseur over bijvoorbeeld de no-riskpolis, loonsubsidies, werkplekaanpassingen en jobcoaching en hij/zij ontlast werkgevers van de administratieve papierwinkel. De werkgeversadviseur kan verbindingen leggen tussen bedrijven onderling, zodat vraag en antwoord elkaar vinden. De werkgeversadviseur vertaalt de behoefte van de bedrijven richting de gemeente. Ook levert de werkgeversadviseur de input aan het regionale werkbedrijf over de stand van zaken van de garantiebannen.

17. Uitvoering initiatieven naar aanleiding van Kernen in hun Kracht

2019	2020	2021	2022
10.000	10.000	-	-

Deze inspanning is toegekend bij de begrotingen 2016 t/m 2018 en ongewijzigd overgenomen in de begroting 2019-2022. In het traject Kernen in hun Kracht komen inwoners, dorpsraad, organisaties, verenigingen en gemeente bij elkaar om gezamenlijk te denken over en te werken aan het in stand houden of versterken van de leefbaarheid van de dorpskern. Gezamenlijk worden initiatieven geformuleerd die hieraan bijdragen. In 2017 is het budget op initiatief van de raad eenmalig verhoogd met € 65.000 voor diverse burgerinitiatieven. De initiatieven uit Kernen in hun Kracht leveren een bijdrage aan de leefbaarheid van de kern. Met het kunnen bieden van een financiële ondersteuning vanuit de gemeente wordt een groter aanbod van initiatieven verwacht en daarbij tevens een grotere kans van slagen. Goede ideeën kunnen vaak al bij een kleine financiële bijdrage vanuit de gemeente tot uitvoering worden gebracht. De bijdrage zal slechts toegekend worden als een initiatief aan selectieve kaders voldoet.

18. Uitvoering onderzoek naar impact ontwikkelingen rondom Schiphol

2019	2020	2021	2022
10.000	10.000	10.000	-

Deze inspanning is via een amendement op de Perspectiefnota 2018 opgenomen in de begroting 2018 en ongewijzigd opgenomen in de begroting 2019-2022. Het bedrag is beschikbaar gesteld om in samenwerking met andere gemeenten in het noordelijke deel van Zuid-Holland onderzoek te doen. Onderzoek moet inzicht geven in de cumulatieve impact van ontwikkelingen rondom de luchthaven Schiphol op het leefklimaat en op de volksgezondheid in de Kaagbaan-regio. Alvorens het onderzoek wordt uitgevoerd gaat de gemeente eerst proactief op zoek naar commitment voor dit onderzoek bij de andere gemeenten. Ook zal de werkgroep Geluidshinder Kaag en Braassem Noord betrokken worden bij de uitvoering van het onderzoek.

Rol verbonden partijen bij realisatie van het DIN

Bij het leveren van de inspanningen die nodig zijn voor de realisatie van de resultaten en hoofddoelen in programma 3 hebben de verbonden partijen bij de meeste thema's geen directe of een kleine indirecte rol. Bijna alle resultaten worden bereikt vanuit inspanningen van de gemeente zelf of met organisaties die met de gemeenten samenwerken, maar die geen verbonden partij zijn. Voor de realisatie van het energieakkoord en bij de realisatie van meer economische ontwikkeling heeft Holland Rijnland een verbindende rol.

Beleidsindicatoren programma 3

In het DIN zijn de resultaten en inspanningen opgenomen waarop uw raad wil sturen. Daarnaast geven onderstaande indicatoren een beeld van andere maatschappelijke effecten in de programma's. Deze indicatoren zijn uniform voor alle gemeenten. De indicatoren zijn beschikbaar via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Uw raad heeft via deze site de mogelijkheid om de indicatoren van de verschillende taakvelden te raadplegen én om deze te vergelijken met andere gemeenten.

Taakveld	Naam indicator	eenheid
2. verkeer en vervoer	overige verkeersongevallen met een gewonde fietser	%
3. economie	functiemenging	%
3. economie	vestigingen (van bedrijven)	aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar
7. volksgezondheid en milieu	omvang huishoudelijk restafval	kg/inwoner
7. volksgezondheid en milieu	hernieuwbare elektriciteit	%
8. vhrosv*	gemiddelde WOZ-waarde	duizend euro
8. vhrosv	nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen
8. vhrosv	demografische druk	%
8. vhrosv	gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	in euro's
8. vhrosv	gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	in euro's

* Vhrosv = Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Inzicht in het programmabudget

Programma 3 heeft een totaal budget van afgerond € 11,8 miljoen aan geraamde baten en € 19,7 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Binnen dit programma wordt een belangrijk deel van de lasten afgedekt door inkomsten uit afvalstoffenheffing, rioolrechten, leges omgevingsvergunningen en leges burgerzaken. Uitgaven in de sfeer van de bouwgrondexploitatie zijn in principe afgedekt door de opbrengsten uit grondverkopen en voor zover deze niet toereikend zijn door getroffen verliesvoorzieningen. Onderstaande grafiek geeft inzicht in de herkomst van de middelen en de onderdelen waaraan de budgetten binnen dit programma worden besteed.

Lasten Programma 3

Baten Programma 3

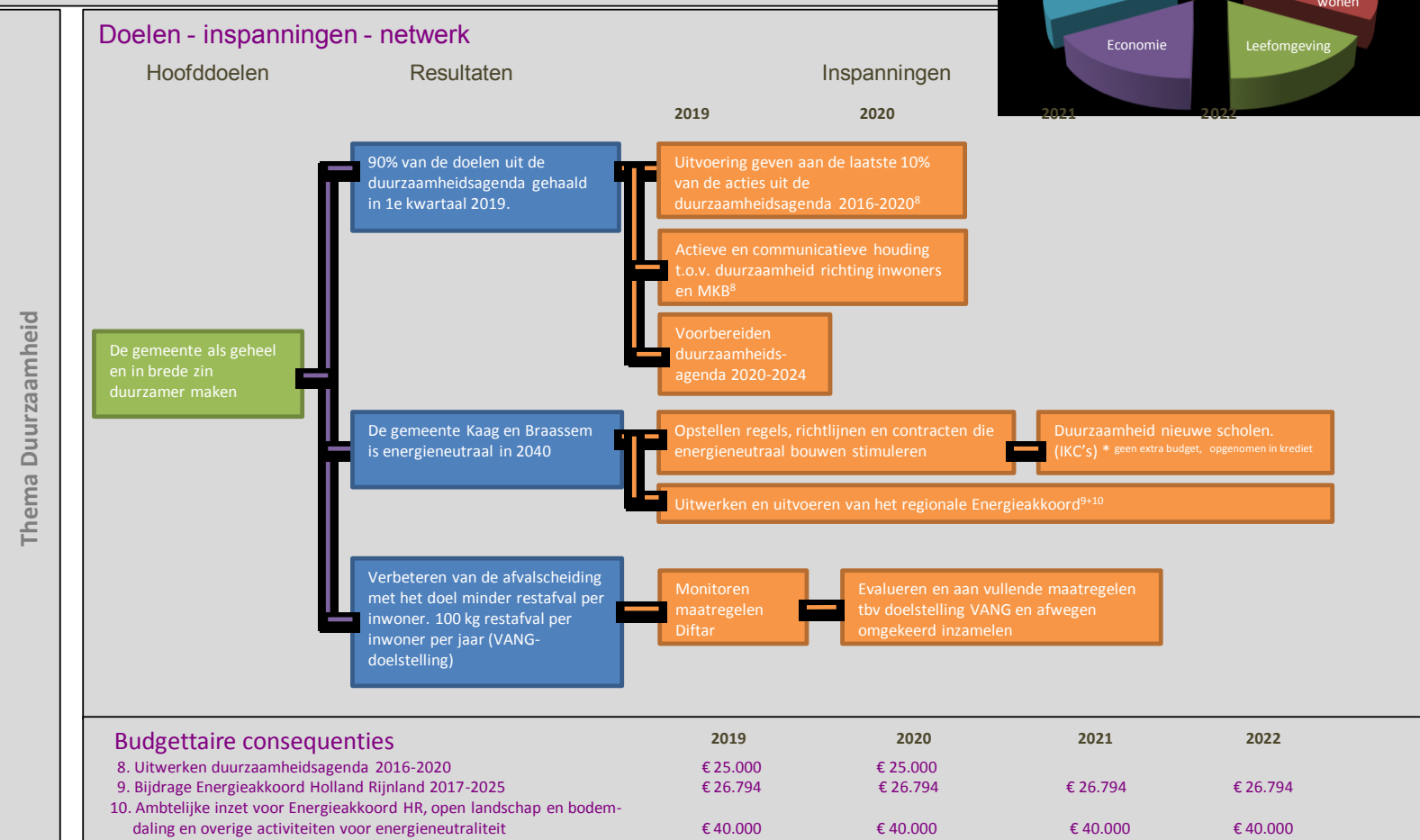

Programma 3 Ruimte en leefomgeving

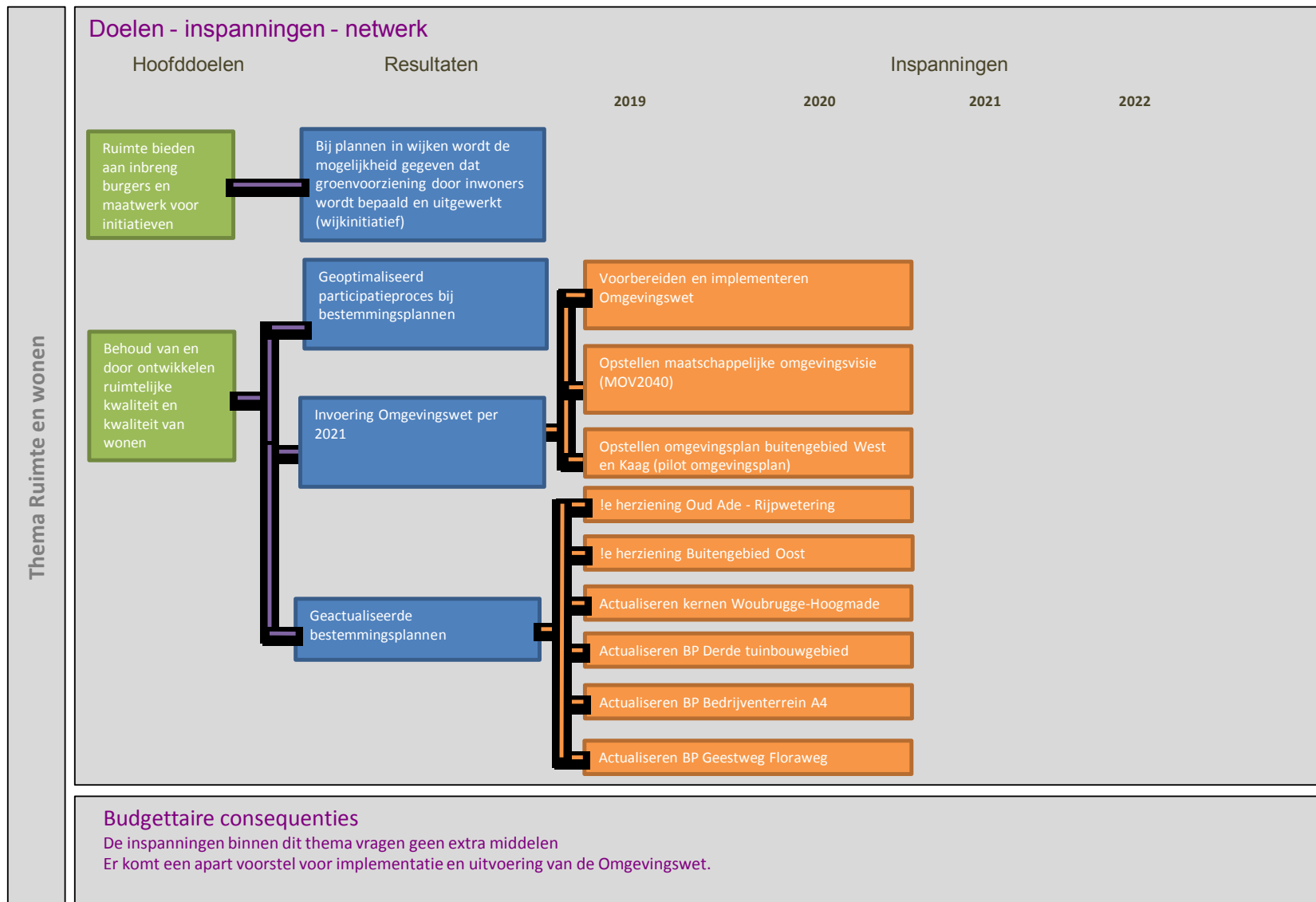
Strategisch programmadoel

Kaag en Braassem staat voor een schoon, heel en veilige, leefbare, duurzame en ruimtelijk in balans zijnde gemeente met behoud van haar kernkwaliteit als landelijke woongemeente en de doorontwikkeling als woon-, werk- en recreatiegemeente waardoor Kaag en Braassem versterkt en nog aantrekkelijker wordt in de regio. Bij de te leveren inspanningen binnen dit programma zal er aandacht zijn voor invloed aan de voorkant vanuit inwoners, ondernemers, dorpsraden en overige instellingen evenals voor het onderwerpen met betrekking tot leefbaarheid.

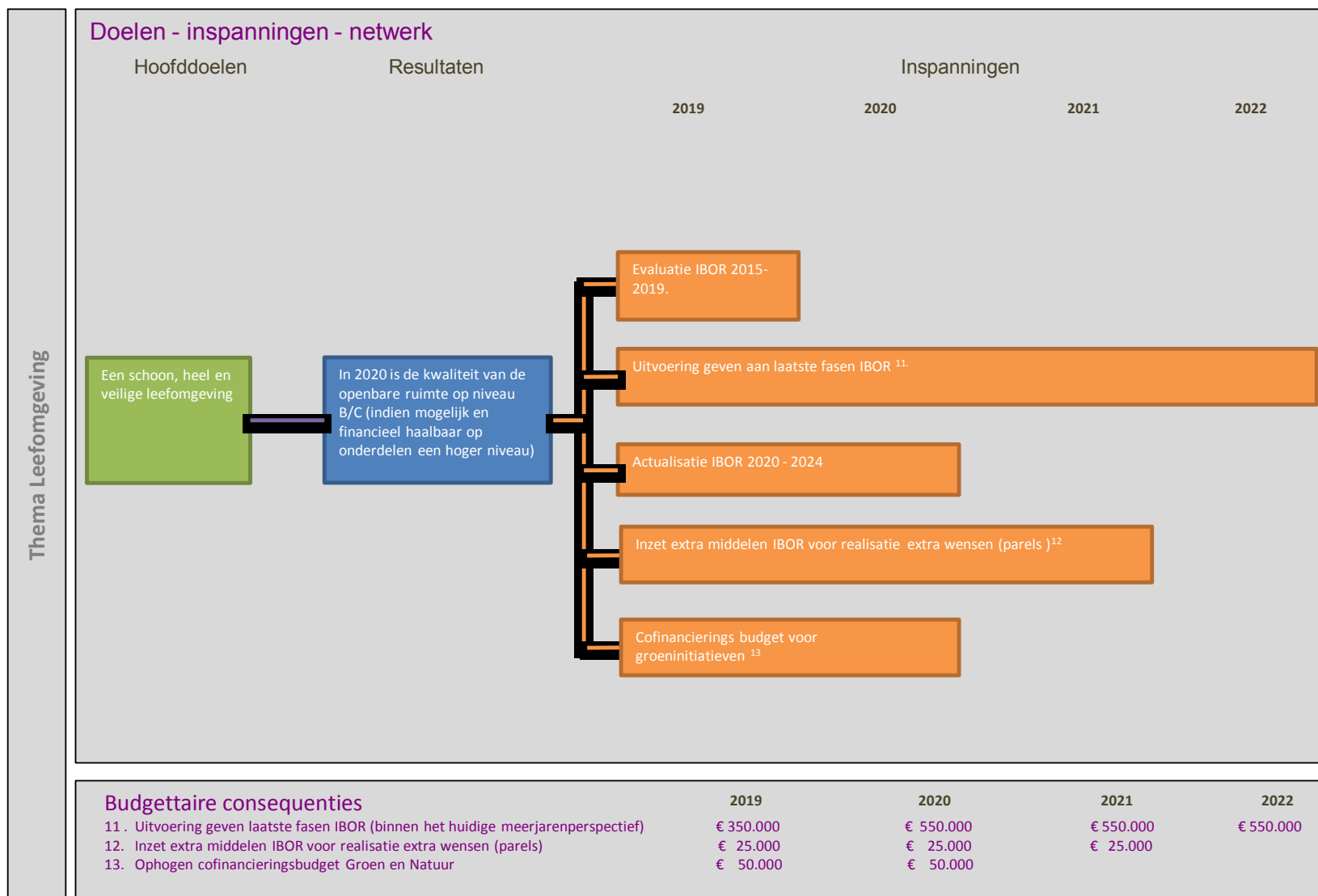
Programmathema's

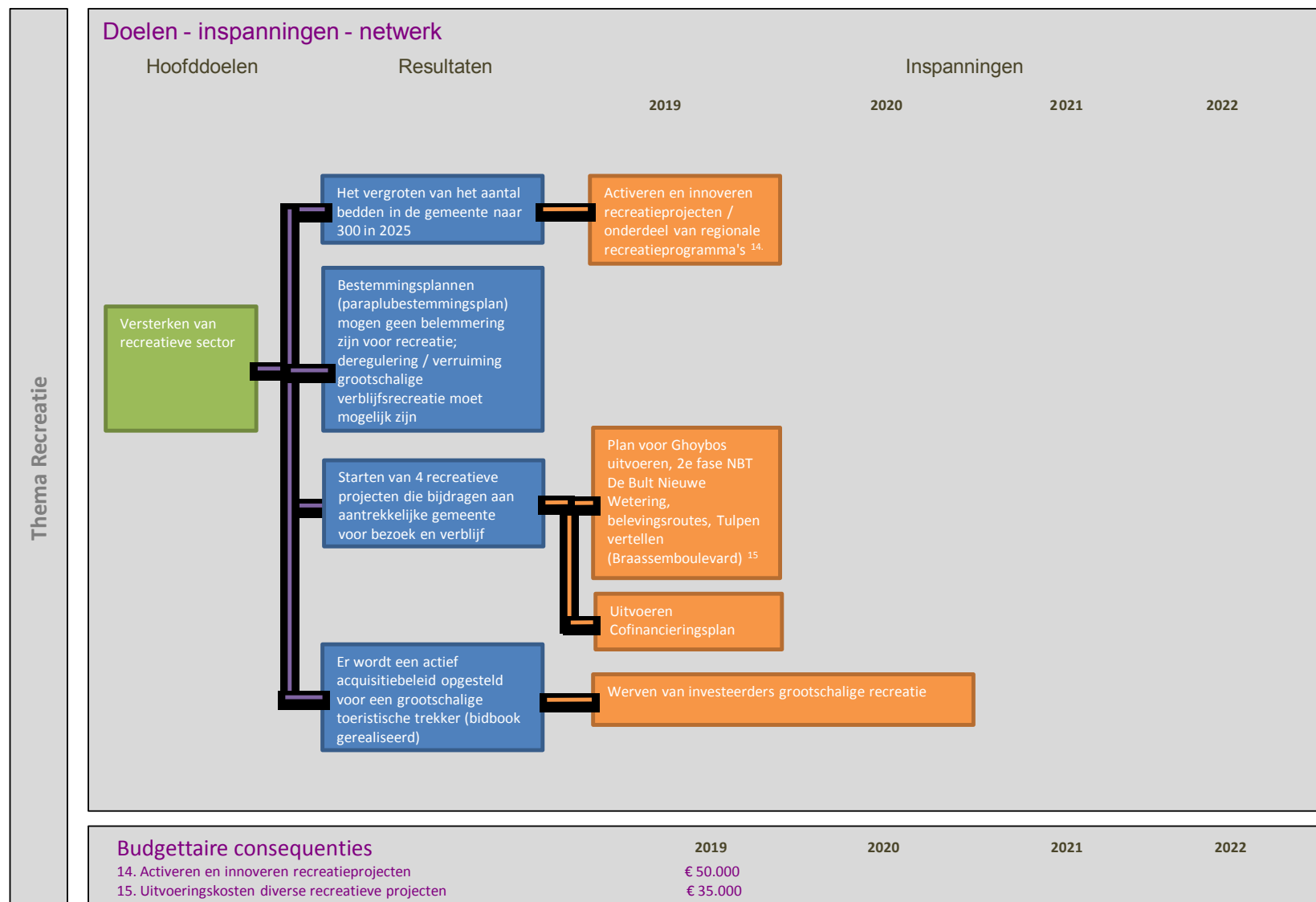
Programma 3 Ruimte en leefomgeving

Programma 3 Ruimte en leefomgeving

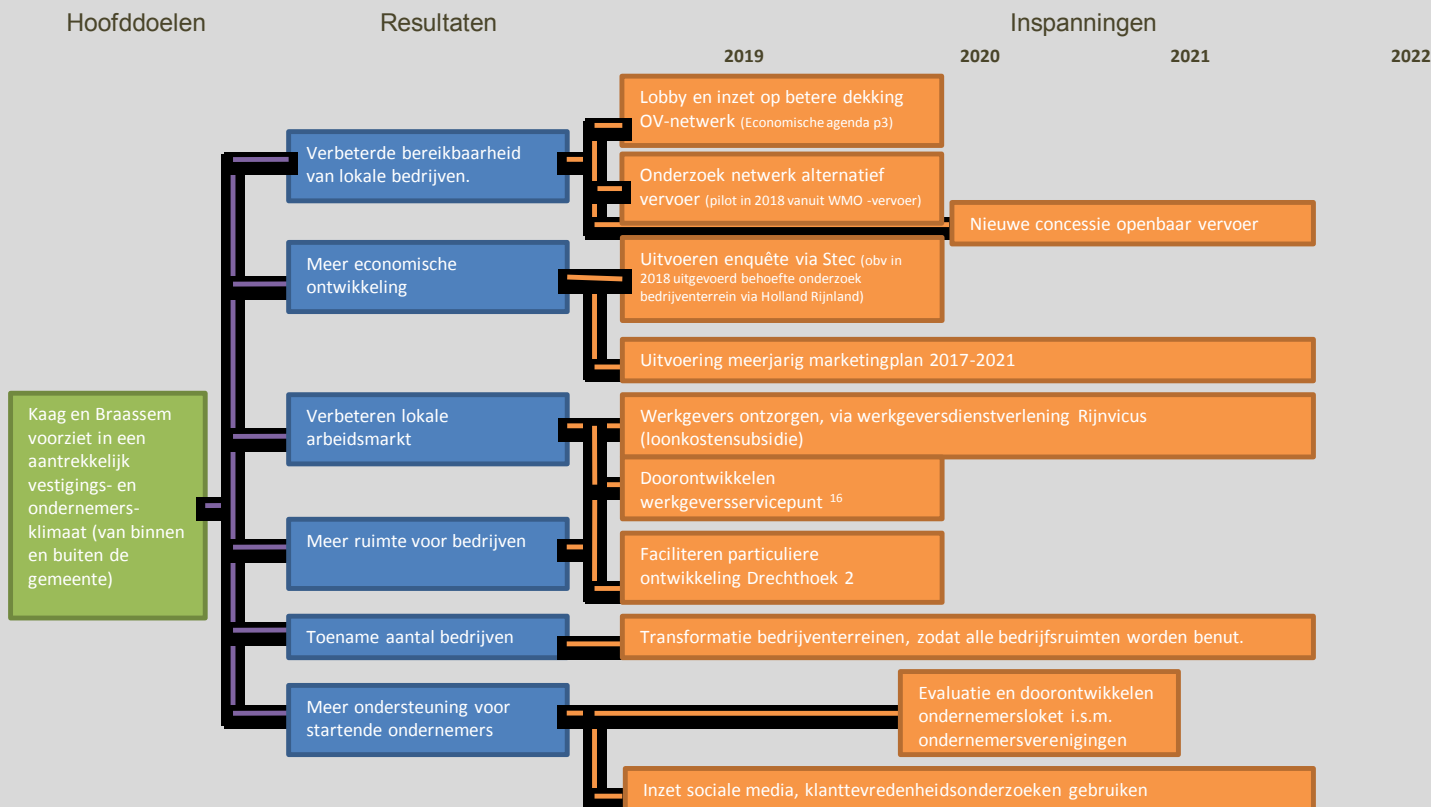
Programma 3 Ruimte en leefomgeving

Programma 3 Ruimte en Leefomgeving

Thema Economie

Doelen - inspanningen - netwerk

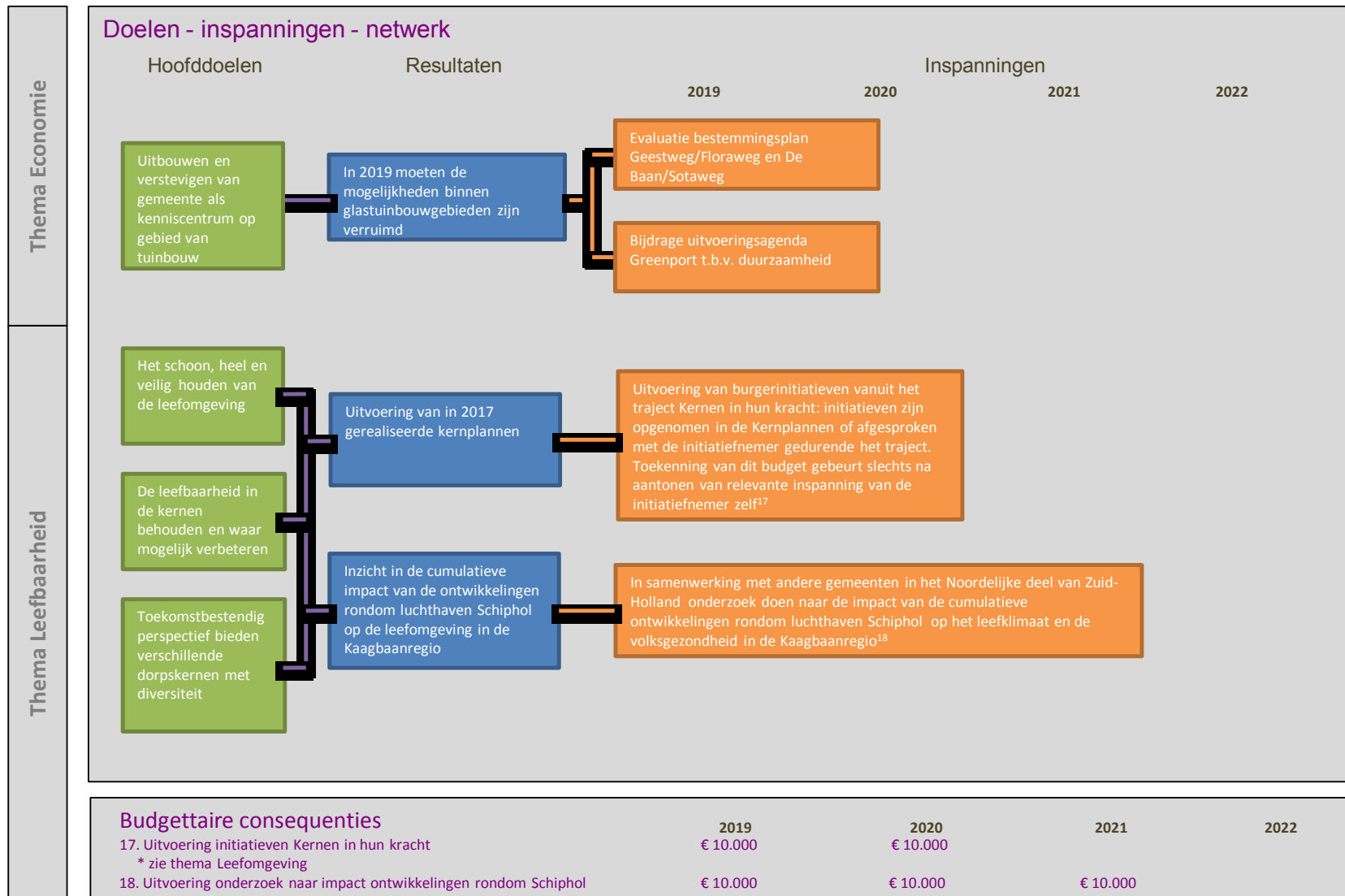

Budgettaire consequenties

* Dit programma sluit aan op programma 2, onderdeel werken.
Een deel van dit programma 2 is opgenomen in dit programma, programma 3.
16. Doorontwikkelen werkgeversservicepunt

	2019	2020	2021	2022
	€ 30.000			

Programma 3 Ruimte en Leefomgeving

Meerjarenbegroting

Het meerjarenperspectief van dit programma is in onderstaande tabel aangegeven en in de meerjarenbegroting 2019 – 2022 verwerkt.

Programma 3 Ruimte en leefomgeving	Programma budget 2019	Meerjarenperspectief			
		2020	2021	2022	
Budget exploitatielasten	19.329.699 N	17.574.697 N	17.140.301 N	16.561.334 N	
Baten	-11.646.452 V	-9.732.528 V	-8.648.761 V	-8.809.419 V	
Saldo van baten en lasten	7.683.247 N	7.842.169 N	8.491.540 N	7.751.915 N	
Reservemutaties: toevoegingen	414.702 N	370.737 N	378.434 N	358.417 N	
Reservemutaties: beschikkingen	-151.895 V	-666.656 V	-598.473 V	-345.559 V	
Geraamd programmaresultaat	7.946.054 N	7.546.250 N	8.271.501 N	7.764.773 N	
		2019	2020	2021	2022
TOEVOEGINGEN:					
Jaarlijkse dotatie IMNOR	313.429 N	313.429 N	313.429 N	313.429 N	313.429 N
Saldo riolering naar reserve	101.273 N	57.308 N	65.005 N	44.988 N	
	414.702 N	370.737 N	378.434 N	358.417 N	
BESCHIKKINGEN					
Bijdrage aan begr. Exploitatie (IMNOR)	-129.731 V	-189.492 V	-273.309 V	-323.395 V	
Afsluiten centrumplan Leimuiden 2019	0 N	-155.000 V	0 N	0 N	
Afsluiten Connexxion Leimuiden 2019	0 N	0 N	-303.000 V	0 N	
Afsluiten ESW van Egmond		-100.000 V			
Afsluiten Regenboogweg Nieuwe Wetering nrd		-200.000 V			
Saldo riolering uit reserve	-22.164 V	-22.164 V	-22.164 V	-22.164 V	
	-151.895 V	-666.656 V	-598.473 V	-345.559 V	

Meerjarenbegroting

Het meerjarenperspectief van de algemene dekkingsmiddelen is in onderstaande tabel aangegeven en in de meerjarenbegroting 2019–2022 verwerkt.

Algemene dekkingsmiddelen	Programma budget 2019	Meerjarenperspectief			
		2020	2021	2022	
Saldo van toe te rekenen overhead	6.870.433 N	6.919.115 N	6.933.399 N	6.969.403 N	
Geraamde vennootschapsbelasting	5.000 N	5.000 N	5.000 N	5.000 N	
Lokale heffingen	-7.855.471 V	-7.855.471 V	-7.855.471 V	-5.157.024 V	
Algemene uitkering	-29.372.347 V	-29.934.760 V	-30.366.865 V	-30.704.776 V	
Ontvangen dividend	-515.000 V	-515.000 V	-515.000 V	-515.000 V	
Saldo financieringsfunctie	-517.949 V	-955.966 V	-1.043.993 V	-1.087.223 V	
Saldo van baten en lasten	-31.385.334 V	-32.337.082 V	-32.842.930 V	-30.489.620 V	
Reservemutaties: toevoegingen	0 N	0 N	0 N	0 N	
Reservemutaties: beschikkingen	0 N	-319.540 V	0 N	0 N	
Geraamd resultaat algemene dekkingsmiddelen	-31.385.334 V	-32.656.622 V	-32.842.930 V	-30.489.620 V	
		2019	2020	2021	2022
TOEVOEGINGEN					
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
BESCHIKKINGEN					
Afwaarderen opstallen ivm IKC Leimuiden	0 N	-319.540 V	0 N	0 N	0 N
	0 N	-319.540 V	0 N	0 N	0 N

Overzicht kosten van overhead

Als gevolg van de vernieuwing van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) is in de meerjarenbegroting 2019-2022 een overzicht overhead opgenomen. Het doel is om de overhead bij gemeenten beter inzichtelijk te maken. Het nieuwe BBV schrijft voor dat gemeenten met ingang van de begroting 2017 de overhead niet langer meer mogen toerekenen aan de afzonderlijke programma's. Onder overhead verstaan we het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Met onderstaand overzicht wordt de omvang en de samenstelling van de overhead inzichtelijk gemaakt.

Overhead	Begroting 2019		Saldo
	Lasten	Baten	
6004000 Bestuursondersteuning college	85.000		85.000
6004001 Gemeentehuis	514.617	-5.088	509.529
6004002 Staf afd. dienstverlening	388.460		388.460
6004003 Staf afd. bedrijfsvoering	201.217		201.217
6004004 Staf afd. ontwikkeling	223.011	-15.000	208.011
6004005 Cluster ICT	1.951.135		1.951.135
6004006 Cluster DIV	719.345		719.345
6004007 Cluster gegevensbeheer (BAG)	294.476		294.476
6004008 Cluster financiën	586.264		586.264
6004009 Cluster personeelszaken	1.073.855	-45.336	1.028.519
6004010 Cluster juridische zaken	296.133		296.133
6004011 Cluster communicatie	273.734		273.734
6004012 Cluster bodedienst en facilitair	160.012		160.012
6004023 Cluster ruimte en omgevingszaken	168.598		168.598
	6.935.857	-65.424	6.870.433

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2016 is vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven ingrijpend gewijzigd. Naar aanleiding hiervan is in de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar de vennootschapsbelastingplicht voor onze gemeente. Uit het onderzoeksrapport van Deloitte Belastingadviseurs blijkt dat de gemeente Kaag en Braassem op basis van de huidige inzichten geen belastbare activiteiten heeft voor de Vennootschapsbelasting. Omdat er op dit moment nog veel onduidelijkheid bestaat over het toepassen van de Wet op de vennootschapsbelasting, laten wij vooralsnog de begrote last staan op €5.000 per jaar.

Onvoorzien

Bij het vaststellen van de begroting 2015 is het bedrag voor onvoorzien bepaald op € 0. Dit beleid is voortgezet bij de daarop volgende begrotingen.

Paragrafen

In deze programmabegroting zijn de onderstaande zeven paragrafen opgenomen:

- 1) Lokale heffingen
- 2) Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- 3) Kapitaalgoederen
- 4) Financiering
- 5) Bedrijfsvoering
- 6) Verbonden partijen
- 7) Grondbeleid

1. Lokale heffingen

De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Lokale heffingen vormen voor de gemeente een belangrijke inkomstenbron. Kaag en Braassem kent de onroerendezaakbelastingen (OZB), de roerende-zaakbelasting (RZB) de precariobelasting en de forensenbelasting. Tevens wordt een aantal rechten geheven: de rioolheffing, de afvalstoffenheffing, leges, marktgelden en grafrechten. In deze paragraaf wordt nader aandacht besteed aan de lokale heffingen, het kwijtscheldingsbeleid en er wordt een overzicht gegeven van de diverse heffingen met de daarbij geraamde inkomsten en de lokale lastendruk in Kaag en Braassem.

Beleid rondom belastingen

De gemeente Kaag en Braassem hanteert het uitgangspunt dat de lokale heffingen zoals de OZB met niet meer dan met de verwachte indexatie (inflatie) volgens het CBS mogen stijgen. Hierbij wordt in regionaal verband een financiële kaderstelling gehanteerd voor zowel de eigen begroting als voor de begrotingen van verbonden partijen en/of gemeenschappelijke regelingen.

De belastingheffing dient verder maximaal 100% van de kosten te dekken, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele btw-component in de kosten.

Tariefontwikkeling in 2019

Bij het bepalen van de ramingen van belastingopbrengsten voor het nieuwe begrotingsjaar wordt rekening gehouden met een inflatiepercentage van 2,3% voor 2019.

Onroerendezaakbelastingen 2019 (OZB)

Jaarlijks wordt de WOZ-waarde opnieuw bepaald. Zodra de nieuwe WOZ-waarden voor 2019 (peildatum 1-1-2018) bekend zijn zal bij het tarievenvoorstel na vaststelling van de begroting het definitieve belastingtarief hierop worden aangepast. Eind september is er een eerste voorlopige marktontwikkeling inzichtelijk. Bij het bepalen van het tarief voor 2019 wordt tevens rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 2,3% ten opzichte van de raming 2018.

Afvalstoffenheffing 2019

De afvalstoffenheffing wordt opgelegd aan gebruikers van woningen en recreatieverblijven en voor het inzamelen en verwerken van grof huishoudelijk afval. De tarieven voor afvalstoffenheffing worden conform het raadsvoorstel van 21 juni 2018 met ingang van 1 januari 2019 anders opgebouwd. Er is een vast basistarief met een differentiatie op basis van eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens. Daarnaast zijn er drie variabele tarieven gebaseerd op het aantal keer dat een container (afhankelijk van de grootte, 140 of 240 liter) of zak restafval wordt aangeboden. Deze indicatieve tarieven zijn in juli 2018 door uw raad vastgesteld, waarbij uw raad heeft besloten dat hier een maximale afwijking van 5% op mag ontstaan. In december 2018 worden de vaste en variabele tarieven voor 2019 vastgesteld. Of dit voor een specifieke inwoner hoog of laag zal uitvallen, zal afhankelijk zijn van het aantal ledigingen.

Rioolheffing 2019

De tarieven voor de rioolheffing zijn gebaseerd op het oude GRP. De geactualiseerde GRP 2019-2023 wordt nog in 2018 vastgesteld. Op basis van deze actualisatie wordt het tarief voor 2019 op basis van het geactualiseerde GRP 2019-2023 definitief vastgesteld.

Forensenbelasting 2019

De afgelopen jaren is het aantal forensen flink afgenomen. Dit kwam doordat mensen zich inschreven op het recreatieadres en doordat steeds meer recreatieobjecten door een organisatie werden verhuurd. Actief inlichtingenwerk heeft ervoor gezorgd dat objecten die langdurig leeg staan ook in de heffing zijn betrokken en het zorgt ook voor meer inzicht bij de gebruikers van diverse recreatiewoningen.

Precariobelasting 2019

Precariobelasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. De gemeente Kaag en Braassem heft precariobelasting van Oasen en Liander op ondergrondse kabels en leidingen.

Op 21 maart heeft de Eerste Kamer een wetsvoorstel aangenomen tot afschaffing precariobelasting van nutswerken. Gemeenten mogen uiterlijk tot 1 januari 2022 nog precariobelasting op nutsnetwerken blijven heffen. Gemeenten krijgen slechts vijf jaar de tijd om de effecten van hun inkomensderving op te vangen. Gemeenten mogen maximaal het tarief in rekening brengen dat gold op 10 februari 2016, de datum waarop vm. minister Plasterk het wetsvoorstel aankondigde. De minister wilde daarmee voorkomen dat de tarieven en het aantal gemeenten dat precario heft verder zouden stijgen.

Bouwleges 2019

Bij het ramen van de bouwleges wordt, gelet op ervaringen uit het verleden, het voorzichtigheidsbeginsel gehanteerd. Dit wil zeggen dat alleen de reguliere leges worden geraamd en er elk jaar afzonderlijk wordt bekeken of er aanvullend ook leges kunnen worden geraamd voor projecten die in de periode van het meerjarenperspectief van de begroting worden verwacht.

Reisdocumenten 2019

De geldigheidsduur van de reisdocumenten (paspoorten/identiteitskaarten) is gewijzigd van 5 in 10 jaar. Dit zorgt voor minder legesinkomsten.

Overzicht belastingdomein gemeente Kaag en Braassem

De hierna volgende tabel geeft een overzicht van het lokale belastingdomein. Ook is vermeld hoe de ramingen voor 2019 tot stand zijn gekomen en waar nodig nog toegelicht per belastingsoort. De totale raming van eigen inkomsten is bepaald op basis van het bestaande beleid bij de lokale heffingen en als baat opgenomen in de begroting 2019. Aan de hand van de nog vast te stellen WOZ-waarden 2019 (peildatum 1 januari 2018) zullen de definitieve OZB-tarieven 2019 worden bepaald.

		begroting 2019
OZB eigenaren woningen		3.840.419
OZB eigenaren niet-woningen		765.248
OZB gebruikers niet-woningen		548.314
RZB eigenaren woningen		5.629
Inzameling grof huishoudelijk afval		31.088
Afvalstoffenheffing		2.887.610
Leges KCA		4.410
Rioolheffing		3.308.631
Forensenbelasting		313.399
Precariobelasting		2.577.018
Diverse rechten	grafrechten	63.090
	marktgeden	11.000
Diverse leges	omgevingsvergunningen	986.534
	snelle motorboten	20.966
	burgerzaken	382.981
		15.746.337

Kostendekkendheid

Met ingang van 2017 is extra informatie verplicht waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de baten de lasten niet overschrijden.

Deze informatie wordt afzonderlijk in beeld gebracht voor de belangrijkste onderdelen binnen de gemeentelijke belastingen.

De tarieven voor afvalinzameling, riolering, begraafplaatsen en omgevingsvergunningen worden ieder afzonderlijk berekend. De resterende opbrengsten betreffen de overige leges te weten het verstrekken van persoons- en reisdocumenten alsook de overige vergunningverlening op basis van de APV.

Nr	Afvalinzameling en –verwerking (taakveld 7.3)	Begroting 2019
1	Kosten taakveld afval (netto)	2.654.174
2	BTW	450.515
3	Overhead	427.646
4	Toerekening rente	0
5	Totaal kosten	3.532.335
6	Inkomsten (inclusief inflatie)	-2.923.108
7	Netto-lasten	609.227
8	Kostendekking	83%

- 1 Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in het taakveld afval.
- 2 Extracomptabele toegerekende BTW op kosten en investeringen op grond van de invoering van de BTW-plicht gemeente.
- 3 Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de vernieuwing van de regelgeving BBV.

De kostendekkendheid op afval is zo laag door de enerzijds landelijk stijgende kosten van afvalinzameling en –verwerking en de afvalbelasting en anderzijds gedaalde opbrengsten door het kortingsbedrag dat in 2018 is toegepast. Daarnaast heeft uw raad ook vastgesteld dat de definitieve tarieven, die in december 2018 voor 2019 worden vastgesteld, niet meer dan 5% mogen afwijken van de indicatieve tarieven, waarvan in juli 2018 kennis is genomen.

Nr	Beheer rioleringsstelsel en waterzuivering (taakveld 7.2)	Begroting 2019
1	Kosten taakveld riolering en waterzuivering	1.809.130
2	BTW	270.000
3	Overhead	468.097
4	Toerekening rente	809.589
5	Totaal kosten	3.356.817
6	Inkomsten	-3.308.631
7	Netto-lasten	48.186
8	Kostendekking	99%

- 1 Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in de geactualiseerde GRP aangevuld met de taakgerichte uren.
- 2 Extracomptabele toegerekende BTW op kosten en investeringen op grond van de invoering van de BTW-plicht gemeente.
- 3 Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de vernieuwing van de regelgeving BBV.
- 4 Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de nieuwe regels van het BBV.

Nr	Begraafplaatsen (taakveld 7.5)	Begroting 2019
1	Kosten taakveld begravingen	49.764
2	Overhead	8.364
3	Toerekening rente	26.383
4	Totaal kosten	84.511
5	Inkomsten (inclusief inflatie)	-63.090
6	Netto-lasten	21.421
7	Kostendekking	75%

- 1 Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in het taakveld begraafplaatsen
- 2 Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de vernieuwing van de regelgeving BBV.
- 3 Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de nieuwe regels van het BBV.

Nr	Leges: fysieke leefomgeving en omgevingsvergunning (WABO) (taakveld 8.3)	Begroting 2019
1	Kosten op de taakvelden	888.389
2	Overhead	549.582
3	Toerekening rente	0
4	Totaal kosten	1.437.972
5	Inkomsten (inclusief inflatie)	-986.534
6	Netto-lasten	451.438
7	Kostendekking	69%

- 1 Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in de taakvelden behorend tot de fysieke leefomgeving (m.n. WABO).
- 2 Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de vernieuwing van de regelgeving BBV.
- 3 Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de nieuwe regels van het BBV.

Nr	Leges: Overige leges (Burgerzaken) (taakveld 0.2)	Begroting 2019
1	Kosten op de taakvelden	564.544
2	Overhead	307.990
3	Toerekening rente	0
4	Totaal kosten	872.534
5	Inkomsten (inclusief inflatie)	-403.947
6	Netto-lasten	468.587
7	Kostendekking	46%

- 1 Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in de taakvelden die behoren tot dienstverlening. De nadruk ligt hier persoons- en reisdocumenten, alsmede vergunningverlening op basis van de APV.
- 2 Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extra comptabel toegerekend op grond van de vernieuwing van de regelgeving BBV.
- 3 Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de nieuwe regels van het BBV.

Totale woonlasten meerpersoonshuishoudens

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. In onderstaande tabel worden de woonlasten van Kaag en Braassem weergegeven.

Gemiddelde woonlasten meerpersoonshuishouden (WOZ-waarde € 274.000) belastingjaar 2019 op basis gemiddelde WOZ-waarden per 1-1-2018.	2018	2018 met éénmalige korting op afvalstoffenheffing	2019
OZB (2019 op basis tarief 2018 gecorrigeerd met mutatie in waarde en verhoogd met 2,3% inflatie)	€ 306,00	€ 306,00	€ 313,00
Afvalstoffenheffing (verhoogd met 2,3% inflatie)	€ 285,00	€ 273,00	€ 292,00 *1)
Rioolheffing (verhoogd met 2,3% inflatie en 1% extra jaarlijkse verhoging conform GRP 2014-2018)	€ 268,00	€ 268,00	€ 277,00
Totale woonlasten	€ 859,00	€ 847,00	€ 882,00

*1) Dit tarief is gebaseerd op het tarief van 2018, vermeerderd met 2,3% index. De werkelijke woonlast voor de afvalstoffenheffing in 2019 is afhankelijk van het scheidingsgedrag en het aantal ledigingen van de bak.

Kwijtscheldingsbeleid

Een belastingplichtige die een inkomen heeft van 100% of minder van het minimuminkomen komt in aanmerking voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. Er kan uitsluitend kwijtschelding worden verleend voor de afvalstoffenheffing en rioolbelasting. Alle andere heffingen zijn van kwijtschelding uitgesloten.

2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in het verwachte weerstandsvermogen in het begrotingsjaar 2019 en de jaren 2020 t/m 2022 van het meerjarenperspectief.

Hiertoe is informatie opgenomen over onderstaande onderwerpen:

1. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit (de beschikbare middelen om aanwezige risico's te kunnen opvangen);
2. Een inventarisatie van de risico's van materiële betekenis voor de financiële positie, zoveel als mogelijk gekwantificeerd (financiële consequenties x ingeschatte kans);
3. Inzicht in het weerstandsvermogen in de periode 2019 – 2022;
4. Inzicht in de financiële kengetallen.

Het uitwerken van deze paragraaf gebeurt conform het door de raad in 2015 vastgestelde beleid in de Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen (Nota R&W) voor de periode 2016-2019.

Actualisatie van de risico- inventarisatie ten opzichte van de risico- inventarisatie bij de Perspectiefnota 2019

In de Perspectiefnota 2019 is in bijlage 3 een overzicht opgenomen van de geïnventariseerde risico's. Op pagina 66 van deze paragraaf is een overzicht opgenomen van alle geïnventariseerde risico's en op pagina 66 e.v. zijn deze risico's toegelicht.

Ten opzichte van de situatie bij het opstellen van de Perspectiefnota zijn de onderstaande risico's toegevoegd, bijgesteld of vervallen:

Taakdecentralisaties (aangepast)

De term “taakdecentralisaties” is aangepast in “reguliere jeugdhulp” in verband met een tweede nieuw risico binnen jeugdhulp dat als apart risico is gepresenteerd in deze paragraaf.

JB/ JR en gesloten jeugdhulp (nieuw)

De jeugdhulp wordt vanaf 2019 uitgevoerd door Go! voor Jeugd, met uitzondering van het deel jeugdbescherming / jeugdreclassering (JB/JR) en gesloten jeugdhulp dat regionaal wordt ingekocht via Jeugdhulp Holland Rijnland. Voor deze soort van jeugdhulp geldt een wettelijke regionale samenwerking. Eind september 2018 zal regionaal een keuze gemaakt worden voor een nieuwe verdeelsleutel per 2019 binnen de 13 deelnemende gemeenten, waarbij het solidariteitsbeginsel wordt losgelaten. Dit betekent dat de individuele gemeenten steeds meer voor het werkelijke zorggebruik gaan betalen. Met name in de gesloten jeugdhulp kan de instroom (of uitstroom) van één jeugdige al groot verschil maken in de kosten. Daarnaast staan de tarieven bij de jeugdbescherming/reclassering onder druk als gevolg van kostprijsonderzoek uitgevoerd in opdracht van de VNG.

Groot onderhoud De Tweesprong (bijgesteld)

Uw raad heeft op 24 september 2018 ingestemd met de eenmalige onttrekking van € 855.000 uit de algemene reserve ter dekking van de extra kosten voor groot onderhoud bij de Tweesprong. Daarmee is het incidentele risico vervallen. Het structurele risico blijft ongewijzigd.

Groot onderhoud 't Spant (nieuw)

't Spant maakt in het bestaande meerjarenonderhoudsplan onderdeel uit van de losse voorraad gebouwen. Daarmee wordt het sober onderhouden. 't Spant blijft voorlopig in eigendom van de gemeente en daarmee gaat het tot de vaste voorraad behoren. Daarmee zal het geplande onderhoud wijzigen, wat naar verwachting hogere kosten met zich meebrengt. Deze worden nu in de risicoparagraaf opgenomen. Nadat het geactualiseerde meerjarenonderhoudsplan gereed is, zullen de financiële gevolgen in de begroting worden verwerkt.

Migratie ICT (bijgesteld)

De meerjarenbegroting van Rijn en Braassem was nog niet opgesteld bij de P-nota en daarom nog niet verwerkt in het meerjarenbeeld van de begroting, maar als pm in de risicoparagraaf. In juli 2018 is de begroting 2019 van BVO Rijn en Braassem vastgesteld en zijn de gemeentelijke bijdragen verwerkt in deze gemeentelijke begroting. Het financiële risico in verband met migratie ICT is alleen incidenteel. Het structurele deel is ondergebracht bij de verbonden partijen.

Pontveren (bijgesteld)

Het incidentele risico in verband met de overname van de pontveren komt per 1-1-2019 te vervallen, doordat de kapitaallasten die verband houden met deze overname zijn meegenomen in de berekening van het structurele exploitatierisico. Het structurele risico stond op pm en is nu gekwantificeerd.

N207 passage Leimuiden (vervallen)

In de 8-maandsrapportage 2018 wordt voorgesteld een bedrag van € 525.000 te onttrekken uit de algemene reserve om het tekort op de aanleg van de westelijke parallelweg N207 ter hoogte van Rijnsaterwoude te kunnen dekken. Door in te stemmen met dit voorstel ter dekking van het tekort, komt het risico te vervallen.

Kunstwerken (bruggen) (bijgesteld)

In de P-nota was uitgegaan van een eerste inventarisatie van onderhoudskosten in de risicoparagraaf. Intussen is de inventarisatie verder verfijnd en heeft ons college voorgesteld aan uw raad het extra benodigde bedrag voor groot onderhoud aan kunstwerken structureel op te nemen in de begroting. Daarnaast is er een incidenteel risico voor de renovatie van de Lange Brug opgenomen in de risicoparagraaf.

Essentaksterfte/ kastanje bloedingsziekte (bijgesteld)

Naast aantasting van de essen door essentaksterfte is er ook sprake van de kastanje bloedingsziekte bij kastanjes. Ook deze ziekte leidt tot extra kosten in het onderhoud van bomen voor verwijdering en vervanging.

Afvalinzameling/ afvalverwerking (nieuw)

Onder meer door de ambitie van een meer circulaire economie stijgen landelijk de kosten voor afvalinzameling en –verwerking. Met ingang van 1 januari 2019 wordt Diftar ingevoerd. In juli 2018 is uw raad geïnformeerd over indicatieve tarieven voor het vaste deel en voor het variabele deel. Hoewel uitgangspunt maximaal 100% kostendekkend is, heeft uw raad een motie aangenomen waarmee is besloten dat de indicatieve tarieven maximaal met 5% mogen stijgen. De kans bestaat dat de inzamelings- en verwerkingskosten meer stijgen dan deze 5%

die door uw raad als grens is vastgesteld. Daarnaast bestaat de kans dat de opbrengsten dalen als gevolg van een beter dan verwacht scheidingsgedrag.

Verbonden partijen, algemeen (nieuw)

In de afgelopen jaren hebben wij als gemeente steeds meer de regiorol aangenomen en werkzaamheden neergelegd bij verbonden partijen. Daarmee is het aandeel van de verbonden partijen in onze begroting groter geworden. Niet alle verbonden partijen hebben voldoende reserves om structurele tegenvallers direct op te kunnen vangen in hun begroting. Om te voorkomen dat wij in de toekomst direct maatregelen moeten gaan treffen als verhoging van de structurele bijdrage aan een verbonden partij nodig is, nemen wij hiervoor nu een structurele risicoreservering op.

Weerstandvermogen bij gesignaleerde risico's

Afweging van de beschikbare weerstandscapaciteit versus de gekwantificeerde risico's in deze paragraaf leidt tot onderstaande conclusie: Door de raad is als kader voor het weerstandvermogen een ratio vastgesteld van 1 – 1,4. Om de benodigde middelen vrij te houden om te komen tot de uitvoering van het raadsakkoord in de komende jaren is bij de Perspectiefnota 2016 besloten om voor het meerjarenperspectief uit te gaan van de onderkant van de ratioklasse, ratio 1. Dit uitgangspunt is gehandhaafd bij de Perspectiefnota 2019. De risico's versus de beschikbare weerstand zijn samengevat in onderstaande tabel.

Bedrag * €1.000					
	Incidenteel	Structureel			
		2019	2020	2021	2022
Beschikbare weerstand	11.472	2.842	4.112	3.893	1.999
Benodigde weerstand	2.772	948	967	909	1.301
Ratio	4,14	3,00	4,25	4,28	1,54

Conclusie

- Incidenteel voldoet de ratio aan het door de raad in de Nota Risicomanagement & Weerstandvermogen vastgestelde kader van 1 – 1,4.
- Structureel voldoet de ratio tot en met 2021 ruim aan de ratio 1 – 1,4. In 2022 zakt de ratio doordat zowel de beschikbare weerstand daalt als gevolg van het wegvallen van de precarioheffing en daarbij de benodigde weerstand stijgt. De benodigde weerstand stijgt door stijging van de gekwantificeerde risico's doordat vanaf dat moment er structureel hogere bijdragen aan De Tweesprong nodig zijn om de voorziening op het huidige niveau veilig in stand te kunnen houden.

Wel maken we hier de volgende kanttekening bij: uw nieuwe raad heeft in de Samenwerkingsagenda de ambities voor de komende jaren in beeld gebracht. Voor een deel zijn dit ambities waar onze gemeente niet echt een keus in heeft en voor een deel is er wel een keus.

Uitvoering van deze ambities heeft absoluut gevolgen voor de weerstandsratio's. Bij de te nemen besluiten zal dan ook het kader van de weerstandsratio meegenomen moeten worden in de afweging.

De grondslagen voor berekening van de ratio's worden hierna per onderwerp toegelicht.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit wordt onderscheiden in incidentele en structurele capaciteit, zoals vermeld in de Nota R&W:

Bedrag * €1.000

A. Incidentele weerstandscapaciteit	
1. De algemene reserve	11.472
2. Bestemmingsreserves (reserve grondexploitatie niet gelabeld deel)	0
Beschikbare weerstandscapaciteit:	11.472
3. Stille en geheime reserves:	10
Theoretische weerstandscapaciteit:	11.482

Toelichting incidentele weerstandscapaciteit:

1. De algemene reserve

Het saldo van de algemene reserve is per 1 januari 2019 afgerond € 11,4 miljoen. Op het saldo van de algemene reserve rust nog een verplichting in verband met de afboeking van de scholen in Leimuiden, waarbij naar verwachting wordt beschikt over deze reserve in 2020. Hiervoor wordt verwezen naar het meerjarenoverzicht in de Nota Reserves en Voorzieningen. Het saldo van de reserve komt iets lager uit dan is aangenomen bij de Perspectiefnota. De verwachting was toen namelijk € 12,8 miljoen. Dit komt doordat in de Perspectiefnota nog geen rekening was gehouden met de voorgestelde onttrekkingen uit de algemene reserve voor het onderhoud bij de Tweesprong en voor de bijdrage aan de N207. Deze onttrekkingen zijn nu bij de begroting wel verwerkt. (conform voorstellen De Tweesprong en voorstel bij de 8-maandsrapportage 2018)

2. Bestemmingsreserves

De gemeente beschikt over een bestemmingsreserve bouwgrondexploitatie van € 3,0 miljoen (saldo per 1 januari 2018). Deze reserve moet voldoende van omvang zijn om de berekende risico's bij verliesgevende plannen af te dekken. Het risico op verliesgevende plannen bedraagt € 2,4 miljoen, waarvoor wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid. In de reserve bouwgrondexploitatie is rekening gehouden met de berekende omvang van deze risico's. Daarnaast is rekening gehouden met een aantal specifieke reserveringen. Dit impliceert dat het volledige saldo van deze reserve gelabeld is voor risico's en specifieke reserveringen bij de bouwgrondexploitatie.

3. Stille en geheime reserves

We spreken van stille reserves indien activa lagere balanswaarden hebben dan de werkelijke waarde. Geheime reserves zijn activa die helemaal niet meer op de balans staan (boekwaarde nihil) maar die mogelijk nog wel een restwaarde hebben in het economisch verkeer. Hieronder zijn deze activa in twee onderdelen vermeld:

3.1 Gronden

Onze gemeente beschikt over een kleine stille reserve bij de bouwgrondexploitatie. Dit betreft een grex die naar verwachting met € 210.252 winst kan worden afgesloten (zie paragraaf grondbeleid). Rekening houdend met het risicoprofiel bedraagt dit bedrag € 10.000. Conform voorgaande jaren is voorzichtigheidshalve bij het bepalen van de stille reserve rekening gehouden met het risicoprofiel en daarom dit laatste bedrag opgenomen in het overzicht van de weerstandscapaciteit.

3.2 Opstallen

Gebouwen die niet meer van belang zijn voor de gemeentelijke bedrijfsvoering kunnen worden afgestoten. Voor deze panden zal na verkoop de economische waarde kunnen worden toegevoegd aan de vermogenspositie voor het deel waarmee deze de boekwaarde overstijgt.

Voor overige activa is het niet goed mogelijk de in de waarden aanwezige stille of geheime reserves te bepalen, omdat de waarde sterk afhankelijk is van de gebruiksmogelijkheden en de marktvraag.

Toelichting structurele weerstandscapaciteit:

	Bedrag * €1.000			
	2019	2020	2021	2022
B. Structurele weerstandscapaciteit				
Begrotingsruimte/ buffer	2.842	4.112	3.893	1.999
Beschikbare weerstandscapaciteit:	2.842	4.112	3.893	1.999
Onbenutte belastingcapaciteit	2.665	2.665	2.665	2.665
Theoretische weerstandscapaciteit:	5.507	6.777	6.558	4.664

De begrotingsruimte/buffer

Bij de behandeling en vaststelling van de Perspectiefnota 2019-2022 zijn geen amendementen ingebracht. Deze begroting is daarmee gebaseerd op de financiële en beleidskaders, zoals in de Perspectiefnota zijn vastgesteld. Wel heeft ons college een aantal nieuwe onderwerpen in deze begroting verwerkt, voor een deel waren dit onderwerpen die in de risicoparagraaf waren opgenomen, maar nog niet financieel waren uitgewerkt bij de Perspectiefnota. Een uitgebreidere toelichting hierover staat op pagina 5 van deze begroting onder het hoofdstuk "Nieuw in de begroting". Daarna resteert de begrotingsruimte (buffer) zoals opgenomen in het recapitulatieoverzicht van de meerjarenbegroting 2019 t/m 2022. De effecten van de septembercirculaire zijn hierin nog niet verwerkt. Deze worden in een afzonderlijk raadsvoorstel opgenomen.

De onbenutte belastingcapaciteit

Jaarlijks wordt in de meicirculaire het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 vastgesteld. Dit zogenaamde redelijk peil is voor 2019 vastgesteld op 0,1905. Uitgaande van de laatst vastgestelde WOZ-waarden en de geraamde opbrengsten OZB is het gewogen gemiddelde tarief voor Kaag en Braassem berekend op 0,1196. De onbenutte capaciteit kan dan als onderstaand worden berekend:

Berekening werkelijk gewogen gemiddelde tarief voor toelating tot artikel 12		laatste taxatiewaarde
WOZ-waarde woningen	€	3.000.895.103
WOZ-waarde niet woningen eigenaren en gebruikers samen		758.463.525
Geraamde OZB-opbrengst obv totaal WOZ-waarde		5.153.981
Geraamde onderdekking reiniging/ afvalstoffen		609.227
Geraamde onderdekking riolering		48.186
Geraamde OZB-opbrengst gecorrigeerd voor onderdekking		4.496.568
Gewogen gemiddelde OZB-tarief		0,1196
Onbenutte belastingcapaciteit t.o.v. het redelijk peil/ "toelatingstarief artikel 12"		
Redelijk peil conform meicirculaire 2018 voor toelating artikel 12		0,1905
Werkelijk gewogen gemiddelde OZB-tarief voor de gemeente Kaag en Braassem		0,1196
Verschil (=weerstandtarief)		0,0709
Onbenutte belastingcapaciteit (=weerstandtarief * totale WOZ-waarde)	€	2.665.010

Risico-inventarisatie en kwantificering

Het inventariseren en kwantificeren van risico's heeft conform het bepaalde in de Nota R&W plaatsgevonden gedurende het proces naar de begroting bij de Perspectiefnota 2019. Wijzigingen in de risico-inventarisatie ten opzichte van het moment van opstellen van de Perspectiefnota 2019 zijn aan het begin van deze paragraaf toegelicht onder de ontwikkelingen. Onderstaand is een overzicht opgenomen ingedeeld in de in eerdergenoemde Nota vermelde categorieën. Onder het overzicht zijn alle risico's voorzien van een toelichting.

Categorieën risico's met financiële consequenties:

bedragen in €

Omschrijving risico per categorie	Kans Risico klasse	Gevolg Raming schade	Risico (kans x gevolg)				
			Incidenteel	2019	2020	2021	2022
Financieel							
1 Wmo	50%	150.000	75.000	0	0	0	0
2 Reguliere jeugdhulp	50%	500.000	0	250.000	250.000	250.000	250.000
3 JB/ JR en gesloten jeugdhulp	50%	200.000		25.000	100.000	100.000	100.000
4 Groot onderhoud De Tweesprong		450.000	0	0	0	0	450.000
5 Groot onderhoud 't Spant	90%	140.000	0	126.000	126.000	126.000	126.000
6 Sociale woningbouw	50%	1.050.000	525.000	0	0	0	0
7 Migratie ICT		pm	pm	0	0	0	0
8 Pontveren	64%	155.000	0	99.000	99.000	99.000	99.000
9 Kunstwerken (bruggen)	pm	pm	pm				
Milieu							
10 Asbestverwijdering			pm	0	0	0	0
Product/ diensten							
11 Bestrijding essentaksterfte/ kastanje bloedingsziekte	50%	85.000	42.500	0	0	0	0
12 Implementatie Omgevingswet		2.400.000	2.129.863	0	0	0	0
13 Afvalinzameling/ afvalverwerking	61%	469.400		287.000	231.000	173.000	115.000
Verbonden partijen							
14 Algemeen	50%	322.000		161.000	161.000	161.000	161.000
			2.772.363	948.000	967.000	909.000	1.301.000

1. WMO

Het risico in verband met de opneinde-regeling Wmo is niet gewijzigd ten opzichte van de inventarisatie bij de Perspectiefnota 2019. In de afgelopen jaren is gebleken dat het niet nodig is dit risico als structureel risico aan te houden en is daarom als incidenteel risico opgenomen. Hiermee legt dit risico mogelijk beslag op de algemene reserve en niet meer op de budgettaire ruimte van de begroting. Een aanvraag voor een grote woningaanpassing staat op zichzelf en heeft geen structureel effect. Op basis van ervaringscijfers van voorgaande jaren achten wij het verantwoord om dit risico incidenteel te houden op € 150.000 met een kans van 50%.

2. Reguliere jeugdhulp

Dit risico is ongewijzigd ten opzichte van de Perspectief nota 2019. In 2017 is de jeugdhulp succesvol aanbesteed en is een contract afgesloten met GO! voor Jeugd (GO!). 2018 was een overgangsjaar, waarbij de jeugdhulp is overgedragen aan GO!. In 2019 zal de jeugdhulp voor het eerst volledig door GO! worden geleverd. Omdat we vaste contractafspraken hebben gemaakt met GO! is het reëel om omvang van de mogelijk hogere lasten voor jeugd naar beneden bij te stellen. We vinden het momenteel nog te voorbarig om dit risicobedrag verder naar beneden of zelfs naar nihil bij te stellen. In 2019 zullen we bij de Perspectiefnota 2020 dit risico opnieuw evalueren en zo nodig bijstellen.

3. JB/ JR en gesloten jeugdhulp

De jeugdhulp wordt vanaf 2019 uitgevoerd door Go! voor Jeugd, met uitzondering van het deel jeugdbescherming / jeugdreclassering (JB/JR) en gesloten jeugdhulp dat regionaal wordt ingekocht via Jeugdhulp Holland Rijnland. Voor deze soort van jeugdhulp geldt een wettelijke regionale samenwerking. Eind september 2018 zal regionaal een keuze gemaakt worden voor een nieuwe verdeelsleutel per 2019 binnen de 13 deelnemende gemeenten, waarbij het solidariteitsbeginsel/ verzekeringsmodel wordt losgelaten. Dit betekent dat de individuele gemeenten steeds meer voor het werkelijke zorggebruik gaan betalen. Met name in de gesloten jeugdhulp kan de instroom (of uitstroom) van één jeugdige al groot verschil maken in de kosten. Daarnaast staan de tarieven bij de jeugdbescherming/reclassering onder druk als gevolg van kostprijsonderzoek uitgevoerd in opdracht van de VNG. Voor de begroting 2019 wordt het risico bepaald op maximaal € 50.000, vanaf 2020 loopt dit op tot maximaal € 200.000. De kans dat dit zich voordoet wordt geschat op 50%.

4. Groot onderhoud De Tweesprong

De Tweesprong is een relatief oude accommodatie, bestaande uit verschillende sportfaciliteiten (zwembad, sporthal, tennishal etc.). In afwachting van een toekomstvisie voor de Tweesprong en de ontwikkelingen rondom het IKC Oude Wetering, is het onderhoud aan de accommodatie de afgelopen jaren beperkt gebleven tot het allerhoogst noodzakelijke. Inmiddels zijn hierin de grenzen bereikt. In het voorjaar van 2018 heeft de Tweesprong een risico inventarisatie laten uitvoeren en haar meerjarenonderhoudsplan (MOP) geactualiseerd. Als gevolg hiervan heeft uw raad op 24 september 2018 ingestemd met het voorstel om een onttrekking van € 855.000 te doen uit de algemene reserve, ter dekking van de kosten voor het noodzakelijke groot onderhoud in de komende drie jaar. Hiermee is het incidentele risico voor onderhoud bij De Tweesprong komen te vervallen. Vanaf 2022 is een aannemelijk scenario dat de jaarlijkse lasten met circa € 450.000 per jaar toenemen om een dergelijke accommodatie in stand te houden.

5. Groot onderhoud 't Spant

Bij de actualisatie van het meerjarenonderhoudsplan is 't Spant van de losse voorraad overgeheveld naar de vaste voorraad. 't Spant is eigendom van de gemeente Kaag en Braassem en in exploitatie en beheer bij het sportbedrijf Kaag en Braassem. De gemeente is als eigenaar verantwoordelijk voor het groot onderhoud. De uitvoering van het groot onderhoud is uitbesteed aan het sportbedrijf. In het vorige meerjarenonderhoudsplan (MOP) stond 't Spant op de losse voorraad van de gemeente, omdat wij voornemens waren het juridisch eigendom over te dragen aan het sportbedrijf. Financieel is dit momenteel niet interessant. Het MOP wordt in 2018 geactualiseerd en hierbij zal 't Spant ondergebracht worden bij de vaste voorraad. Het nieuwe MOP voor 't Spant stellen wij samen met het sportbedrijf Kaag en Braassem op. Na een periode waarin de onderhoudskosten gering waren (o.a. door het sober en doelmatige onderhoudsbeleid) blijkt uit het nieuw opgestelde MOP dat in de komende periode weer meer onderhoudswerkzaamheden op de planning staan. Dit heeft o.a. te maken met de onderhoudscyclus (periodes met veel onderhoud en periodes met weinig onderhoud) het verduurzamen van het vastgoed en het toevoegen van 't Spant aan de vaste voorraad. Door deze aanpassingen en veranderingen staan er voor de komende jaren meer onderhoudswerkzaamheden op de planning, waardoor de jaarlijkse dotatie aan de voorziening onderhoud gebouwen naar verwachting zal

stijgen met € 140.000. Na vaststelling van het MOP door uw raad zal de mutatie als begrotingswijziging worden verwerkt. Tot die tijd is opname in de risicoparaagraaf nodig. Met een kans van 90% is het risico gekwantificeerd op € 126.000 structureel.

6. Sociale woningbouw

Het risico voor sociale woningbouw is ongewijzigd ten opzichte van de Perspectiefnota. In 2018 heeft uw raad de grondexploitatie voor sociale woningbouw bij de locatie Gerardusschool geopend. De restantboekwaarde van de Gerardusschool is ten laste van de algemene reserve gebracht. Ook zal er in 2018 een verliesvoorziening worden getroffen ter dekking van het te verwachten verlies op de exploitatie. Daarnaast wordt verwacht dat ook de grondexploitatie voor de Van Alcmaerlaan in 2018 zal worden vastgesteld door uw raad. Ook deze kent een negatief resultaat. Voor de risicoparaagraaf blijft dan alleen nog de ontwikkeling van het Connexxionterrein over als risico. Of daar sociale woningbouw gaat komen of dat het terrein een andere bestemming gaat krijgen is nog niet bekend. Wel hebben we te maken met een boekwaarde die in welke ontwikkeling dan ook betrokken moet worden. Afhankelijk van welke ontwikkeling het gaat worden, zal het bedrag van het verlies hoger of lager zijn. De kans dat de volledige boekwaarde moet worden afgeboekt is daarom bijgesteld naar 50%. Met een boekwaarde van € 1.050.000 komt het incidentele risico voor deze post uit op € 525.000.

7. Migratie ICT

In de zomer van 2018 is de begroting 2019 van BVO Rijn en Braassem vastgesteld. De gemeentelijke bijdragen aan de BVO waren nog niet verwerkt in de P-nota 2019, maar zijn nu wel verwerkt in deze gemeentelijke begroting 2019-2022. De migratie is bijna helemaal voltooid. De BVO beschikt nog niet over een weerstandsvermogen. Zodra de BVO te maken krijgt met financiële tegenvallers, komen deze direct ten laste van de begrotingen van de deelnemende gemeenten Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem. Hiermee blijft het risico bestaan dat de gemeente extra moet bijdragen bij een tekort op de begroting van de BVO. Omdat we niet kunnen inschatten of dit het geval zal zijn en om welke bedragen dit zou kunnen gaan, is dit risico op pm gesteld.

8. Pontveren

Dit risico is gekwantificeerd op de enige inschrijving op de aanbesteding veerdienst Kaag-Buitenkaag. Door het ontbreken van kosten en baten van de veerdienst zijn door de inschrijver hiervoor aannames gedaan. Het is niet ondenkbeeldig dat de inschrijver – wegens het ontbreken van concrete informatie omtrent lasten en baten, met een ruime marge heeft ingeschreven. In de aanbestedingssystematiek is gelet op het ontbreken van deze gegevens een ‘veiligheidsklep’ ingebouwd, op grond waarvan de exploitatiebijdrage kan worden gecorrigeerd na twee jaar op basis van nacalculatie. Op dit moment vinden nog verificatiegesprekken plaats en wellicht is het mogelijk om met de inschrijver tot een lagere exploitatievergoeding te komen. Voor verschillende kostensoorten is beoordeeld of deze hoger kunnen uitvallen dan in onze huidige begroting is opgenomen en op basis van deze inventarisatie is een gemiddelde kans van 64% op een impact van €155.000 als reëel ingeschat, waarmee de kwantificering van dit structurele risico uitkomt op € 99.000.

9. Kunstwerken (bruggen)

In de zomer van 2018 is gebleken dat de Lange Brug ernstig is aangetast en op korte termijn moet worden gerenoveerd of vervangen. Een eerste inventarisatie van de kosten is gemaakt. De gemeente Kaag en Braassem is geen eigenaar van de brug. Vooralsnog gaan wij er vanuit dat wij de kosten niet hoeven dragen. Momenteel vindt overleg plaats met de gemeente Teylingen en de provincie Zuid-Holland over de verdeling van de reparatie-/ renovatie-/ vervangingskosten van de brug. Omdat het nog onduidelijk is hoe deze verdeling van kosten zal uitpakken, is dit risico voor ons op pm ingeschat.

10. Asbestverwijdering

In het verleden zijn in het kader van het project Braassemerland vastgoedobjecten aangekocht die niet bij dit project betrokken zullen worden. In een aantal gevallen is sprake van de aanwezigheid van asbesthoudende materialen. De kosten van de sanering hiervan komen voor rekening van de gemeente. Afhankelijk van de keuze in concrete gevallen zullen wij overgaan tot het uitvoeren van de sanering of tot verkoop van het betrokken object in de huidige staat. Kwantificering van dit onderdeel is niet mogelijk zodat hier moet worden volstaan met een pm-vermelding.

11. Gevolgen essentaksterfte/ kastanje bloedingsziekte

De essen in de gemeente zijn aangetast door essentaksterfte en de kastanje door de kastanje bloedingsziekte. Ieder jaar komt de boom in een nieuwe ziektefase waarbij er zelfs tijdelijk herstel kan optreden. Het verloop van de ziekte wordt nauwkeurig gemonitord. Zieke bomen, of delen daarvan, worden verwijderd, als deze een gevaar (gaan) vormen voor de veiligheid. Naarmate de ziekte verder verloopt, wordt de kans op verwijderen groter. Voor 2019 en verder betekent dit dat er enkele bomen verwijderd moeten worden en nieuwe bomen geplant moeten worden. Dit zijn waarschijnlijk andere soorten dan oorspronkelijk verwijderd om deze ziekte zo veel mogelijk te beperken in ons areaal. Vooralsnog is de risico-inschatting financieel voor hetzelfde bedrag ingeschat. Bij het actualiseren van de risicoparagraaf in het voorjaar van 2019 hebben we meer ervaringscijfers, waarmee we de financiële vertaling aanpassen, indien nodig.

12. Implementatie Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet betekent een volledige herziening van de wet- en regelgeving voor de fysieke leefomgeving. De regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water worden gebundeld. De wet zou medio 2019 in werking treden, maar momenteel is de verwachting dat de Omgevingswet in 2021 in werking treedt. Naast de brede herziening van de regelgeving vraagt de Omgevingswet ook om een andere werk- en denkwijze van overheden, inwoners en bedrijven. Integraal werken en meer ruimte voor initiatieven zijn belangrijke uitgangspunten. De rijksoverheid betaalt de investeringskosten die samenhangen met de wet zoals de centrale digitale voorzieningen.

Gemeenten moeten zelf de kosten dragen voor de transitie naar het werken met de nieuwe wetgeving. De omslag in wetgeving vraagt om een zorgvuldige voorbereiding in de gemeente. Dat geldt voor de aanpassing van (digitale) systemen, het voorbereiden van de nieuwe visie, plannen en vergunningstrajecten en om verandering in houding en dienstverlening. De VNG heeft een rekenmodel ontworpen waarmee gemeenten een eerste indicatie kunnen krijgen van kosten voor de invoering van de Omgevingswet. Het model werkt op basis van gemeentegrootte en omvat de visie- en planvorming, de instrumenten, dienstverlening, werkprocessen, opleidingen en de informatiearchitectuur. De uitkomsten zijn in deze fase slechts indicatief op te vatten. Een eerste doorrekening voor de gemeente Kaag en Braassem resulteert in een bedrag van € 2,4 miljoen voor de invoeringskosten tot en met 2024.

Afhankelijk van de concrete veranderopgave in Kaag en Braassem zijn de invoeringskosten en exploitatielasten op een later moment meer exact in beeld te brengen. Vooralsnog nemen we dit bedrag op als een risicoreservering onder aftrek van het werkelijk bestede bedrag in 2017 en het geraamde budget voor 2018 (zoals dat na wijziging in de 4-maandsrapportage) in de begroting van 2018 staat. In 2017 is werkelijk € 158.855 uitgegeven voor de voorbereidende werkzaamheden van de Omgevingswet. Voor 2018 is een budget van € 430.650 -/- € 319.368 = € 111.282 opgenomen. Gebaseerd op het rekenmodel worden de overige implementatiekosten voor 2019 tot en met 2024 nog ingeschat op € 2.400.000 -/- € 158.855 -/- € 111.282 = € 2.129.863. Tot er nieuwe (betere) berekeningen bekend zijn, gaan we uit van de bestaande berekeningen.

13. Afvalinzameling/ afvalverwerking

Onder meer door de ambitie van een meer circulaire economie stijgen landelijk de kosten voor afvalinzameling en –verwerking en stijgt de afvalbelasting. Met ingang van 1 januari 2019 wordt Diftar ingevoerd. In juli 2018 is de raad geïnformeerd over indicatieve tarieven voor het vaste deel en voor het variabele deel. Hoewel uitgangspunt maximaal 100% kostendekkend is, heeft uw raad een motie aangenomen waarmee is besloten dat de vast te stellen tarieven voor 2019 maximaal 5% hoger mogen zijn dan de indicatieve tarieven. De kans bestaat dat de inzamelings- en verwerkingskosten meer stijgen dan deze 5% die door uw raad als grens is vastgesteld, waarmee de afvalstoffenheffing niet meer kostendekkend is. Daarnaast bestaat de kans dat de opbrengsten dalen als gevolg van een beter dan verwacht scheidingsgedrag. Dat onze inwoners zelf invloed op de hoogte van hun eigen kosten voor afvalinzameling en –verwerking hebben door het aantal keer dat zij hun grijze container aanbieden voor lediging, geeft een risico op een lagere opbrengst aan afvalstoffenheffing. Dit geeft een risico op een nog lagere kostendekkendheid. Aangezien uitgangspunt 100% kostendekkende tarieven is, maar dit mogelijk tot een ongewenste stijging van de tarieven leidt, is dit risico niet als incidenteel ingeschat, maar gefaseerd afnemend structureel meegenomen. Met een kans van 61% is dit risico van € 469.400 gekwantificeerd op € 287.000, dalend tot € 115.000 in 2022. (en € 58.000 in 2023 en €0 in 2024)

Ons college gaat graag in het voorjaar van 2019 met uw raad in gesprek over de thema's duurzaamheid vs kostendekkendheid. Door de circulaire economie wordt afvalverwerking landelijk duurder. Doordat de kosten voor onze inwoners afhankelijk zijn van het aantal ledigingen, hebben onze inwoners zelf invloed op de hoogte van hun eigen kosten voor afvalinzameling en –verwerking.

14. Algemeen

In de afgelopen jaren is het regelmatig voorgekomen dat wij als gemeente werden geconfronteerd met structurele begrotingswijzigingen bij onze verbonden partijen door uitbreiding van taken of andere oorzaken, die een grotere impact hadden op onze begroting dan de afgesproken indexatie. Met name als dit om structurele zaken gaat, hebben de verbonden partijen hiervoor onvoldoende reserves om deze toegenomen kosten te dekken. Wij hebben hiervoor een risicoreservering opgenomen van 5% van de totale bijdragen aan de verbonden partijen (€ 6,4 mln) met een kans van 50% dat het zich voor alle verbonden partijen voordoet, is dit gekwantificeerd op € 161.000 structureel.

Financiële kengetallen

Al een aantal jaren maken financiële kengetallen vast onderdeel uit van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van gemeentelijke jaarrekeningen. Er is vanuit het BBV geen normering aangegeven waaraan deze kengetallen kunnen worden getoetst. De provincies hebben in 2016 gezamenlijk met het ministerie van Binnenlandse Zaken signaleringswaarden benoemd. Deze signaleringswaarden passen wij hieronder toe bij de beoordeling van de kengetallen op zich en geven een indicatie over de financiële situatie van onze gemeente.

Algemeen beeld financiële kengetallen

Op basis van onderstaande beoordelingen kan worden geconcludeerd dat onze gemeente in de meerjarenbegroting 2019-2022 een redelijke tot goede financiële positie heeft, maar dat deze positie kwetsbaar wordt vanaf 2022 doordat vanaf dat moment de inkomsten uit precarioheffing wegvallen, waardoor de te verwachten resultaten fors zullen dalen. In de cijfers is nog geen rekening gehouden met nog te nemen besluiten over de investeringen die gemoeid zijn met de ambities van uw raad. Deze investeringen hebben een negatief effect op de financiële positie van onze gemeente. Het is belangrijk om bij al deze besluiten het effect op de financiële positie van de gemeente mee te laten wegen.

Twee van de zes kengetallen vallen in de minst risicovolle categorie en scoren “groen”. De helft van de kengetallen valt in de categorie “neutraal” en scoort “oranje”. Alleen de belastingcapaciteit valt in de categorie “rood”. Pas als er meerdere kengetallen in de meest risicovolle categorie vallen, kan dit wijzen op een zwakke financiële positie. Voor Kaag en Braassem geldt dit alleen voor de belastingcapaciteit, die wordt beoordeeld ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Als wordt gelet op de capaciteit volgens de artikel 12-norm, dan heeft Kaag en Braassem nog de nodige ruimte. De aandacht richt zich op basis van onderstaande beoordeling vooral op de kengetallen netto schuldquote (oranje), solvabiliteit (oranje) en belastingcapaciteit (rood). In 2017 en 2018 valt de gecorrigeerde netto schuldquote nog in de “groene” zone, maar vanaf 2019 zien we de netto schuldquote iets oplopen en daarmee in het oranje gebied komen. In de “Notitie solvabiliteit en schuldenlast” zijn wij ingegaan op de drie kengetallen die betrekking hebben op de schuldenpositie van onze gemeente: de netto schuldquote, de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen en de solvabiliteit. Ook hebben we hierin een viertal maatregelen toegelicht, ter verbetering van deze posities. De belastingcapaciteit scoort in onze gemeente “rood”. Het in onze gemeente gehanteerde OZB-tarief voor woningen ligt onder het landelijk gemiddelde. Dat de lasten in absolute zin toch hoger uitvallen ten opzichte van het landelijk gemiddelde komt doordat de landelijke gemiddelde woningwaarde lager is dan de gemiddelde woningwaarde in Kaag en Braassem.

Het totaaloverzicht aan financiële kengetallen geeft het volgende meerjarenbeeld:

Begroting jaar 2019	Verloop van de kengetallen					
Kengetallen:	2017	2018	2019	2020	2021	2022
netto schuldquote	78%	95%	99%	104%	99%	108%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	70%	87%	91%	96%	91%	101%
solvabiliteitsratio	28%	26%	27%	28%	29%	26%
structurele exploitatieruimte	4%	4%	6%	6%	7%	4%
grondexploitatie	14%	16%	15%	12%	8%	6%
belastingcapaciteit	117%	117%	123%	123%	123%	123%

1. Netto schuldquote

In dit kengetal wordt het bedrag van de financieringsmiddelen (schulden) minus de financiële activa (vorderingen) uitgedrukt in % van de totale baten in het jaar.

Kengetal:	2017	2018	2019	2020	2021	2022
netto schuldquote	78%	95%	99%	104%	99%	108%

Inzicht

Dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de netto schuldenlast uitgedrukt in een percentage van de totale baten exclusief reservemutaties.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 90%	minst risicovol
90% > 130%	neutraal
> 130%	meest risicovol

Oordeel: oranje

In meerjarenperspectief loopt de netto schuldquote op en blijft binnen de neutrale signaalwaarde. In 2020 en 2022 komt deze tijdelijk boven de 100%, waarmee de schuld tijdelijk hoger is dan de jaaromzet, maar wel onder de waarde van 130% en daarmee “neutraal”. Uiteraard zal instemming met de bouw van IKC's (waarover nog moet worden besloten) en andere gewenste investeringen voor in de Samenwerkingsagenda genoemde ambities de hoogte van de netto schuldquote direct doen stijgen.

De schuldquote wordt tevens beïnvloed door leningen die zijn doorgeleend aan derden (bijv. aan sportverenigingen, personeelshypotheek). Om inzicht te krijgen in de effecten hiervan wordt als kengetal eveneens voorgeschreven de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Deze is in het onderstaande overzicht weergegeven.

2. Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

In dit kengetal wordt het vorige kengetal gecorrigeerd met de aan derden doorgeleende gelden.

Kengetal:	2017	2018	2019	2020	2021	2022
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	70%	87%	91%	96%	91%	101%

Inzicht

De effectieve schuldquote is in feite een nadere analyse van de netto schuldquote waarbij de invloed van afgesloten leningen die door zijn betaald aan derden en het geld dat is geïnvesteerd in nog te leveren bouwgrond is geëlimineerd.

De voor alle verstrekte leningen gecorrigeerde netto schuldquote geeft hierdoor een gunstiger beeld dan de netto schuldquote.

Oordeel: oranje

De gecorrigeerde netto schuldquote heeft dezelfde beweging als de netto schuldquote, met een hogere waarde in 2020 en 2022. Ook hier geldt dat besluitvorming over de bouw van IKC's en andere ambities deze positieve beweging in 2021 negatief zal beïnvloeden.

Oorzaak

De schuldquote in onze gemeente wordt in belangrijke mate beïnvloed door het grote bouwplan Braassemerland, waarvoor in de voorliggende jaren aanzienlijke geldleningen zijn aangetrokken. De leningen die voor dit complex zijn gesloten komen voor bijna € 50 miljoen niet meer terug uit de verkoopopbrengsten uit dit complex waardoor deze schulden blijven bestaan en na het aflopen van de leningsperiode zullen moeten worden geherfinancierd met nieuw aan te trekken leningen. Dit heeft als gevolg dat de netto schuldquote op een hoog niveau zal blijven. De stijging in 2019 wordt veroorzaakt door investeringen die kunnen/ moeten worden gefinancierd met kortlopende leningen. In 2021 wordt een aanzienlijke opbrengst verwacht van verkoop woningen Braassemerland, waardoor er dan een daling zichtbaar is en niet langer met vreemd geld hoeft te worden gefinancierd. Wordt de financieringsbehoefte groter door nog te nemen besluiten voor investeringen in IKC's of andere wensen, dan zal deze opbrengst niet genoeg zijn en moet er wel weer vreemd geld worden aangetrokken voor de financiering en zal de netto schuldquote minder dalen of zelfs ook al in 2021 stijgen.

Perspectief

Maatregelen die de netto schuldenlast en de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen kunnen verbeteren zijn opgenomen in de notitie solvabiliteit en schuldenlast van februari 2017. Het gaat hier om verkoop van bestaand bezit, verbeteren van de exploitatie en het versoberen of spreiden van de toekomstige investeringen. Mede hierom zal bij toekomstige raadsvoorstellen voor grote investeringen en in de begrotingen in deze paragraaf aandacht worden besteed aan de gevolgen van deze besluiten voor de financiële positie van de gemeente, zodat uw raad deze informatie mee kan nemen in de besluitvorming.

3. Solvabiliteitsratio

In dit kengetal wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Hoe hoger het percentage hoe beter de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Kengetal:	2017	2018	2019	2020	2021	2022
solvabiliteitsratio	28%	26%	27%	28%	29%	26%

Inzicht

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
> 50%	minst risicovol
20% > 50%	neutraal
< 20%	meest risicovol

Oordeel: oranje:

De solvabiliteitsratio ligt alle begrotingsjaren tussen de 26% en de 29% en valt daarmee in het oordeel “neutraal”. Hoewel er een stijgende lijn zichtbaar is in de komende begrotingsjaren, liggen de percentages iets lager dan in de vorige begroting. Daarnaast daalt de solvabiliteit vanaf 2022 en zal deze naar verwachting laag blijven.

Oorzaak:

Dat het percentage al jaren niet in de groene zone ligt, komt doordat wij een hoog saldo langlopende leningen hebben voor in het verleden gedane investeringen. Daarmee is het lastig om de solvabiliteitsratio in de groene zone, namelijk > 50% te krijgen. Dat we toch een stijging van de solvabiliteitsratio in de toekomst zien, wordt veroorzaakt door de verwachte positieve begrotingsresultaten 2019-2021 toe te voegen aan de algemene reserve. Daarnaast zien we dat de leningenportefeuille redelijk stabiel blijft door enerzijds aflossingen en anderzijds nieuwe leningen voor toekomstige investeringen. De daling in 2022 heeft direct te maken met een verlaging van de inkomsten en daarmee het verlagen van het begrotingsresultaat waardoor de algemene reserve minder zal groeien en de mogelijkheid tot het aflossen van geldleningen (oftewel het verkleinen van het balanstotaal) ook kleiner is.

Perspectief:

Exploitatie-overschotten kunnen zorgen voor een verdere verbetering van de solvabiliteitsratio. Of deze verbetering doorzet, is voor een groot deel afhankelijk van de mate waarin we in staat zijn om het wegvallen van de precarioheffing op te vangen en een positief begrotingsresultaat kunnen blijven realiseren. Hoe hoger het resultaat, hoe meer het eigen vermogen kan groeien. Daarnaast is de verbetering afhankelijk van de omvang en het tempo van de geplande investeringen. Hogere en snellere investeringen, die vragen om financiering met vreemd vermogen, hebben een negatieve invloed op de solvabiliteitspositie. Hoewel het risico op het niet nakomen van de rente- en aflossingsverplichtingen bij gemeenten klein is, kan het zijn dat geldverstrekkers dit risico willen afdekken bij het doen van een financieringsvoorstel, waardoor de rentelasten kunnen toenemen bij een te hoge solvabiliteit.

4. Kengetal structurele exploitatieruimte

In dit kengetal worden de structurele baten verminderd met de structurele lasten en dit saldo wordt weergegeven in een percentage van de totale baten.

Kengetal:	2017	2018	2019	2020	2021	2022
structurele exploitatieruimte	4%	4%	6%	6%	7%	4%

Inzicht

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Hiermee kan worden beoordeeld of de gemeente in staat is structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
Begrotingsruimte > € 0	minst risicovol
Begrotingsruimte = € 0	neutraal
Begrotingsruimte < € 0	meest risicovol

Oordeel

Het meerjarenbegrotingsresultaat geeft over alle jaren een structureel exploitatieoverschot en krijgt daarmee een “groene” score.

Binnen onze gemeente wordt de vrije ruimte afgezet tegen de jaarlijks geactualiseerde risico-inventarisatie, waarbij de ratio klasse 1 – 1,4 wordt aangehouden. Zie hiervoor pagina 62 en 64 van deze paragraaf. Afgemeten tegen de structurele risico's blijven we in het meerjarenperspectief ook steeds binnen de norm van de weerstandsratioklasse. Jaarlijks worden bij de begroting en de jaarrekening opnieuw de risico's geïnterpreteerd, en zo mogelijk gekwantificeerd. De risico's met structurele gevolgen worden dan afgezet tegen de beschikbare weerstand (exploitatieresultaat).

Oorzaak

Met name door een toename van de algemene uitkering in de eerstkomende jaren stijgt de structurele exploitatieruimte. Echter de stijging van de algemene uitkering is onvoldoende om het vervallen van de precarioheffing op te kunnen vangen in 2022. Daardoor daalt de exploitatieruimte in 2022. Ook de toename van de kapitaallasten door de gewenste investeringen in de IKC's en andere ambities, die nog niet verwerkt zijn in deze cijfers, maar wel op het vizier van uw raad en ons college staan, zullen ervoor zorgen dat de structurele lasten verder zullen toenemen en dat de structurele exploitatieruimte verder zal dalen.

Perspectief

In het meerjarenperspectief blijft een structureel exploitatieoverschot zichtbaar. Vanuit een duurzaam financieel beheer is dit ook het beleid dat we nastreven. In de samenwerkingsagenda “Maak meedoen mogelijk” is verwoord dat uw raad staat voor een structureel sluitende

begroting, waardoor mogelijk bepaalde ambities niet kunnen worden gerealiseerd of ombuigingen binnen de bestaande begroting op termijn nodig is. Er moet voldoende weerstand blijven om toekomstige risico's op te kunnen blijven vangen. Daarnaast streven we een verbetering van de solvabiliteitsratio en een verbetering van de netto en effectieve schuldquote na. Een positieve waarde van de structurele exploitatieruimte helpt hier aan mee, waardoor het maken van keuzes noodzakelijk is.

5. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de boekwaarde van de grondposities) is ten opzichte van de jaarlijkse baten.

Kengetal:	2017	2018	2019	2020	2021	2022
grondexploitatie	14%	16%	15%	12%	8%	6%

Inzicht

Dit kengetal geeft aan of een gemeente verhoudingsgewijs veel middelen heeft geïnvesteerd in haar grondexploitatie. Dit is geld dat nog terugverdiend moet worden uit de grondverkoop. Het risico of dit wel of niet lukt, is afhankelijk van de vraag en het aanbod.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 20%	minst risicovol
20% > 35%	neutraal
> 35%	meest risicovol

Oordeel

Uit de berekende kengetallen kan worden geconcludeerd dat de gemeente in het meerjarenperspectief een gezonde grondpositie heeft. Voorgaande jaren had de gemeente bij de kengetallen een groene score omdat er een verliesvoorziening was getroffen om toekomstige verliezen mee te kunnen dekken. De grondexploitaties worden jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening geactualiseerd. Bij deze actualisatie worden ook steeds de risico's bij deze grondexploitaties geactualiseerd. Zie hiervoor paragraaf 7.

Oorzaak

In 2016 zijn de grondexploitaties tussentijds geactualiseerd op basis van de gewijzigde richtlijnen voor grondexploitaties. Over deze wijzigingen en de gevolgen hiervan voor de grondexploitaties is uw raad geïnformeerd door middel van de memo "Actualisatie Meerjarenperspectief Grondexploitaties" (MPG). Bij deze actualisatie zijn historische kosten afgeboekt en deelgrondexploitaties afgesloten. Dit heeft een grote impact gehad op de boekwaarde van de grondexploitaties. Hierdoor is ook dit kengetal sterk verbeterd ten opzichte van de voorgaande jaren. De stijging in 2018 is het gevolg van het vrijvallen van een deel van de getroffen verliesvoorziening voor Braassemerland, waardoor de boekwaarde van de grondpositie is gestegen. Uiteraard was deze (gedeeltelijke) vrijval van de verliesvoorziening, en daarmee de stijging van de boekwaarde verantwoord in het licht van de ontwikkelingen en verwachtingen van de grondexploitatie.

Perspectief

In de afgelopen jaren hebben omvangrijke afboekingen op balanswaarden plaatsgevonden. Jaarlijks worden de grondexploitaties door de organisatie met een toets van de accountant geactualiseerd en worden de balanswaarden beoordeeld. Verondersteld mag dan ook worden dat de huidige boekwaarden, verminderd met de daarvoor beschikbare verliesvoorzieningen, in de komende jaren kunnen worden “terugverdiend” met de opbrengsten uit de grondverkopen. De geplande grondverkopen in de complexen Braassemerland GEM gronden en Braassemerland centrum zorgen voor een verdere daling van de omvang van de grondposities vanaf 2019.

6. Kengetal belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit drukt de gemiddelde belastingdruk uit in een percentage ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Kengetal:	2017	2018	2019	2020	2021	2022
belastingcapaciteit	117%	117%	123%	123%	123%	123%

Inzicht

Dit kengetal is voorgeschreven om inzicht te krijgen in de belastingcapaciteit. Hierbij wordt gekeken hoe de lokale belastingdruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Bij de afvalstoffenheffing en het rioolrecht wordt in onze gemeente gestreefd naar 100% kostendekkendheid. In deze tarieven is derhalve geen belastingcapaciteit aanwezig. Afwijking van het landelijk gemiddelde vergt een nadere analyse van de hoogte van de lasten die bij deze onderdelen worden gemaakt en de mate/wijze waarin deze worden doorbelast in de tarieven. De capaciteit bij de OZB kan worden afgelezen door het tarief te vergelijken met het landelijk gemiddelde en in absolute zin door de ruimte van het eigen tarief in vergelijking tot de artikel 12-norm.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 95%	minst risicovol
95% > 105%	neutraal
> 105%	meest risicovol

Oordeel

In onze gemeente ligt de gemiddelde belastingdruk in de begrotingsjaren gemiddeld 20% boven het landelijk gemiddelde tarief en is daarmee hoog. Dit betekent dat er weinig ruimte is om de belastingtarieven verder te verhogen. Echter vergeleken met de artikel 12-norm is die ruimte er wel, zie hiervoor pagina 64 over de onbenutte belastingcapaciteit.

Oorzaak

OZB

Het in onze gemeente gehanteerde OZB-tarief voor woningen ligt lager dan het landelijk gemiddelde. Dat de lasten in absolute zin toch hoger uitvallen ten opzichte van het landelijk gemiddelde komt doordat in de Coelo-atlas wordt uitgegaan van een gemiddelde

woningwaarde van € 230.000 (waarde 1-1-2017 voor aanslag 2018) terwijl in onze gemeente voor de berekening een gemiddelde waarde van € 263.000 geldt. (bron: CBS)

De hogere woonlasten op dit onderdeel bestaan dus uit een hogere gemiddelde woningwaarde in onze gemeente ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Voor eigenaren niet- woningen ligt het tarief ruim 30% lager dan het landelijk gemiddelde. De OZB-heffing drukt in onze gemeente dus zwaarder op de woningen en minder zwaar op de niet-woningen ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Afvalstoffenheffing

Bij de afvalstoffenheffing ligt het tarief voor meerpersoonshuishoudens boven het landelijk gemiddelde (in 2018: € 194). Uw raad heeft besloten om per 1 januari 2018 Diftar in te voeren. 2018 was een overgangsjaar, waarbij een éénmalige korting is gegeven op de beide tarieven voor afvalstoffenheffing. Vanaf 2019 wordt een lager vast tarief gerekend en wordt het variabele tarief toegepast op het aantal ledigingen per jaar. In juli 2018 zijn indicatieve tarieven vastgesteld, waarbij uw raad heeft besloten dat hier een maximale afwijking van 5% op mag ontstaan. In december 2018 worden de vaste en variabele tarieven voor 2019 definitief vastgesteld. Of dit voor een specifieke inwoner hoog of laag uit zal vallen, zal afhankelijk zijn van het aantal ledigingen.

Rioolheffing

De rioolheffing is in onze gemeente de koploper als het gaat om de afwijking ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Deze is fors hoger dan het landelijk gemiddelde. (in 2018 € 253). In 2016 is het GRP geactualiseerd en bij de Perspectiefnota 2017 is het tarief naar beneden bijgesteld tot € 262 voor 2017. In 2018 en ook nu in de begroting 2019 is het tarief verhoogd met de prijsindex en daarbovenop 1% conform het GRP 2016. Het tarief voor 2019 is daarmee op basis van het oude GRP in deze begroting berekend op € 277. Het in december 2018 vast te stellen tarief voor 2019 zal gebaseerd zijn op het nieuwe GRP 2019-2023.

Perspectief

De ontwikkeling van de belastingdruk is sterk afhankelijk van het nieuwe GRP 2019-2023 dat in december 2018 zal worden vastgesteld en de effecten van dit plan op de toe te passen tarieven. Ook het scheidingsgedrag van inwoners is van invloed op de belastingdruk voor de inwoners. Hoe minder vaak het afval wordt aangeboden, hoe lager de belastingdruk voor de betreffende inwoner.

3. Kapitaalgoederen

De gemeente beheert de openbare ruimte en gebouwen waarin wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. In beleidsvisies en beheerplannen wordt richting gegeven aan het meerjarig beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Voor een effectieve en efficiënte uitvoering wordt het beheer en onderhoud zoveel mogelijk integraal opgepakt. Onderstaande tabel geeft inzicht in het te onderhouden areaal van de gemeente.

Het beheerareaal in cijfers:

IBOR:* en **		Civiele kunstwerken:	stuks	Riolering:		Gebouwen:	
Groen	1.21 km ²	Vaste bruggen	144	Aantal kolken	8.500	Aantal gebouwen waarvan:	31
Bomen	9291 stuks	Beweegbare bruggen	10	Aantal km vrijerval riool	135 km	- vaste voorraad	15
Verharding	1.35 km ²	Sluizen	1	Aantal km drukriool	134 km	- losse voorraad	16
Water	0,30 km ²	Aanleginrichtingen	21	Aantal gemalen	83		
Straatmeubilair	730 stuks	Duikers	22	Aantal pompen (in beheer)	775		
Hekken	212 stuks	Grondkeringen	20				
Speeltoestellen	381 stuks	Trappen	4				
Lichtmasten	5500 stuks	Tunnels	1				
		Viaducten	1				

* Eenheden zijn afgeleid van het IBOR en aangepast i.v.m. uniformiteit beheerpakket Geovisia

** Bovenstaande cijfers zijn exclusief diverse recente areaalwijzigingen en verwachte areaaluitbreidingen (o.a. De Oevers fase 2, De Akkers)

Het IBOR (Integraal Beheerplan Openbare Ruimte) is in 2015 vastgesteld door de gemeenteraad. Door een integraal eindbeeld vast te leggen in een plan, kan door middel van beeldgericht werken een verband worden gelegd tussen de beschikbare middelen en de te leveren kwaliteit. Beheeronderdelen die niet in het IBOR zijn meegenomen, zoals civiele kunstwerken, riolering en gebouwen, worden vastgelegd in aparte beheerplannen. Onderstaande tabel geeft aan wanneer deze beheerplannen in aanmerking komen voor actualisatie.

Beheerplan	Datum raadsbesluit	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Achterstallig onderhoud
IBOR	6-7-2015	n.v.t.	Ja, gefaseerd	Nee
Riolering	Q4 2018	2023	Ja	Nee
Gebouwen	14-12-2015	2020, actualisatie in 2018	Ja	Nee
Civiele kunstwerken	2012	Actualisatie in 2018	Nee	Nee

Kwaliteit

De kwaliteit van de openbare ruimte is vastgelegd in het IBOR en bestaat uit een vijftal beheerelementen (groen, verharding, water, meubilair en reiniging) die elk beheerniveau B of C toegekend hebben gekregen. De algemene ambitie is om de openbare ruimte te handhaven op kwaliteitsniveau B. De daarvoor noodzakelijke budgetverhoging is echter dusdanig groot dat in het belang van het grotere geheel voornamelijk op onderdelen voor een lager onderhoudsniveau is gekozen, gemiddeld scenario met kwaliteitsniveau B/C (=acceptabele beeldkwaliteit). Ten opzichte van kwaliteitsniveau B betekent dit een kleine afname van de kwaliteitsbeleving.

Elk beheerelement is opgedeeld in een zestal gebiedstypen (doorgaande wegen, bedrijventerrein, woongebieden, fietspaden, buitengebied en centra). Voor beheerelement water geldt kwaliteitsniveau C op alle gebiedstypen en beheerelement reiniging heeft kwaliteitsniveau B op alle gebiedstypen meegekregen. Groen en verharding zijn hetzelfde gekwalificeerd: doorgaande wegen, bedrijventerrein en buitengebied op niveau C en centra, fietspaden en woongebieden op niveau B. Voor beheerelement meubilair geldt dat gebiedstypen centra en fietspaden op niveau B worden onderhouden en de rest op beheerniveau C.

Riolering

De kaders waarbinnen het beheer en onderhoud van de riolering vallen, komen uit het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 (GRP). Momenteel worden voorbereidingen getroffen om dit nieuwe GRP 2019-2023 in het vierde kwartaal van 2018 vast te stellen. Dit GRP is gebaseerd op de speerpunten:

- een goede inzameling en goed transport van het afvalwater;
- het verminderen van vuiluitwerp naar het oppervlaktewater, bodem en grondwater (verbeteringen waterkwaliteit);
- een goede inzameling en verwerking van het hemelwater en grondwater; en het bijkomende speerpunt:
- een duurzame, klimaatbestendige, samenwerkende waterketen.

Civiele kunstwerken

Vanwege de grote hoeveelheid water bezit Kaag en Braassem veel civiele kunstwerken (onder andere bruggen, duikers en grondkeringen). In het voorjaar van 2018 hebben wij een visuele inspectie laten uitvoeren aan 224 civiele kunstwerken. Het doel van de inspectie is het verkrijgen van inzicht in de staat van onze kunstwerken, en het genereren van een meerjarenonderhoudsplan van het noodzakelijke onderhoud voor de komende 10 jaar. Dit meerjarenonderhoudsplan is gereed en resulteert in een noodzakelijke bijstelling van het jaarlijks budget van € 234.637 naar € 424.879. (verhoging: € 190.242) Hiermee kunnen we voldoen aan onze wettelijke plicht als wegbeheerder.

Lange Brug/Leidseweg.

Uit de visuele inspectie bleek dat er nader onderzoek noodzakelijk was naar de staat van de Lange Brug aan de Leidseweg. Op basis van de uitkomsten van dit nader onderzoek hebben wij moeten besluiten tot tijdelijke afsluiting van deze brug. Omdat het nog (juridisch) onduidelijk is in hoeverre Kaag en Braassem volledig financieel verantwoordelijk is voor de vervanging, hebben wij deze brug niet opgenomen in de aanpassing van het bovenstaand budget voor kunstwerken. Uit prudentie nemen we wel een risicoreservering op bij de risicoparagraaf.

Gebouwen

De gemeente bezit 34 gebouwen en bouwwerken die zijn opgenomen in het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP). De gebouwen zijn verdeeld in een “vaste” en een “losse” voorraad. De vaste voorraad bestaat uit gebouwen die we in principe willen behouden en de losse voorraad bestaat uit gebouwen waarin minimaal wordt geïnvesteerd met het oog op afstoten.

De vaste voorraad betreft 15 objecten en de losse voorraad betreft 19 objecten. In de afgelopen jaren zijn er inmiddels 8 objecten verkocht of overgedragen. Er lopen nog gesprekken met derden over 5 andere objecten. Dit betreffen alleen objecten opgenomen in het MJOP.

In het 4^e kwartaal van 2017 zijn de voorbereidingen gestart voor het actualiseren van het MJOP. Inmiddels is opdracht gegeven voor de actualisatie en deze wordt op dit moment uitgevoerd. Het doel is om voor het eind van het jaar het nieuwe MJOP voor te leggen aan de raad.

Er zijn wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van het huidige MJOP.

- In de losse voorraad staan bijna alle gebouwen op € 0,- voor onderhoud. Dit zijn veelal kinderdagverblijven en naschoolse opvang. Naast de discussie van de IKC is het niet verantwoordelijk gebleken om helemaal geen onderhoud te plegen. Bij de losse voorraad gaan we nog steeds uit van veilig en doelmatig, maar noodzakelijk onderhoud moet worden uitgevoerd.
- Contracten voor onderhoud. Alle contracten met betrekking tot onderhoud worden betaald uit het budget voor dagelijks onderhoud. Deze contracten zijn nu opgenomen in het MJOP. Hierdoor kan mogelijk het budget dagelijks onderhoud naar beneden worden bijgesteld en hebben we meer inzicht in alle onderhoudswerkzaamheden.
- Duurzaamheid. In het MJOP zit alleen onderhoud, anders gezegd behoud van de huidige gebouwen en objecten door het plegen van onderhoud, vernieuwingen of duurzame investeringen zijn opgenomen. In de opdracht voor de actualisatie is gevraagd om per object met voorstellen te komen om ons vastgoed te verduurzamen en hiermee minder energie te verbruiken en minder CO2 uit te stoten.

De kosten voor het onderhoud zullen naar verwachting moeten worden bijgesteld. Alhoewel er een aantal gebouwen en objecten is afgestoten ligt het in de verwachting dat de jaarlijkse storting in de voorziening gebouwen moet worden bijgesteld.

Kadeverbetering hoogheemraadschap van Rijnland

Het hoogheemraadschap van Rijnland is bezig met de voorbereiding en uitvoering van het programma 'kadeverbetering' binnen zijn beheergebied. Kades worden aangepast op hoogte en stabiliteit om zo te voldoen aan de nieuwe veiligheidseisen. De financiële consequenties, totaal € 2,5 miljoen, komen ten laste van de bestemmingsreserve wegen. In de begroting is hier rekening mee gehouden. Momenteel zijn de laatste projecten in voorbereiding en/of uitvoering (Herenweg fase 1 en 2, Willem van der Veldenweg, Oude Kerkweg, Jaagpad Bilderdam). Het streven is dat de projecten Herenweg fase 1, Oude Kerkweg en Jaagpad in 2018 worden gestart en begin 2019 worden afgerond. Herenweg fase 2 zal in 2019 in uitvoering gaan, en Willem van der Veldeweg in 2020. Een deel van de werkzaamheden kan pas worden uitgevoerd nadat er voldoende zetting van de dijklichamen heeft plaatsgevonden. Hierdoor moet een deel van het budget van 2018 naar 2019 worden doorgeschoven.

Een deel van het budget dient aangewend te worden voor herstelwerkzaamheden ten gevolge van de reeds uitgevoerde dijkversterkingsprojecten van het hoogheemraadschap; door ongewenste zettingen zijn op een deel van de wegen schades ontstaan. Er wordt op dit moment overleg gevoerd met het hoogheemraadschap over de schades en er is op dit moment niet in te schatten hoe dit afloopt. Een deel van het budget uit 2018 dient daarom te worden gereserveerd en overgeheveld te worden naar 2019.

Financieel

Op basis van het nieuw voorgelegde GRP 2019-2023 zal in het najaar 2018 besloten worden op welke hoogte de tarieven voor rioolheffing gedurende de jaren 2019 t/m 2023 vastgesteld zullen worden.

Met de implementatie van het IBOR in 2016 is besloten om tot 2020 jaarlijks het beheerbudget te verhogen. In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de budgetten voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Budgetten groot onderhoud openbare ruimte	2019	2020	2021	2022
IBOR				
Groen	410.860	410.860	410.860	410.860
Verharding	1.914.867	2.114.867	2.114.867	2.114.867
Water	339.019	339.019	339.019	339.019
Meubilair (openbare verlichting)	370.881	370.881	370.881	370.881
Totaal budgetten groot onderhoud IBOR	3.035.627	3.235.627	3.235.627	3.235.627
Kunstwerken (bruggen)	424.879	424.879	424.879	424.879
Riolering (cf. GRP 2014-2018 excl. actualisatie in 2018)	2.172.367	2.538.996	2.320.134	2.311.143
Gebouwen (dotatie aan de voorziening onderhoud gebouwen)	242.771	242.771	242.771	242.771

Planning

Om tot een zo efficiënt mogelijke inzet van de beschikbare middelen te komen heeft een afstemming tussen alle beheeronderdelen plaatsgevonden. Dit heeft geleid tot onderstaande vastgestelde uitvoeringsplanning 2019. De uitvoeringsplanning is niet uitputtend; kleinere werkzaamheden zijn buiten beschouwing gelaten. Verder is voor het onderdeel riolering, op basis van het GRP 2018, voor 2019 een krediet van € 1,74 miljoen beschikbaar voor vervanging vrij verval en € 432.367 voor het vervangen van mechanisch / elektrische onderdelen van rioolgemalen.

Geplande uitgaves groot onderhoud openbare ruimte		2019
IBOR		
Groen		€ 410.860
Maaibestek 2019	Exploitatie	€ 225.000
Plantvakrenovatie	Exploitatie	€ 30.000
Herplant bomen (besluit gemeenteraad)	Exploitatie	€ 20.000
Inboet groen	Exploitatie	€ 20.000

Geplande uitgaves groot onderhoud openbare ruimte		2019
Hanging Baskets	Exploitatie	€ 23.000
Regulier onderhoud	Exploitatie	€ 90.860
Reconstructies van groen (gecombineerd met reconstructies van wegen)	Exploitatie	€ 2.000
Totaal:		€410.860
<u>Verharding</u>		<u>€ 1.914.867</u>
Uitvoering open posten elementenverharding	Exploitatie	€ 200.000
Uitvoering open posten asfaltverharding	Exploitatie	€ 200.000
Inhuur projectleider (0,75 FTE)	Exploitatie	€ 133.299
Inhuur toezichthouder (0,33 FTE)	Exploitatie	€ 29.255
Parels 2019	Exploitatie	€ 25.000
Groot onderhoud van wegen	Exploitatie	€ 163.929
Onderzoeken ten behoeve van meerjarenplanning reconstructies	Investering	€ 10.000
(Vorbereiding van) Reconstructies van wegen (gecombineerd met reconstructies van riool)	Investering	€ 1.153.384
Totaal:		€1.914.867
<u>Water</u>		<u>€ 339.019</u>
Vernieuwen beschoeiingen	Exploitatie	€ 149.019
Baggeren (cluster 4, Roelofarendsveen en omgeving)	Exploitatie	€ 190.000
Totaal:		€ 339.019
<u>Meubilair (openbare verlichting)</u>		<u>€ 370.881</u>
Onderhoudscontract openbare verlichting	Exploitatie	€ 125.000
Groot onderhoud openbare verlichting	Exploitatie	€ 245.881
Totaal:		€ 370.881
<u>Kunstwerken</u>		<u>€ 424.879</u>
Regulier en groot onderhoud kunstwerken (bruggen)	Exploitatie	€424.879
Totaal:		€424.879
<u>Riolering (cf. GRP 2014-2018 excl. actualisatie in 2018)</u>		<u>€ 2.172.367</u>
Vervangen van mechanisch / elektrische onderdelen van rioolgemalen.	Investering	€ 432.367
Inhuur projectleider (0,66 FTE)	Investering	€ 50.400
Inhuur toezichthouder (0,33 FTE)	Investering	€ 29.255
Onderzoeken ten behoeve van meerjarenplanning reconstructies	Investering	€ 10.000
(Vorbereiding van) Reconstructies van riool (gecombineerd met reconstructies van wegen)	Investering	€ 1.650.345
Totaal:		€ 2.172.367

4. Financiering

In de financiële verordening van de gemeente Kaag en Braassem is in artikel 18 opgenomen dat de gemeente jaarlijks bij de begroting en de jaarstukken in de paragraaf financiering verslag doet van de wijze waarop de gemeente de treasuryactiviteiten uitvoert.

Hierbij komen in ieder geval de volgende punten aan de orde:

- de kasgeldlimiet;
- de renterisiconorm;
- de rentevisie;
- het kredietrisicobeheer;
- de liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte voor de komende vier jaar;
- de schulden met een looptijd korter dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- de schulden met een looptijd langer dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan grondexploitaties, investeringen en taakvelden wordt toegerekend.

Hiermee is deze paragraaf het instrument voor het transparant maken van de treasuryfunctie. De uitgangspunten en richtlijnen voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de financiële verordening (artikel 16). De regels voor de uitvoering van de treasuryfunctie zijn opgenomen in het treasurystatuut.

RENTERISICOBEEHER

Wet Fido en financiering

De wet Fido beoogt decentrale overheden een kader te geven om renterisico's op leningen zo beperkt mogelijk te houden. Renterisico ontstaat door wijzigingen in rentepercentages van opgenomen langlopende leningen en kasgeldleningen. Er zijn twee verplichte richtlijnen in de wet Fido om de renterisico's te bewaken en beheersen; de kasgeldlimiet voor korte financiering en de renterisiconorm voor lange financiering.

Kasgeldlimiet

De door het rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de korte schuld (looptijd < 1 jaar) tot 8,5% van de totale lasten van de primaire programmabegroting. Voor 2019 bedraagt de limiet voor de gemeente Kaag en Braassem € 4,7 miljoen. Bij het aantrekken van kortlopende financiering wordt bewaakt dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet niet overschrijdt.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijden van de kapitaalmarktleningen (looptijd > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moet worden aangepast. Het rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van de totale lasten van de primaire programmabegroting. Het maximale bedrag aan aflossingen en renteherziening op vaste schuld bedraagt daardoor in 2019 € 11,1 miljoen. In 2019 zal voor € 25,2 miljoen worden afgelost, waardoor de renterisiconorm zal worden overschreden.

Rentevisie

De Euriborrentes liggen nog altijd onder de 0%. Dat de rente zo laag is, komt vooral doordat de Europese Centrale Bank (ECB) een zeer ruim monetair beleid voert om de economische groei in het eurogebied te ondersteunen. Door aankondiging van de ECB over verkrapping van het monetaire beleid, is de verwachting dat de kortetermijnrente zal gaan stijgen tot rond de -0,20% medio 2019. Het EONIA rentetarief (daggeldrente rekening-courant schatkist) is dit jaar stabiel gebleven tot rond de -0,36% medio 2018. Zowel bij de BNG als bij het rijk is de rente, indien die negatief is, bij het uitzetten van gelden (vooralnog) gelijkgesteld aan nul.

De rente op staatsleningen was vanwege matige vooruitzichten voor de inflatie en economie in Europa historisch laag. Het afgelopen jaar is het rentepercentage voor langlopende leningen wat grillig verlopen en komt uit op 1,12% medio 2018 (10 jaar BNG). De rentetarieven van langlopende leningen zullen mede onder invloed van een aantrekkende inflatie en een minder actief aankoopbeleid van obligaties van de ECB naar verwachting verder gaan oplopen tot 1,8% medio 2019.

Doordat de afgesloten leningen verschillende looptijden hebben met een vaste rente, zal de gemiddelde rente over de leningenportefeuille nog steeds hoger zijn dan de huidige rente op de kapitaalmarkt. Bij laagblijvende rente op de kapitaalmarkt is de verwachting dat de gemiddelde rente over de leningenportefeuille zal gaan dalen naar rond de 3,03% (2020), 3,00% (2021), 2,96 % (2022) door het aflopen en herfinancieren van langlopende leningen in 2019 ad € 25 miljoen en het aantrekken van nieuwe langlopende leningen ad € 4 miljoen tegen een gunstiger rentetarief.

KREDIETRISICOBEEHER

Regeling Schatkistbankieren voor decentrale overheden en uitgezette gelden

De regeling Schatkistbankieren heeft tot gevolg dat de decentrale overheden verplicht zijn om financiële overschotten, als ze die hebben, bij het rijk onder te brengen. De maatregel is bedoeld om de EMU-positie van Nederland te verbeteren. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden (niet zijnde verticaal toezicht). Wel is er sprake van een bepaald drempelbedrag dat de gemeente maximaal buiten de schatkist van het rijk mag houden. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het begrotingstotaal; wat voor de gemeente Kaag en Braassem neerkomt op € 416.543 in 2019. Over de middelen die een decentrale overheid in de schatkist aanhoudt, vergoedt de schatkist rente (EONIA/ daggeldrente (r/c) of inleenrente (deposito)). Bij de berekening van de financieringsbaten is met deze verwachtingen rekening gehouden.

Verstreckte leningen en uitgezette leningen

De gemeente Kaag en Braassem heeft uit hoofde van haar publieke taak leningen (door)verstreckt aan woningcorporaties, verenigingen/ stichtingen, SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) en personeel (hypothecaire leningen; er worden geen nieuwe hypothecaire leningen verstreckt). Eind 2019 is de verwachting dat er aan (door)verstreckte leningen een boekwaarde is van € 4,6 miljoen.

Verstreckte gemeentegaranties

De gemeente Kaag en Braassem staat begin 2018 voor een aantal geldgevers ten bedrage van € 0,5 miljoen borg voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die zijn aangetrokken door verenigingen of stichtingen die activiteiten verzorgen die in het verlengde liggen van de gemeentelijke publieke taak. Tevens staat de gemeente garant voor hypotheekleningen op woningen van inwoners ad € 2,4 miljoen. Dit betreft afloop van in het verleden verstreckte garantstellingen, waarvoor de gemeente nog steeds garant staat. Al geruime tijd valt dit onder de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) en de gemeente gaat sindsdien geen nieuwe garanties meer aan (voor hypotheekleningen op woningen voor andere garantstellingen stellen we ons terughoudend op). Daarnaast staat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) borg voor leningen aan woningbouwcorporaties ten bedrage van € 23,6 miljoen, waarbij de gemeente samen met het rijk in de achtervang staat. Het verlies dat achtervangers kunnen lijden, is beperkt tot de rentederving over leningen die ze bij een calamiteit aan het WSW moeten verstrekken.

In het treasurystatuut is vastgelegd dat voor het verstrekken van leningen aan derden en het garanderen van middelen uit hoofde van de publieke taak goedkeuring nodig is van het college (tot € 50.000) dan wel de gemeenteraad (hoger dan € 50.000). De treasurycommissie is bevoegd tot het aantrekken en uitzetten van gelden. Het WSW heeft met de gemeente een ongelimiteerde achtervangovereenkomst voor de twee in de gemeente werkzame corporaties 'Stichting Woondiensten Aarwoude' en 'Stichting MeerWonen', tot een maximum van het door het WSW bepaald borgingsplafond (=wat een corporatie maximaal kan lenen gelet op de prognosegegevens van de corporatie (dPi)).

GEMEENTEFINANCIERING

Wet Hof en EMU-saldo

De wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) zorgt ervoor dat de schulden van de totale Nederlandse overheid niet te hoog worden. Het EMU-saldo van de decentrale overheden telt mee voor het EMU-saldo van de totale Nederlandse overheid. Om het EMU-saldo van de decentrale overheden gezamenlijk te bepalen, moeten de decentrale overheden gegevens aanleveren zoals het opnemen van de meerjarige EMU-begrotingsgegevens in de begroting. Daarnaast wordt de ontwikkeling van het EMU-saldo gevolgd door middel van verplichte rapportages (lv3) aan het Centraal Bureau van de Statistiek. Voor decentrale overheden is een gezamenlijk plafond voor de tekortnorm vastgesteld (macronorm). Bij een (dreigende) structurele overschrijding van de vastgestelde tekortnorm voor de decentrale overheden samen, kunnen maatregelen volgen via een correctiemechanisme (bestuurlijke afspraken over verbeterplannen EMU-saldo) en in uiterste geval kan het sanctiemechanisme in werking treden (zoals het faseren van investeringen of in uiterste instantie het opleggen van kortingen). Voor de gemeente Kaag en Braassem is het geprognosticeerde EMU-saldo over boekjaar 2019 - €2,9 miljoen (= tekort). Het EMU-saldo is gebaseerd op het kasstelsel en doordat in 2019 grote investeringen zijn gepland (met name op het gebied van IKC Leimuiden en investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte (IMNOR), is de verwachting dat de gemeente een tekort zal hebben (meer zal uitgeven dan ontvangen). Op dit moment zijn er geen consequenties.

Liquideitsplanning en financieringsbehoefte

Voor het uitoefenen van de treasuryfunctie is inzicht nodig in de huidige en toekomstige kasstromen. Deze kasstromen bestaan uit:

1. de kasstroom uit operationele activiteiten (de exploitatie);
2. de kasstroom uit investeringen;
3. de kasstroom uit financieringsactiviteiten (aflossingen en stortingen van aangetrokken en uitgezette geldleningen).

Het inzicht hierin wordt verkregen door het permanent actualiseren van onze liquiditeitsplanning. Hierbij zijn de ontvangsten en uitgaven volgens de programmabegroting en investeringsplannen het uitgangspunt. Op basis van ervaringscijfers, inschatting van de (periodieke) uitgaven en ontvangsten en de mutaties in de leningenportefeuille voorzien wij per ultimo 2019 een financieringsoverschot van € 6,5 miljoen (exclusief resultaat). Dit zal ingezet worden voor een deel van de financiering van de bouwgrondcomplexen ad € 8,5 miljoen.

Het onderstaande overzicht geeft de mutaties weer in de leningenportefeuille:

bedrag x € 1.000				
Mutaties in de leningenportefeuille	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	54.065	57.868	56.524	55.171
Nieuwe leningen	29.000			
Reguliere aflossingen	25.198	1.344	1.353	1.363
Vervroegde aflossingen	-	-	-	-
Stand per 31 december	57.868	56.524	55.171	53.808
Gemiddeld rentepercentage	4,34%	3,03%	3,00%	2,96%

In 2019 moeten we een grote hoeveelheid geldleningen aflossen, samen € 25,2 miljoen (vnl. in het verleden aangegane niet tussentijds aflosbare leningen voor onroerendgoedtransacties). Deze schuld zal opnieuw gefinancierd worden tegen een dan geldende rente. De renterisiconorm zal hierdoor in 2019 worden overschreden. Conform de wet- en regelgeving moet de gemeente bij een overschrijding van de renterisiconorm dit aan de toezichthouder, de provincie Zuid-Holland, voorleggen. Hierin zal de gemeente onder andere moeten aantonen dat het meerjarenperspectief 2020-2024 weer aan de renterisiconorm voldoet en dat de gemeente een sluitende meerjarenbegroting heeft met voldoende structureel weerstandsvermogen.

Om een financieringstekort op te kunnen vangen is de verwachting dat vanaf 2019 in verband met geplande investeringen (o.a. IKC Leimuiden, IMNOR) een langlopende lening zal worden aangetrokken van € 4 miljoen. Daarnaast is de verwachting dat in 2020 en 2022 kortlopende leningen zullen worden aangetrokken of tijdelijk gebruik zal worden gemaakt van de kredietfaciliteit bij de BNG voor een bedrag van respectievelijk € 1,8 miljoen en € 3,7 miljoen om een tijdelijk financieringstekort op te kunnen vangen.

In tegenstelling tot de groei van de schuld (die aan een maximum gebonden is door de Wet Hof) is de hoogte van de schuld een politieke keuze zolang de schuld beheersbaar blijft. Dat wil zeggen dat de gemeente bij een scenario met economisch slecht weer genoeg geld moet overhouden om aan de schuldverplichtingen (aflossingen en interest) te kunnen blijven voldoen zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen. Daarnaast is het de samenhang tussen meerdere factoren – in dit geval de schuldpositie, de structurele weerstandscapaciteit en de rek in de belastingopbrengsten – die bepaalt of de gemeente financieel gezond is (zie voor nadere toelichting paragraaf weerstandsvermogen).

Financieringswijze

Zolang de kortlopende rente lager is dan de rente op de kapitaalmarkt, wordt de ruimte die de kasgeldlimiet biedt zoveel mogelijk benut. Indien nodig worden langlopende leningen aangetrokken om een overschrijding van de limiet tegen te gaan. Bij de keuze van de looptijden van financieringsmiddelen is het uitgangspunt dat deze zoveel mogelijk aansluiten bij de financieringsbehoefte uit de liquiditeitsplanning.

RENTETOEREKENING EN RENTERESULTAAT

Het saldo van de externe rentelasten en -baten moet in eerste aanleg worden toegerekend aan de grondexploitatie en taakvelden die op projectbasis zijn gefinancierd. Het resterende saldo wordt samen met de rente die wordt berekend over voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd, omgeslagen naar de taakvelden die integraal zijn gefinancierd.

Het renteomslagpercentage wordt vervolgens berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd (= 2,30%); waarbij het bij de begroting voorgerekenende renteomslagpercentage binnen een marge van 0,5% mag worden afgerond.

De huidige rekenrente is 3,12% en is hiermee nog steeds hoger dan de huidige rente op de kapitaalmarkt. Doordat de afgesloten leningen verschillende looptijden hebben met een vaste rente, was het niet mogelijk direct volledig mee te bewegen met de rente op de kapitaalmarkt. Maar bij laagblijvende rente op de kapitaalmarkt is de verwachting dat de rekenrente zal gaan dalen door het aflopen en (her)financieren van leningen tegen een gunstiger rentetarief.

In onderstaand renteschema wordt inzicht gegeven in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan grondexploitaties, investeringen en taakvelden wordt toegerekend.

Renteschema 2019				
De externe rentelasten over de korte en lange financiering			€ 1.944.143	
De externe rentebaten (idem)	-/-		€ 219.956	
Saldo rentelasten en rentebaten			€ 1.724.187	
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend		€ 538.667		
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-€ 91.260		
			€ 447.408	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente			€ 1.276.779	
Rente over eigen vermogen			€ 0	
Rente over voorzieningen			€ 229.589	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			€ 1.506.368	2,30%
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-		€ 2.046.628	3,12%
Verwacht renteresultaat op het taakveld treasury			-€ 540.259	-0,82%

5. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van de gemeente heeft een belangrijke rol in de realisatie van de doelen van de gemeente. Bedrijfsvoering is een onderdeel van zowel de primaire processen, dienstverlening aan inwoners en beleids- en bestuurlijke processen, als de ondersteunende processen, het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning.

Hieronder lichten we de belangrijkste bedrijfsvoeringsonderdelen toe die in 2019 naast de reguliere werkzaamheden extra inspanningen leveren om de doelstellingen van de bedrijfsvoering te realiseren.

Organisatie en overhead

Onze ambtelijke organisatie is de afgelopen jaren steeds meer toegegroeid en zal dat de komende jaren blijven doen naar een organisatie die bestaat uit een vaste ambtelijke kern met daaromheen een flexibele schil die wordt geactiveerd afhankelijk van de vraag. Op dit moment beschikt de gemeentelijke organisatie van Kaag en Braassem over 142 fte incl. 2,11 fte griffie. Dit is 5,32 fte per 1000 inwoners. Van deze 142 fte is momenteel 12,79 fte vacant. Dit houdt dus in dat de bezetting 129,21 fte bedraagt; dit is 4,61 fte per 1000 inwoners.

Omdat de gemeentelijke organisatie een aantal vacatures kent wordt extern ingehuurd om deze vacatures deels in te vullen. Ook wordt er extern ingehuurd als gevolg van projecten of ontwikkelingen die niet binnen de bestaande formatie kan worden opgevangen. In 2019 verwachten we dat de externe inhuur ten opzichte van de werkelijke inhuur in 2017 zal afnemen naar 7,67% van de totale loonsom (€ 10.162.587). Dit komt overeen met ongeveer € 780.000. Momenteel is nog 12,79 fte vacant. Indien deze vacatures in 2019 niet kunnen worden ingevuld, zal de vacatureruimte ingezet moeten worden voor inhuur derden.

Binnen de afdeling Bedrijfsvoering zijn alle bedrijfsvoeringstaken van de ambtelijke organisatie ondergebracht. Merendeel van de bedrijfsvoeringsonderdelen wordt tot de overhead gerekend. Overhead is het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning. In 2016 en 2017 heeft onderzoek plaatsgevonden naar onze eigen gemeentelijke overhead afgezet tegen de overhead van andere gemeenten.

Uit dit onderzoek blijkt dat onze totale apparaatskosten 3% lager zijn dan gemiddeld. Dit geldt ook voor kosten voor het primaire proces (4% lager) en de kosten voor de overhead (2% lager). In het primaire proces komen uit de benchmark een aantal opvallendheden naar voren die echter allemaal goed verklaarbaar zijn. Zo zijn de kosten per inwoner met betrekking tot wegen en water hoger dan gemiddeld. Dit wordt veroorzaakt door ons grote aantal strekkende kilometers weg en oppervlakte van watergangen. Bij de overhead valt ook een aantal zaken op zoals de hogere kosten voor Informatisering en automatisering (licenties en servers). De loonkosten op dit onderdeel zijn wel lager. De kosten voor management zijn lager dan gemiddeld en dat komt voort uit onze organisatiestructuur waar we streven naar zo min mogelijk managementlagen. Ons ziekteverzuim is zeer laag in vergelijking tot gemiddeld en ten slotte zijn ook onze huisvestingslasten lager. Dit wordt vooral veroorzaakt door het lagere aantal m2 per fte.

Samenvattend, uit dit onderzoek komt Kaag en Braassem naar voren als een gemiddelde gemeente.

De kwaliteit van gemeentelijke beleidsvorming en dienstverlening raakt meer en meer afhankelijk van betrouwbare en moderne ICT. Een groot deel van deze ontwikkelingen is in door de rijksoverheid geformuleerd beleid vastgelegd. In het NUP (Nationaal Uitvoeringsprogramma e-Overheid) staat beschreven hoe de basisstructuur verplicht moet worden gerealiseerd. Ook worden de eisen omtrent informatiebeveiliging steeds strenger.

Andere ontwikkelingen zijn:

in de samenleving

De gemeente zal steeds meer gaan opereren in een netwerksamenleving, directe communicatie met bijvoorbeeld scholen, handhavers, zorgverleners en bedrijven. Ook inwoners willen zaken met de gemeente direct via hun mobiele apparaten af kunnen handelen, net zo als dat in de zakelijke dienstverlening gebeurt. Men wil daarnaast inzage in wat de gemeente met persoonlijke gegevens doet en verwacht dat deze bij de gemeente in veilige handen zijn.

vanuit de wetgever

Het is de bedoeling van de wetgever dat de externe dienstverlening van de gemeenten ook digitaal beschikbaar is en blijft. Dit moet zo zijn ingericht dat inwoners en ondernemers alleen informatie bij de gemeente hoeven aan te leveren waar de overheid nog niet over beschikt. Dat betekent dat de gemeente in al haar processen gebruik moet maken van gegevens uit de basisregistraties (personen, gebouwen, inkomen enz.). Dat vraagt een extra inspanning om systemen en gegevens beter te integreren. De decentralisaties en de nieuwe Omgevingswet vragen om verbetering van de informatie en informatiesystemen in het sociale en het omgevingsdomein.

in gemeenteland

Gemeenten veranderen van lokale uitvoeringsorganisaties naar regieorganisaties. Dit houdt in, niet meer alles zelf doen, maar ook publieke taken laten uitvoeren door combinaties van overheden en bedrijven. De Digitale Agenda 2020 van VNG/KING meldt: “Transparant en efficiënt werken, standaardiseren waar mogelijk en lokaal maatwerk bieden als nodig; wat samen kan ook samen doen.” Dit betekent een overgang van zelf doen naar regie op samenwerking en uitbesteden. Dat vereist dat de raad goed wordt geïnformeerd over de kwaliteit en financiën van ICT en dat de gemeentelijke organisatie die samenwerkingen en uitbestedingen goed kan aansturen en monitoren.

in ICT-innovaties

Vanaf 2017 zijn er organisatorisch, juridisch en ook technisch stappen gezet om de I&A-samenwerking met gemeente Alphen aan den Rijn per 1 januari 2018 te formaliseren en daarmee de ICT-dienstverlening vanuit de bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem te laten plaatsvinden. Deze genomen stappen hebben een enorm beroep gedaan op de veerkracht van onze organisatie. In 2019 verwachten wij de stabiliteit en continuïteit nog beter te kunnen blijven waarborgen en de kwaliteit van de dienstverlening aan de inwoners en ondernemers te blijven verbeteren.

Paragraaf 6 - Verbonden partijen

Als zelfstandige gemeente zoekt Kaag en Braassem naar samenwerking als dit voordeel oplevert bij vraagstukken die erg complex of kostbaar zijn. In deze paragraaf worden de rechtspersonen beschreven waar de gemeente een bestuurlijk en financieel belang in heeft. Er is sprake van een bestuurlijk belang in het geval van zeggenschap (stemrecht of het hebben van een zetel in het bestuur). Van een financieel belang is sprake als aan een verbonden partij een bedrag ter beschikking wordt gesteld dat niet verhaalbaar is wanneer de verbonden partij in financiële problemen raakt of failliet gaat.

Verbonden partijen voeren beleid uit van de gemeente. Als een taak uitgevoerd wordt door een verbonden partij, dan blijft de gemeente verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. Het beleid van de gemeente Kaag en Braassem over de verbonden partijen is beschreven in de Nota Verbonden Partijen. Beleidsvoornemen uit de nota is dat Kaag en Braassem vooral een regiegemeente is. Om regie te voeren is het van belang de grip op verbonden partijen te hebben en een scherpe inhoudelijke focus binnen prioritaire thema's nodig. In samenwerking met bureau Berenschot is er vorig jaar gewerkt aan een regionale agenda voor de gemeente Kaag en Braassem. In deze agenda staat verwoord waar voor onze gemeente de prioriteiten liggen in de verschillende regionale samenwerkingsverbanden. Wat we kunnen brengen, en wat we willen halen. In 2019 zal deze agenda weer geactualiseerd worden.

VERBONDEN PARTIJEN KAAG EN BRAASSEM

Gemeenschappelijke regelingen	Overig
Holland Rijnland	BNG NV
Omgevingsdienst West Holland	Oasen NV
Veiligheidsregio Hollands Midden	Cyclus NV
RDOG Hollands Midden	Alliander NV
Rijn en Braassem	De Tweesprong BV
	GEM Braassemerland VOF

Op www.kaagenbraassem.nl is alle informatie over de verbonden partijen te vinden

INZICHT IN DE FINANCIËN VAN DE VERBONDEN PARTIJEN

De raad beoordeelt alle begrotingen, tussentijdse rapportages en jaarrekeningen van de verbonden partijen. De raad stemt in met deze producten van de verbonden partijen of doet voorstellen voor aanpassingen hierin.

Er zijn ook risico's. Hierbij wordt gedacht aan consequenties van nieuw overheidsbeleid, wijzigingen in wet- en regelgeving en ontbreken van commitment. Risico's kunnen beperkt worden door het functioneren van de verbonden partij goed te volgen qua budget en beleid. De risico's zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risico's.

De verbonden partijen zijn helder in kaart gebracht. De bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd. De (advies)processen binnen de gemeentelijke organisatie zijn gestroomlijnd door het aanwijzen van een driehoek van accounthouder, financieel consultant en manager waarbij de accounthouder primair verantwoordelijk is voor alle zaken die met de verbonden partij samenhangen.

ONTWIKKELINGEN VERBONDEN PARTIJEN 2019

- Holland Rijnland

Binnen Holland Rijnland werken we samen om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van inwoners, ondernemers en instellingen te verbeteren. Holland Rijnland is een netwerkpartij die zich sterk maakt voor lobby- en faciliterende werkzaamheden. Afgelopen twee jaar is er vanuit Holland Rijnland ingezet op o.a. de regionale woonvisie, het plan van aanpak voor de OV-visie, beheer van de regionale verkeers- en milieukaart en het beheer van het Fietsknooppunten- en Sloepennetwerk. Vanaf 2018 is de inkoop reguliere jeugdhulp voor Kaag en Braassem niet langer belegd bij Holland Rijnland.

Naar aanleiding van de gemeentelijke verkiezingen in maart 2018 en de daaruit voortvloeiende nieuwe gemeentelijke coalitieakkoorden, werkt Holland Rijnland aan een nieuwe Regionale Agenda 2019-2023. De volgende thema's zijn hierin leidend:

- Het ruimtelijk beslag van alle fysieke opgaven;
- Duurzaamheid, energie en biodiversiteit;
- Mobiliteit en het stimuleren van het gebruik van de fiets;
- Wonen, huisvesting arbeidsmigranten en bijzondere doelgroepen;
- Laaggeletterdheid;
- Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.

Het is de doelstelling om deze regionale agenda begin 2019 vast te stellen.

- BVO Rijn en Braassem

Per 1 januari 2018 is de nieuwe gemeenschappelijke regeling 'Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) Rijn en Braassem' opgericht en van start gegaan. Hiervoor is door Kaag en Braassem een dienstverleningsovereenkomst afgesloten met de BVO. Het doel van de BVO Rijn en Braassem is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering van de taken van de gemeenten op het gebied van informatievoorziening, automatisering en andere niet overheidstaken en het daarbij vergaand ontdubbelen van

ICT-functionaliteit, waardoor de gemeenten beter in staat zijn zich te focussen op hun kerntaken. De gemeenten dragen geen bevoegdheden over aan de bedrijfsvoeringsorganisatie, maar kunnen ter verwezenlijking van informatisering, automatisering en andere niet-overheidstaken bevoegdheden mandateren, volmachten en machtigingen verlenen aan de bedrijfsvoeringsorganisatie. Per 1 januari is de ICT-dienstverlening vanuit de BVO van start gegaan (kantoorautomatisering en kernsystemen operationeel) en vanaf 1 augustus is de gehele ICT-omgeving operationeel. Als gemeente krijgen we ook de komende jaren steeds meer te maken met de verdergaande digitalisering. Belangrijke onderwerpen hierbij zijn het verbeteren van de (digitale) dienstverlening (o.a. zaakgericht werken), verhogen van de beschikbaarheid en continuïteit van de IT-omgeving, het voorbereiden op de Omgevingswet, Informatiebeveiliging en privacy. De BVO gaat in de tweede helft van 2018 een deel van haar ICT uitbesteden aan een marktpartij die via een Europese Aanbestedingsprocedure in 2017 is geselecteerd. Voor 2019 staat er onder andere een selectietraject op het programma voor het verwerven van een leverancier van standaard software, zal de digitale dienstverlening verder worden doorontwikkeld, wordt het applicatielandschap in het fysieke domein verder geharmoniseerd in het project 'Gegevens Centraal' en vindt afronding plaats van het transitieproject van de infrastructuur naar de marktpartij.

- VRHM.
In de Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM) werken politie, brandweer, geneeskundige hulpverleningsorganisatie (GHOR), 19 gemeenten en andere partners (zoals de waterschappen, drinkwaterbedrijven, defensie en reddingsbrigades) aan het vergroten van de veiligheid en veiligheidsgevoel van iedereen die in Hollands Midden woont, werkt en verblijft, dus ook inwoners van de gemeente Kaag en Braassem. Taken zijn o.a. het adviseren van het bevoegd gezag en het adviseren van het college van burgemeester en wethouders op het terrein van brandweertzorg; het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel, het voorbereiden op de bestrijding van branden en zware ongevallen en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing, het instellen en in stand houden van een brandweer; een GHOR; het voorzien in de meldkamerfunctie; het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio. De speerpunten tot en met 2019 zijn: in dit regionaal beleidsplan 2016-2019 drie beleidsprioriteiten benoemd: 1. Informatiegestuurd werken (*juiste informatie op de juiste plaats*), 2. Risicogericht werken (*verschuiving van het voorkomen van onveiligheid naar het bevorderen van veiligheid door*) en 3. Omgevingsgericht (net)werken (*aanhaken van de samenwerking tussen partners*). In 2020 zullen de speerpunten voor de komende vier jaar worden vastgesteld.
- RDOG HM: De Regionale Dienst Openbare Gezondheid (RDOG) in Hollands Midden beschermt, bewaakt en bevordert de gezondheid van alle inwoners in Hollands Midden, in het bijzonder die van de meest kwetsbaren. Hierbij wordt actief samengewerkt met 19 gemeenten en andere partijen in het sociaal domein, veiligheidsdomein, gezondheidszorg en openbaar bestuur. Het takenpakket van de RDOG is divers en bestaat uit wettelijke GGD-taken, wettelijke en niet-wettelijke taken. Alle taken die gemeenten aan de RDOG HM hebben opgedragen, zijn taken waarvoor de colleges van B&W in hun gemeente verantwoordelijk zijn, bijvoorbeeld op het gebied van de jeugdgezondheidszorg, de ambulancezorg, de reizigersadviesing, het Meldpunt Zorg en Overlast, Veilig Thuis, het team Milieuhygiëne en Gezondheid en de spreekuren voor seksuele gezondheid. Deze taken zijn geordend aan de hand van 'het schillenmodel'. In 2019 is er extra inzet nodig door de aanscherping van de meldcode huiselijk geweld, taken op het gebied van de Multidisciplinaire aanpak (MDA ++) en taken ter voorbereiding op de decentralisaties Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang. Daarnaast zijn er ontwikkelingen op het gebied van de aanpak van personen met verward gedrag, het inrichten van bemoeizorg (gerelateerd aan de herpositionering van het Meldpunt Zorg en Overlast).

- Omgevingsdienst West-Holland:
De Omgevingsdienst West-Holland werkt met deskundigheid en gedrevenheid aan de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving (milieu en duurzaamheid, veiligheid, gezondheid) in haar werkgebied. Zij levert een optimale bijdrage aan de ontwikkeling en uitvoering van het beleid voor haar deelnemers. De uitvoering van de basismilieutaken vormen de kern van de werkzaamheden van de dienst. Dit betreft vergunningverlening, handhaving en advisering. In 2018 is de strategienota 2018-2021 vastgesteld. De speerpunten voor de komende vier jaar voor de Omgevingsdienst richten zich op actuele thema's en de borging van de kwaliteit en robuustheid van de dienst. De speerpunten zijn verdeeld in drie pijlers: Duurzaamheid en Energie, Omgevingswet en Ontwikkeling van de dienst. De eerste twee pijlers betreffen inhoudelijke werkzaamheden en projecten voor de onderwerpen duurzaamheid en omgevingswet. Bij de derde pijler gaat het om actiepunten die gericht zijn op het verbeteren van kwaliteit, samenwerking, efficiency en financiële resultaten van de dienst. Elk speerpunt wordt de komende jaren vorm gegeven door het uitvoeren van actiepunten door de Omgevingsdienst en haar eigenaren. Hierover wordt regelmatig gerapporteerd aan het DB en AB.
- Cyclus
Cyclus is een overheids-NV en verzorgt in opdracht van de gemeente de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. Hiervoor is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten tot 31-12-2022. Cyclus werkt voor negen gemeenten en in de Cyclus-regio vindt afstemming plaats, niet alleen voor de inzameling, maar ook voor beleidsmatige aspecten, zoals het bereiken van de landelijke scheidingsdoelstellingen. Cyclus is een belangrijke partner van de gemeente voor het uitvoeren van het project Afval Anders, waarbij de afvalstoffenheffing variabel wordt opgelegd.
- Braassemerland VOF
Eind 2016 is de Gemeente Kaag en Braassem Grondexploitatie Braassemerland BV ontbonden en is de participatie van deze BV in de vennootschap Braassemerland VOF overgedragen aan de gemeente Kaag en Braassem. De gemeentelijke gronden worden fasegewijs aan de vennootschap overgedragen. In 2017 zijn de gronden van fase 1 en 2 "De Akkers" juridisch geleverd (in 2015 waren deze gronden al economisch geleverd). De eerste woningen in fase 1 zijn inmiddels bewoond en een deel van de openbare ruimte zal in 2019 aan de gemeente overgedragen worden.
- Sportbedrijf Kaag en Braassem
Sportbedrijf Kaag en Braassem: het sportbedrijf Kaag en Braassem (en in het bijzonder Sport en recreatiecentrum De Tweesprong) is onderdeel van de gesprekken over de ambities in de gemeenteraad. Gezien de verschillende ontwikkelingen (IKC Oude Wetering, onderhoudsstaat van de accommodatie en maatschappelijkvastgoedtraject) is dit een erg omvangrijk traject. Hierbij worden de verschillende ontwikkelingen zo goed als mogelijk op elkaar afgestemd, zodat bij de uiteindelijke besluitvorming over de toekomst met alle ontwikkelingen rekening kan worden gehouden.

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING

Holland Rijnland

Doel/algemeen belang/ activiteit	Holland Rijnland is het samenwerkingsverband van en voor veertien gemeenten met gezamenlijk een uitstekende woonregio en een aantal sterke topsectoren (Greenports, Biobased, Space en Life Science & Health). De deelnemende gemeenten streven er met elkaar naar de goede woon- en leefomgeving te versterken en in te zetten op het verbeteren van de arbeids- en recreatiemogelijkheden in het gebied Holland Rijnland. In december 2015 is de Inhoudelijke Agenda 2016-2020 van de 14 samenwerkende gemeenten in het algemeen bestuur vastgesteld. Deze Inhoudelijke Agenda geeft de regionale ambitie weer op de domeinen Maatschappij, Economie en Leefomgeving en de ondersteunende rol die dit vereist van Holland Rijnland. In de domeinen maatschappij, economie en leefomgeving faciliteert Holland Rijnland regionale samenwerking en behartigt de gemeenschappelijke, regionale belangen bij het rijk, de provincie en andere invloedrijke overlegstructuren. Daarnaast voert zij taken uit die aan het samenwerkingsorgaan zijn overgedragen: de Regiotaxi, de Urgentiecommissie Woonruimte en het regionaal bureau Leerplicht. Kaag en Braassem profiteert van het schaalvoordeel en slagkracht bij deze strategische samenwerking.		
Belangen	Financieel: Geraamde exploitatiebijdrage 2019, totaal € 309.667 Bijdrage regionaal investeringsfonds 2019 € 368.865 Bestuurlijk: Het AB bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente; 28 in totaal met gezamenlijk 186 stemmen (waarvan Kaag en Braassem 9). In het AB hebben zitting de burgemeester en wethouder P.C. van der Wereld-Verkerk.		
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op het jaarverslag 2017		
		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 348.536	€ 651.822
	Omvang vreemd vermogen	€ 37.114.642	€ 48.710.814
	Financieel resultaat 2019 (verwacht cf begroting 2019): € 0.		

Veiligheidsregio Hollands Midden

Doel/algemeen belang/ activiteit	Veiligheidsregio Hollands Midden heeft tot doel het vergroten van de veiligheid van iedereen die in Hollands Midden woont, werkt en verblijft door taken op het gebied van brandweertzorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding efficiënt, effectief en professioneel te organiseren. Dit gebeurt door gezamenlijk beleid en plannen op te stellen, afspraken te maken met partners, zoals de waterschappen, drinkwaterbedrijven, defensie en reddingsbrigades. Gezamenlijke opleidingen, trainingen en oefeningen te organiseren voor functionarissen, zodat zij voorbereid zijn op hun taak. Binnen de veiligheidsregio werken politie, brandweer, geneeskundige hulpverleningsorganisatie (GHOR) in de regio en alle 19 gemeenten intensief samen om dit te realiseren. Samenwerking vindt plaats op basis van de wet Veiligheidsregio's. In deze wet zijn de taken en verantwoordelijkheden van de Veiligheidsregio omschreven. Kaag en Braassem maakt, samen met alle gemeenten, deel uit van een Veiligheidsregio. Het gezamenlijke doel is gelijk aan het doel van onze gemeente, het vergroten van de veiligheid van iedereen die in de gemeente Kaag en Braassem woont, werkt en verblijft.		
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2019 is € 1.706.545 (Brandweer en GHOR) Bestuurlijk: De 19 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit zeven leden (inclusief voorzitter). Onze burgemeester maakt deel uit van het DB. Hiermee is Kaag en Braassem direct betrokken bij alle besluiten binnen de regeling. Kaag en Braassem heeft 2 van de 50 stemmen.		
Financiële gegevens		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 7.579.000	€ 5.966.000
	Omvang vreemd vermogen	€ 25.570.000	€ 25.092.000
	Geraamd financieel resultaat 2019:	€ 0.	

RDOG Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden

Doel/algemeen belang/ activiteit	De Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (RDOG) Hollands Midden bestaat uit de drie sectoren: openbare gezondheidszorg (GGD), geneeskundige hulpverlening (GHOR) en ambulancezorg (RAV). De RDOG bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de inwoners in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisissomstandigheden. Daarnaast probeert de RDOG de effecten van gezondheidsbedreigingen te beperken. De GGD voert voor onze gemeente taken uit op het gebied van o.a. de Wet publieke gezondheid, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Jeugdwet. Het gaat hierbij om wettelijk verplichte taken die door de gemeente belegd zijn bij de GGD (zoals infectieziektebestrijding); wettelijke taken waarbij gemeenten gezamenlijk kiezen om deze onder te brengen bij de GGD (zoals, jeugdgezondheidszorg, Veilig Thuis en Toezicht WMO) en vrijwillige taken die één of meer gemeenten laten uitvoeren door de GGD (zoals: logopedie en voorlichting)		
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2019 is € 1.249.000.		

Financiële gegevens	Bestuurlijk: Het AB van de RDOG bestaat uit de portefeuillehouders Volksgezondheid van de 19 gemeenten in de regio Hollands Midden. Voor onze gemeente is dat wethouder P.C. van de Wereld-Verkerk. Het DB bestaat uit zeven leden. Kaag en Braassem heeft 2 van 50 stemmen.		
		<u>01-01-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 2.077.000	€ 923.000
	Omvang vreemd vermogen	€ 24.699.000	€ 28.484.000
	Geraamd financieel resultaat 2019: € 0		

Omgevingsdienst West-Holland

Doel/algemeen belang/ activiteit	De Omgevingsdienst staat voor duurzaamheid, veiligheid en een verbetering van de leefomgeving. Ze stelt milieubeschikkingen (vergunningen) op voor de gemeente en ziet toe op naleving van milieuwetgeving (toezicht en handhaving). Ook geeft de ODWH milieuvadvisen aan de deelnemende gemeenten in de regio Holland Rijnland en zorgt ervoor dat in ruimtelijke plannen van gemeenten aandacht wordt besteed aan milieuaspecten, zoals bodem, lucht, geluid, energie en veiligheid. Ten slotte draagt de dienst bij aan de beperking van overlast als gevolg van geluid, luchtverontreiniging en geur. Om een goede en efficiënte uitvoering te geven aan de wettelijke milieutaken heeft Kaag en Braassem al deze taken bij de Omgevingsdienst ondergebracht.		
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2019 is € 875.410		
Financiële gegevens	Bestuurlijk: Het AB bestaat uit 24 leden (inclusief de voorzitter). Twee collegeleden hebben zitting in het AB (wethouder Y. Peters-Adrian en wethouder I.A.A. van der Meer). In het vijfköppige DB is onze gemeente vertegenwoordigd door een collegelid (wethouder Y. Peters-Adrian) waarbij zij voorzitter is. Kaag en Braassem heeft 22 van 312 stemmen.		
	Financiële gegevens:		
		<u>01-01-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 1.664.214	€ 1.336.181
	Omvang vreemd vermogen	€ 6.144.861	€ 5.922.306
	Geraamd financieel resultaat 2019: € 0		

Doel/algemeen belang/ activiteit	Het doel van Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering van de taken van de gemeenten op het gebied van informatievoorziening en automatisering. Uitgangspunt voor de samenwerking is standaardisatie van de I&A-dienstverlening, inclusief de bijbehorende standaardinrichting van de gemeentelijke werkprocessen en het daarbij passende applicatielandschap. De bedrijfsvoeringsorganisatie kan worden ingezet voor bedrijfsvoering en uitvoerende taken en bestaat uit gemeente Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem. Een logische samenwerking omdat beide gemeenten ook al intensief samenwerken in het Sociale Domein en op het gebied van Belastingen en de daaraan gerelateerde ICT-onderwerpen. Een gemeenschappelijke informatievoorziening versterkt deze samenwerking.								
Belangen	Financieel: Geraamde gemeentelijke bijdrage 2019 aan Rijn en Braassem: € 1.925.635 De gemeenten Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem dragen geen bevoegdheden over aan de bedrijfsvoeringsorganisatie, maar kunnen ter verwezenlijking van informatisering, automatisering en andere taken bevoegdheden mandateren en machtigingen verlenen aan de bedrijfsvoeringsorganisatie. Het bestuur bestaat uit vier leden. De bestuursleden namens de gemeente Kaag en Braassem zijn mevrouw P.C. van der Wereld-Verkerk en mevrouw Y. Peters-Adrian. Het bestuur wordt ondersteund door een directie bestaande uit één of meer personen. De Chief Information Officer van gemeente Alphen aan den Rijn is daar in elk geval lid van.								
Financiële gegevens	De bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem is opgericht per 1 januari 2018. Om die reden zijn er nog geen balansgegevens per 31-12-2017 beschikbaar. De ICT activa van de gemeente Alphen aan den Rijn en de gemeente Kaag en Braassem zijn ingebracht per 1-1-2018. Ter financiering is een langlopende geldlening opgenomen. De geprognosticeerde balans per 31-12-2019 ziet er als volgt uit: <table> <tr> <td></td><td><u>31-12-2019</u></td></tr> <tr> <td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 0</td></tr> <tr> <td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 6.165.000</td></tr> <tr> <td>Geraamd financieel resultaat 2019:</td><td>€ 0</td></tr> </table>		<u>31-12-2019</u>	Omvang eigen vermogen	€ 0	Omvang vreemd vermogen	€ 6.165.000	Geraamd financieel resultaat 2019:	€ 0
	<u>31-12-2019</u>								
Omvang eigen vermogen	€ 0								
Omvang vreemd vermogen	€ 6.165.000								
Geraamd financieel resultaat 2019:	€ 0								

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER NAAMLOZE VENNOOTSCHAP

	BNG		
Doel/algemeen belang/ activiteit	De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen ten behoeve van het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Belangen	Financieel: Het maatschappelijk aandelenkapitaal bestaat uit 121.719 aandelen (€ 2,50 nominaal). De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Dividend 2017, uitgekeerd in 2018: € 307.949 Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de aandeelhoudersvergaderingen.		
Financiële gegevens		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 4,953 miljard	€ 4,876 miljard
	Omvang vreemd vermogen	€ 135,072 miljard	€ 139,260 miljard
	Financieel resultaat 2017: € 393 miljoen voordelig		

	Oasen												
Doel/algemeen belang/ activiteit	Oasen is als maatschappelijk bedrijf in publieke handen. De aandeelhouders van Oasen zijn 24 gemeenten in het oosten van Zuid-Holland waar drinkwater aan de inwoners geleverd wordt. Oasen levert jaarlijks 48 miljard liter drinkwater aan 750.000 mensen en 7.200 bedrijven. Hiervoor worden zeven zuiveringsstations, negen pompstations en een watertoren gebruikt. Het hoofdkantoor staat in Gouda. De zuiveringsstations, pompstations en winvelden liggen verspreid door het voorzieningsgebied. Het voorzieningsgebied heeft een oppervlakte van 1115 km².												
Belangen	Financieel: Er zijn 748 aandelen geplaatst (gemeente Kaag en Braassem is houder van 26 aandelen). Oasen keert geen dividend uit Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.												
Financiële gegevens	Cijfers zijn gebaseerd op jaarverslag 2017. <table><tr><td></td><td><u>1-1-2017</u></td><td><u>31-12-2017</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 97,085 miljoen</td><td>€ 103,668 miljoen</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 152,765 miljoen</td><td>€ 162,538 miljoen</td></tr><tr><td colspan="3">Financieel resultaat 2017: € 6,583 miljoen voordelig.</td></tr></table>		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>	Omvang eigen vermogen	€ 97,085 miljoen	€ 103,668 miljoen	Omvang vreemd vermogen	€ 152,765 miljoen	€ 162,538 miljoen	Financieel resultaat 2017: € 6,583 miljoen voordelig.		
	<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>											
Omvang eigen vermogen	€ 97,085 miljoen	€ 103,668 miljoen											
Omvang vreemd vermogen	€ 152,765 miljoen	€ 162,538 miljoen											
Financieel resultaat 2017: € 6,583 miljoen voordelig.													

Cyclus

Doel/algemeen belang/ activiteit	Cyclus stelt zich als doel het doelmatig inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval voor acht deelnemende gemeenten. Daarbij het bevorderen van hergebruik door middel van het kringloopbedrijf en recycling. Kaag en Braassem heeft een wettelijke taak om zorg te dragen voor de (gescheiden) inzameling van huishoudelijke afvalstoffen binnen het grondgebied van de gemeente.		
Belangen	Financieel: 10.651 aandelen (€ 7 nominaal) ontvangen dividend 2017: € 59.432 (€ 5,58 per aandeel)		
Financiële gegevens	Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Lid van het Grondstoffenplatform is wethouder Y.Peters-Adrian.		
	Cijfers zijn gebaseerd op het jaarverslag 2017:		
		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 10.905.000	€ 11.408.000
	Omvang vreemd vermogen	€ 12.886.000	€ 10.287.000
	Financieel resultaat 2017: € 608.000 voordelig.		

Alliander

Doel/algemeen belang/ activiteit	Alliander N.V. is een nutsbedrijf dat voortgekomen is uit Nuon. Alliander bestaat uit de onderdelen Liander en Liandon. Het bedrijf verzorgt de distributie van energie in een derde deel van Nederland. Alliander had in 2016 zo'n 7000 werknemers en 5,7 miljoen klantenaansluitingen. Het beheert ongeveer 88.000 kilometer elektriciteitskabel en 43.000 km gasleiding.		
Belangen	Financieel: Alle aandelen van Alliander zijn direct of indirect in handen van Nederlandse provincies en gemeenten. De grootste aandeelhouders van Alliander zijn de provincies Gelderland (45%), Friesland (13%), Noord-Holland (9%) en de gemeente Amsterdam (9%). Verder zijn er bijna 50 gemeenten (minder dan 3%) aandeelhouder, waaronder gemeente Kaag en Braassem. In totaal zijn er 56 publieke aandeelhouders. Het dividendbeleid van Alliander voorziet in een uitkering van maximaal 45% van de winst na belastingen, gecorrigeerd voor bijzondere posten. Dividend 2017, ontvangen in 2018: € 418.600		
Financiële gegevens	Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 3,864 miljard	€ 3,942 miljard
	Omvang vreemd vermogen	€ 3,871 miljard	€ 4,127 miljard
	Financieel resultaat 2017: € 203 miljoen voordelig.		

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER BESLOTEN VENNOOTSCHAP

	De Tweesprong		
Doel/algemeen belang/ activiteit	Sportbedrijf Kaag en Braassem draagt duurzaam bij aan een gezonde en actieve levensstijl voor de inwoners van de gemeente Kaag en Braassem, door zo veel mogelijk mensen in de gemeente te laten sporten en bewegen. Om zijn missie te bereiken biedt het Sportbedrijf goed toegankelijke, uitnodigende sportaccommodaties (Sport en recreatiecentrum De Tweesprong, Sportzaal Kaskade, Sportzaal De Meerkant en Gemeenschapscentrum Het Spant) en activiteiten aan. Verder werkt het Sportbedrijf samen met anderen die aan diezelfde doelen werken. Naast het faciliteren van sport en bewegen verzorgt De Tweesprong ook sport- en bewegingsstimulering en welzijnsactiviteiten zoals zwemmen voor mensen met dementie. Hiermee levert De Tweesprong een bijdrage aan de doelstellingen uit de MAG.		
Belangen	Financieel: 40 aandelen die zijn geplaatst en volgestort ad € 18.152 De gemeente is 100% aandeelhouder van De Tweesprong B.V. en eigenaar van alle - op Kaskade na (eigendom woningbouwvereniging) - panden. Binnen de gemeente is de verantwoording met betrekking tot het bestuur van De Tweesprong B.V. verdeeld in opdrachtgeverschap en aandeelhouderschap. Deze twee taken zijn verdeeld over verschillende bestuursleden (het aandeelhouderschap ligt bij de burgemeester en het opdrachtgeverschap bij de wethouder).		
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op de jaarrekening 2017.		
		<u>01-01-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
		€ 18.152	€ 18.152
		€ 1.268.364	€ 1.217.644
		Financieel resultaat 2017: € 0	

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER VENNOOTSCHAP ONDER FIRMA

GEM Braassemerland VOF

Doel/algemeen belang/ activiteit	De VOF (GEM) heeft ten doel het voor haar rekening en risico (doen) uitvoeren van de grondexploitatie met betrekking tot het exploitatiegebied zoals aangeduid in de Samenwerkingsovereenkomst (inclusief bijlagen), gelegen binnen het Plangebied Braassemerland en overigens al wat daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.		
Belangen	Storting in het Eigen Vermogen van de VOF in 2017: € 900.000 Totaal gestort Eigen Vermogen per 30-12-2017: € 4.725.000 Totaal terugstorting in 2018: € 1.000.000 Geraamde storting in 2018 € 0 waarmee de totale storting per 31-12-2018 uitkomt op € 3.725.000 Geraamde storting in 2019: €0 In 2018 ontvangen rente over ingebracht EV 2017: €136.977 Bestuurlijk: de vennoten van de VOF zijn de ontwikkelaar en de gemeente Kaag en Braassem. Intern bestuurder vanuit de gemeente is wethouder Y. Peters-Adrian.		
Financiële gegevens	<u>Financieel</u>	<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 7.627.481	€ 9.412.299
	Omvang vreemd vermogen	€ 2.782.122	€ 1.483.038
	Financieel resultaat 2017: € 15.182 nadelig		

7. Grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is ondersteunend aan de door het bestuur geformuleerde beleidsdoelstellingen. Grondverwerving, -productie, uitgifte en tijdelijk beheer zijn de ingrediënten van elke gebiedsontwikkeling, of het nu gaat om het bouwen van woningen, aanleggen van infrastructuur, het aanbieden van maatschappelijke voorzieningen of het bevorderen van de economische ontwikkeling.

Onderdeel van de gemeentelijke programmabegroting is een paragraaf grondbeleid. Hierin wordt de raad jaarlijks inzicht geboden in de vorderingen van de in ontwikkeling genomen en nog te ontwikkelen grondcomplexen in het komende begrotingsjaar.

In deze paragraaf grondbeleid komen aan de orde:

- ontwikkelingen grondexploitatieprojecten in 2019
- ontwikkeling grondposities in 2019
- af te sluiten grondcomplexen per 31 december 2018
- nieuwe grondcomplexen vanaf 1 januari 2019

Deze paragraaf bevat geen kwantitatieve analyse van de projectresultaten. In deze begroting zijn de bij de programmarekening 2017 vastgestelde grondexploitaties (per 1/1/2018) verwerkt. Het grondbeleid is verwoord in de actuele nota Grondbeleid. De belangrijkste beleidsuitgangspunten zijn:

- Bij het realiseren van de ruimtelijke doelstellingen zal het accent meer op inbreiding, herstructurering en revitalisering komen te liggen
- Het grondbeleid is in principe faciliterend
- In specifieke gevallen kan onder voorwaarden worden afgeweken van het faciliterend beleid
- De gemeente bepaalt vooraf op basis van een ontwikkelstrategie op welke wijze een gebiedsontwikkeling tot stand zal komen

Jaarlijks worden de te hanteren grondprijzen door ons college geactualiseerd in de Grondprijzenbrief. Deze brief is ter kennisneming aan de raad gezonden.

Naast deze paragraaf is het programma Ruimte en leefomgeving van deze begroting van belang, waarin de gemeente haar ruimtelijke doelstellingen voor 2019 presenteert en waaraan het grondbeleid ondersteuning zal bieden om deze te realiseren.

Projectontwikkelingen in 2018

Er is voor gekozen om de ruimtelijke projecten binnen de grondexploitaties te presenteren in een projectenboek. Dit projectenboek wordt jaarlijks geactualiseerd bij de actualisatie van de grondexploitaties (standlijn 1 januari). De actualisatie van de grondexploitaties vindt plaats bij het opstellen van de jaarrekening. Zo sluit het actueel inzicht in projecten aan op het noodzakelijke inzicht in de resultaten van de grondexploitaties en daarmee de stand van de benodigde voorziening en reserve bouwgrondexploitatie. Daarnaast geeft een voortgangsrapportage na de zomer (standlijn 1 juli) een actueel inzicht in de (financiële) voortgang van de projecten. Deze rapportage wordt

niet vastgesteld maar geeft voortschrijdend inzicht ten opzichte van de vastgestelde grondexploitaties voor de projecten en is bedoeld ter informatie en voor eventuele sturing op projecten. De planning sluit aan op de gemeentelijke P&C-cyclus.

De begroting voor 2019 is gebaseerd op de actualisatie van de grondexploitaties per 1 januari 2018. Bij deze actualisatie is een planning opgenomen van de inkomsten en uitgaven voor onder andere het komende jaar.

Dorpshart (Leimuiden)

Eind 2015 is een contract gesloten tussen ontwikkelaar en gemeente voor de ontwikkeling en realisatie van het integrale plan (Noord en Zuid). In 2016 is een addendum op deze overeenkomst ondertekend waarin nadere afspraken zijn vastgelegd over het gewijzigde plan (B). Het bestemmingsplan voor de noordzijde is vastgesteld. De start van de verkoop staat gepland in het eerste kwartaal van 2019.

Connexxion (Leimuiden)

De ontwikkeling van dit terrein is mede afhankelijk van de realisatie van de passage N207. Samen met de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, de gemeente Alpen aan den Rijn en de inwoners beraden we ons over de uitvoering van de passage. Daarnaast maakt het Connexionterrein onderdeel uit van de studie naar de realisatie van extra sociale huurwoningen. Na besluitvorming door de gemeenteraad kan worden gestart met de realisatie van de sociale huurwoningen of de voorgenomen verkoop van de percelen met een bedrijfsfunctie.

Nieuwe Wetering Noord (I tot en met VII, voorheen Regenboogweg)

De locaties I, III, IV en VII zijn inmiddels verkocht. In 2018 vindt een heroverweging op de resterende (her)ontwikkelingen plaats.

Braassemerland (Roelofarendsveen)

In 2008 is bij het Masterplan een grondexploitatie voor Braassemerland vastgesteld. In 2013 is voor een groot deel van het gebied een gezamenlijke grondexploitatiemaatschappij (GEM) opgericht. Voor dit deelgebied is een gemeentelijke deelgrondexploitatie geopend. Daarnaast is de GEM als deelneming opgenomen in de gemeentelijke administratie. Een toelichting op deze deelneming is in paragraaf 6 van deze begroting opgenomen.

De overige deelgebieden binnen het project Braassemerland betreffen: Centrum (De Oevers) en West End. De grondexploitaties voor de inmiddels afgeronde deelgebieden Hoofdinfrastructuur, Veilingvaart en Algemeen zijn in 2016 afgesloten.

Deelgebied West End

Dit gebied was deels in eigendom van de gemeente en deels in eigendom van Heembouw en Kennemerland Beheer BV. In 2016 is met deze partijen een overeenkomst gesloten over de grondverkoop (grondruil met Wijsmanterrein) van het gemeentelijk perceel en de ontwikkeling van dit deelgebied. Uitgangspunt is dat de volledige ontwikkeling en realisatie voor rekening en risico van de marktpartijen plaatsvindt en dat door deze partijen een exploitatiebijdrage wordt gedaan. De gemeentelijke kosten bestaan voornamelijk uit planbegeleidingskosten en een risicoreservering. Begin 2018 is het ontwikkelingsplan bij de gemeente ingediend en medio 2018 is gestart met het bouwrijp maken van de locatie. In 2019 wordt gestart met de bouw van de woningen.

Deelgebied Centrum (De Oevers).

De bouw van de laatste fase van deze ontwikkeling door Heembouw is gestart. De afronding van het project staat gepland voor eind 2018.

GEM

Het deelgebied GEM binnen de gemeentelijke grondexploitatie omvat de gemeentelijke plankosten, de boekwaarde van de verworven gronden door de gemeente en de overeengekomen grondopbrengst uit de GEM voor deze gronden. De gronden binnen dit gebied zullen fasegewijs vanuit de grondexploitatie Braassemerland, deelgebied GEM, overgedragen worden aan de GEM. De woningen van de eerste fase worden dit jaar aan de eigenaren opgeleverd. Een deel van het voormalig Wijsmanterrein is betrokken in de opgave van de GEM en wordt aansluitend op fase 1 en 2 ontwikkeld. Als gevolg van de procedure voor de onteigening van een deel van fase 3 en 6 is er nog geen zekerheid over de planning voor realisatie van deze fasen.

Postkantoor eo (Roelofarendsveen)

Dit project betreft de herontwikkeling van het voormalig postkantoor naar woningen en kantoorruimte. Op dit moment is de bouw in volle gang en wordt na de zomer van 2018 het project opgeleverd.

ESW-locaties

Voormalige Gerardusschool

Het plan bestaat uit 29 gestapelde sociale huurwoningen, die door MeerWonen gerealiseerd zullen worden. De woningen zullen levensloopbestendig zijn. De gemeenteraad heeft in maart 2018 ingestemd met de grondexploitatie en het ter inzage leggen van het ontwerpbestemmingplan. De start bouw is gepland in 2019.

Van Egmondterrein

Het plan bestaat uit 20 grondgebonden sociale huurwoningen, die door Woondiensten Aarwoude gerealiseerd zullen worden. De woningen zullen levensloopbestendig zijn. De gemeenteraad heeft in februari 2018 ingestemd met de grondexploitatie en het ter inzage leggen van het ontwerpbestemmingplan. De start bouw is gepland in 2019.

Risicoanalyse grondexploitaties

De financiële effecten van deze situatie bij de gemeentelijke ruimtelijke projecten worden voortdurend in beeld gebracht door een inventarisatie van risico's en kansen. Een risicoanalyse per project levert een goede en betrouwbare basis voor de bepaling van het totale risicoprofiel van het grondbedrijf. Een risicoprofiel van een grondexploitatie houdt in, dat rondom het geraamde resultaat op een prijspeildatum een bandbreedte wordt bepaald. Deze bandbreedte volgt uit de geïnventariseerde kansen en risico's. Dit resultaat zal in het geval van een verliesgevend project gereserveerd worden in de reserve bouwgrondexploitatie. Indien een project qua geraamd resultaat positief is, maar door het bijbehorende risicoprofiel negatief dreigt te worden dan zal ook dat deel in de reserve bouwgrondexploitatie worden gereserveerd.

Van de uitkomsten wordt het berekende grondexploitatieresultaat genomen voor het bepalen van de minimaal benodigde stand voor de reserve bouwgrondexploitatie. Het geactualiseerde resultaat is wel een momentopname, namelijk 1 januari 2018.

De inschatting van de risico's bij de projectontwikkelingen en grondposities hoeft vooralsnog niet aangepast te worden ten opzichte van de stand per 1 januari 2018.

Reservering voor onvoorziene risico's

	Ingeschat risico per 1-1-2018 en gelabeld in reserve grondexploitatie	
Centrumplan Leimuiden	€	155.000
Connexxionterrein Leimuiden	€	303.000
Braassemerland	€	1.798.000
Nieuwe Wetering Noord	€	200.000
Totaal verliesgevende grondexploitaties	€	2.456.000

Voor de voorziene verliezen op grondexploitaties zijn voorzieningen getroffen. Aanvullend ten opzichte van de stand per 1 januari 2018 zijn de verliesgevende grondexploitaties (herontwikkeling) Gerardusschool en het van Egmondterrein (ESW-locaties) vastgesteld.

Verliesgevende grondexploitaties

	Verliesvoorziening per 1-1-2018		Toevoeging rente (2%)		Gelabeld in verliesvoorziening per 31-12-2018	
Centrumplan Leimuiden	€	2.358.357	€	47.167	€	2.405.524
Connexxion Leimuiden	€	199.517	€	3.990	€	203.507
Braassemerland (grondexploitatie)	€	4.761.409	€	95.228	€	4.856.637
Postkantoor eo	€	2.535	€	51	€	2.586
Voormalige Gerardusschool	€	100.559	€	2.011	€	102.570
Van Egmondterrein	€	298.224	€	5.964	€	304.188
Totaal verliesgevende grondexploitaties	€	7.720.601	€	154.412	€	7.875.013

De stille reserves (bestaande uit gronden) zijn gebaseerd op de stand per 1 januari 2018.

Winstgevende grondexploitaties

	Verwacht resultaat per 1-1-2018		Ingeschat risico per 1-1-2018	
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€	210.252	€	200.000
Totaal winstgevende grondexploitaties	€	210.252	€	200.000

Af te sluiten grondcomplexen

Het is de verwachting dat in het begrotingsjaar 2019 de grondexploitatie voor de herontwikkeling van het voormalig Postkantoor en de deelgrondexploitatie Braassemerland Centrum worden afgesloten.

Nieuwe ontwikkelingen

In 2018/2019 zou mogelijk een nieuw complex geopend kunnen worden voor de (herontwikkelings)locatie(s) Van Alcmaerlaan (10 sociale huurwoningen), voormalig gemeentehuis Rijnsaterwoude en de schoollocatie/Meerkant Rijnsaterwoude.

Verkoop gronden voorraad

De verkoop van gronden en gebouwen die tot deze voorraad behoren, gaat ook in 2019 door. Deze zijn gewaardeerd en er kan bij verkoop een resultaat ten opzichte van de waardering ontstaan.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit de hierna genoemde onderdelen:

- Een overzicht van baten en lasten van de programmabegroting 2019
- Toelichting op het overzicht van baten en lasten met:
 - gehanteerde kaders bij de begroting
 - hoofdlijnen analyse verschillen begroting 2019 vs begroting 2018 en begroting 2019 vs de jaarrekening 2017
 - overzicht van geraamde incidentele baten en lasten per programma
 - overzicht van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves
 - overzicht van reservepositie en gespecificeerd verloop van reserves
 - overzicht van stand van voorzieningen en gespecificeerd verloop van de voorzieningen
- Uiteenzetting van de financiële positie met:
 - financieel overzicht van het bestaande beleid en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen: zie hiervoor het onderdeel begroting en het meerjarenperspectief
 - geprognosticeerde begin- en eindbalans van 2019, en 2020 t/m 2022
 - Emu-saldo 2018 en geraamde EMU saldo 2019 t/m 2022
- Voorgeschreven overzichten:
 - jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen
 - overzicht van de geraamde lasten en baten per taakveld
 - verplichte/ noodzakelijke (vervangings)investeringen/ uitgaven, onderscheiden in investeringen met maatschappelijk nut en investeringen met economisch nut: zie overzicht II bij het onderdeel begroting en het meerjarenperspectief. Alle genoemde investeringen zijn investeringen met economisch nut
 - financiering: zie paragraaf 4
- Begroting en het meerjarenperspectief.

Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft de totale raming van baten en lasten, het saldo van baten en lasten en het geraamde resultaat van de programmabegroting, dat ontstaat inclusief de reservemutaties.

Programma	Rekening 2017		Begroting 2018		Begroting 2019		Verschillen			
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Beg. 2019 vs beg. 2018		Beg. 2019 vs rek. 2017	
							Lasten	Baten	Lasten	Baten
1 - Bestuur, regio en middelen	3.617.343	-148.556	3.645.453	-72.178	4.026.631	-72.178	381.178	0	409.288	76.378
2 - Sociaal domein	23.739.529	-5.727.931	22.435.413	-3.985.122	22.413.669	-5.401.864	-21.744	-1.416.742	-1.325.860	326.067
3 - Ruimte en leefomgeving	17.476.551	-13.059.023	19.201.269	-11.335.626	19.329.699	-11.646.452	128.430	-310.826	1.853.148	1.412.571
	44.833.423	-18.935.510	45.282.135	-15.392.926	45.769.999	-17.120.494	487.864	-1.727.568	936.576	1.815.016
Algemene dekkingsmiddelen										
lokale heffingen	0	-7.729.946	0	-7.838.785	194.556	-8.050.027	194.556	-211.242	194.556	-320.081
algemene uitkering	0	-26.675.733	0	-28.213.777	0	-29.372.347	0	-1.158.570	0	-2.696.614
dividend	0	-676.938	0	-515.000	0	-515.000	0	0	0	161.938
financieringsfunctie	3.899.205	-3.702.273	3.298.361	-3.301.656	2.218.982	-2.736.931	-1.079.379	564.725	-1.680.223	965.342
	3.899.205	-38.784.890	3.298.361	-39.869.218	2.413.538	-40.674.305	-884.823	-805.087	-1.485.667	-1.889.415
programma overhead	7.605.379	-107.477	6.279.323	-65.424	6.935.857	-65.424	656.534	0	-669.522	42.053
vennootschapsbelasting	0	0	5.000	0	5.000	0	0	0	5.000	0
Saldo van baten en lasten	56.338.008	-57.827.877	54.864.819	-55.327.568	55.124.394	-57.860.223	259.575	-2.532.655	-1.213.614	-32.347
mutaties reserves:										
1. Bestuur, regio en middelen	306.107	-368.865	0	-368.865	0	-368.865	0	0	-306.107	0
2. Sociaal domein	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Ruimte en leefomgeving	2.875.462	-1.706.064	240.637	-352.110	414.702	-151.895	174.065	200.215	-2.460.760	1.554.169
4. Algemene dekkingsmiddelen	0	-3.122.919	0	-801.375	0	0	0	801.375	0	3.122.919
totaal mutaties reserves	3.181.569	-5.197.848	240.637	-1.522.350	414.702	-520.760	174.065	1.001.590	-2.766.867	4.677.088
Resultaat / budgettaire ruimte	3.506.148 V		1.744.462 V		2.841.887 V		1.097.425 V		-664.261 V	

- Om de “koopkracht” van de eigen inkomsten op peil te houden, worden de gemeentelijke belastingen, leges en waar contractueel mogelijk de huren en pachten jaarlijks geïndexeerd met een inflatiecorrectie voor 2019 bepaald op 2,3% (du Chatiniernorm).
- Indien uit de jaarrekening, tussenrapportages of uit te verwachten ontwikkelingen volgt dat het budget structureel te laag is voor de taakuitoefening in 2019, dan kan een extra bijstelling plaatsvinden. Dit kan alleen in het geval dat de extra uitgaven onontkoombaar zijn bij substantiële aanpassingen zijn deze toegelicht in de perspectiefmemo of begroting.
- Voor het berekenen van de salarislasten 2019 is ten opzichte van de begroting 2018 een toename van 2,5% aangehouden.
- In de begroting worden de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen opgenomen. Als basis voor de berekening van de kapitaallasten van deze investeringen geldt dat vervanging plaats vindt in het jaar dat de investering volledig is afgeschreven. Per individuele vervanging wordt gekeken of en wanneer vervanging noodzakelijk is voor de handhaving van het bestaande voorzieningenniveau.
- Jaarlijks is er conform de P&C cyclus een risico inventarisatie. Bij de uitkomsten van de begroting 2019 - 2022 wordt rekening gehouden met deze risico inventarisatie in relatie tot het weerstandsvermogen. De kaders (ratio's) zijn bepaald in de Nota R&W.
- De rentecomponent in de kapitaallasten, de rentetoerekening aan grondexploitaties, reserves en voorzieningen wordt bepaald door de samenstelling van de leningenportefeuille. Deze staat onder invloed van de ontwikkelingen van de rente op de kapitaalmarkt en de aflossingsmomenten. Voor de begroting 2019 en verder is deze rente bepaald op 3,12%.
- Voor de afvalstoffenheffing, rioolrechten, de marktgelden, de grafrechten en de leges geldt een kostendekking (inclusief btw) van maximaal 100%.
- De meerjarenbegroting is in constante prijzen. Dat wil zeggen dat voor de jaren na 2019 het prijspeil van 2019 is aangehouden.
- De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt berekend aan de hand van de gegevens uit de meicirculaire uit het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar, eveneens op basis van constante prijzen.
- Voor de volumestijging ten aanzien van inwoner- en woningaantallen wordt de reeks bij de berekening van de meerjarenontwikkeling van de algemene uitkering aangehouden (rekenmodules bij de meicirculaire 2018). Voor de periode 2019 tot en met 2022 bedragen deze:

	2019	2020	2021	2022
Inwoneraantallen	26.751	26.862	26.964	27.063
Woningaantallen	11.757	11.861	11.937	12.013

Verschillenanalyse

Op grond van artikel 19 BBV dient een toelichting te worden gegeven op aanmerkelijke verschillen tussen de primaire begroting 2019 en de realisatie 2017 en tussen de primaire begroting 2019 en de begroting van het daaraan voorafgaande jaar. Onderstaand is deze toelichting op hoofdlijnen gegeven (N = nadelig effect; V = voordelig effect). Hierbij is van het totaaloverzicht per programma dat op de volgende bladzijde volgt eerst nog een samenvattende tabel opgenomen:

Samenvatting in totalen uit de hierna gegeven specificatie per programma

Programma	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Verschillen	
				Beg 2019 vs beg 2018	Beg 2019 vs rek 2017
Totaal lasten	56.338.008 N	54.864.819 N	55.124.394 N	259.575 N	-1.213.614 V
Totaal baten	-57.827.877 V	-55.327.568 V	-57.860.223 V	-2.532.655 V	-32.347 V
Totaal saldo baten en lasten	-1.489.869 V	-462.749 V	-2.735.829 V	-2.273.080 V	-1.245.960 V
Stortingen in reserves	3.181.569 N	240.637 N	414.702 N	174.065 N	-2.766.867 V
Onttrekkingen aan reserves	-5.197.848 V	-1.522.350 V	-520.760 V	1.001.590 N	4.677.088 N
Resultaat na bestemming / budgettaire ruimte	-3.506.148 V	-1.744.462 V	-2.841.887 V	-1.097.425 V	664.261 N

Bedragen in €

Vershil tussen begroting 2019 en begroting 2018

Verhoging bijdrage Regionale Brandweer	245.439 N
Verhoging bijdrage Veiligheidsregio	58.132 N
Wegvallen budget inhuur inkoop en implem. jeugdhulp en preventief jeugdbeleid	-62.500 V
Hogere bijdrage alg vz Jeugd WMO (burap 2017)	144.100 N
Lagere raming inhuur Kernteam	-275.167 V
Afbouw DIN statushouders / alcohol en drugs	-85.000 V
Mutaties binnen taakveld inkomensvoorzieningen WWB	-81.594 V
Aanpassing budget SWA vanuit burap 2017	-413.940 V
Lagere eigen bijdrage WMO	50.000 N
Hoger budget bij taakveld gezondheidszorg	63.040 N
Bijdrage RDOG ivm extra taken	68.000 N
Leges lager bij reisdocumenten en hoger bij AVOI (algemene verordening ondergrondse infrastructuur)	-52.950 V
Hoger budget voor onderhoud bruggen	190.242 N
Hoger budget voor groot onderhoud wegen	64.735 N
Latere realisatie aansluitingen N207	-743.000 V
Uitbreiding met 4 fte (onder aftrek van vacatureruimte)	186.000 N
Onderhoud groen door SWA opgenomen als budget	155.000 N
Hogere lasten milieustraat	75.000 N
Latere implementatie wijzigingen Omgevingswet	-430.650 V
Mutaties in huuropbrengsten gebouwen	51.864 N
Rente-opbrengsten vanuit deelneming vof Braassemerland	-113.613 V
Hogere opbrengsten uit OZB	-211.242 V
Hogere inkomsten uit algemene uitkering en uitkering sociaal domein	-1.158.570 V
Mutaties in reserves	1.175.655 N
Overige verschillen kleiner dan 50.000	3.594 N
	<u>-1.097.425 V</u>

Vershil tussen begroting 2019 en rekening 2017

Mutaties opgenomen in de begroting 2019 niet begrepen in de rekening	-1.133.425 V
Jaarresultaat 2017 incidenteel dus niet doorwerkend in de begroting 2019	3.506.148 N
Bij de begroting 2018 ontstane bufferruimte doorwerkend in de begroting 2019	-1.708.461 V
	<u>664.262 N</u>

Programma	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Verschillen	
				Beg 2019 vs beg 2018	Beg 2019 vs rek 2017
1 - Bestuur, regio en middelen					
Lasten van het programma	3.617.343 N	3.645.453 N	4.026.631 N	381.178 N	409.288 N
Baten van het programma	-148.556 V	-72.178 V	-72.178 V	0 N	76.378 N
Programmasaldo baten en lasten	3.468.787 N	3.573.275 N	3.954.453 N	381.178 N	485.666 N
Stortingen in reserves	306.107 N	0 N	0 N	0 N	-306.107 V
Onttrekkingen aan reserves	-368.865 V	-368.865 V	-368.865 V	0 N	0 N
Programmaresultaat	3.406.029 N	3.204.410 N	3.585.588 N	381.178 N	179.559 N
2 - Sociaal Domein					
Lasten van het programma	23.739.529 N	22.435.413 N	22.413.669 N	-21.744 V	-1.325.860 V
Baten van het programma	-5.727.931 V	-3.985.122 V	-5.401.864 V	-1.416.742 V	326.067 N
Programmasaldo baten en lasten	18.011.599 N	18.450.291 N	17.011.805 N	-1.438.486 V	-999.794 V
Stortingen in reserves	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Onttrekkingen aan reserves	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Programmaresultaat	18.011.599 N	18.450.291 N	17.011.805 N	-1.438.486 V	-999.794 V
3 - Ruimte en leefomgeving					
Lasten van het programma	17.476.551 N	19.201.269 N	19.329.699 N	128.430 N	1.853.148 N
Baten van het programma	-13.059.023 V	-11.335.626 V	-11.646.452 V	-310.826 V	1.412.571 N
Programmasaldo baten en lasten	4.417.528 N	7.865.643 N	7.683.247 N	-182.396 V	3.265.719 N
Stortingen in reserves	2.875.462 N	240.637 N	414.702 N	174.065 N	-2.460.760 V
Onttrekkingen aan reserves	-1.706.064 V	-352.110 V	-151.895 V	200.215 N	1.554.169 N
Programmaresultaat	5.586.926 N	7.754.170 N	7.946.054 N	191.884 N	2.359.128 N
Algemene dekkingsmiddelen					
Lasten van het programma	11.504.584 N	9.582.684 N	9.354.395 N	-228.289 V	-2.150.189 V
Baten van het programma	-38.892.367 V	-39.934.642 V	-40.739.729 V	-805.087 V	-1.847.362 V
Programmasaldo baten en lasten	-27.387.783 V	-30.351.958 V	-31.385.334 V	-1.033.376 V	-3.997.551 V
Stortingen in reserves	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Onttrekkingen aan reserves	-3.122.919 V	-801.375 V	0 N	801.375 N	3.122.919 N
Programmaresultaat	-30.510.702 V	-31.153.333 V	-31.385.334 V	-232.001 V	-874.632 V
Resultaat na bestemming / budgettaire ruimte	-3.506.148 V	-1.744.462 V	-2.841.887 V	-1.097.425 V	664.262 N

Overzicht van incidentele baten en lasten

Bij dit onderdeel is een overzicht gegeven van de baten en lasten die in de begroting zijn verwerkt met een incidenteel karakter. Met deze posten is al rekening gehouden in het meerjarenperspectief, waardoor deze niet meer van invloed zijn op de begrotingsresultaten.

bedrag * € 1.000

Programma 1 - Bestuur, regio en middelen		2019	2020	2021	2022
Product	Omschrijving				
Lasten					
6001004	Nieuw raadsinformatiesysteem	24 N	24 N		
6004011	Meting klanttevredenheid		15 N		
6081000	Handhaving permanente bewoning en woonfraude	40 N			
6081000	Extra inzet voor juridische afhandeling reguliere handhavingszaken	60 N			
6001000	Bijdrage voor byod nieuwe raadsleden				16 N
		124 N	39 N	0	16 N
<u>storting in reserves:</u>					
nvt					
incidentele lasten na mutatie reserves		124 N	39 N	0	16 N
Baten nvt					
		0	0	0	0
<u>onttrekking aan reserves:</u>					
nvt					
incidentele baten na mutatie reserves		0	0	0	0
Programma 2 - Sociaal domein		2019	2020	2021	2022
Product	Omschrijving				
Lasten					
6042000	Afw aarding opstellen ivm IKC Leimuiden		320 N		
6062002	Controleren en handhaving alcohol en drugsgebruik	35 N	35 N		
6061003	Vanuit de werkgroep dementie-vriendelijk drie initiatieven uitvoeren	35 N	35 N		
6061003	Onderzoek maatschappelijke zorg	28 N			
		98 N	390 N	0	0
<u>storting in reserves:</u>					
nvt					
incidentele lasten na mutatie reserves		98 N	390 N	0	0
Baten nvt					
		0	0	0	0
<u>onttrekking aan reserves:</u>					
nvt					
incidentele baten na mutatie reserves		0	0	0	0

Programma 3 - Ruimte en leefomgeving

Product	Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Lasten					
6002001	Verkiezingen	25 N		25 N	25 N
6004004	Burgerinitiatieven	10 N	10 N		
6034000	Uitvoeringskosten recreatie / EZ	35 N			
6034000	Impuls recreatieprojecten DIN	50 N			
6034000	Cofinanciering Groen en Natuur	50 N	50 N		
6082000	Afsluiten Centrumplan Leimuiden in 2020		155 N		
6082000	Afsluiten ESW van Egmond in 2020		100 N		
6082000	Afsluiten Regenboogweg Nieuw e Wetering Noord in 2020		200 N		
		170 N	515 N	25 N	25 N

storting in reserves:

nvt

incidentele lasten na mutatie reserves	170 N	515 N	25 N	25 N
---	--------------	--------------	-------------	-------------

Baten nvt

0	0	0	0
----------	----------	----------	----------

onttrekking aan reserves:

6001030	afsluiting Centrumplan Leimuiden in 2020		-155 V		
6001030	Afsluiten ESW van Egmond in 2020		-100 V		
6001030	Afsluiten Regenboogweg Nieuw e Wetering Noord in 2020	0	-200 V		

incidentele baten na mutatie reserves	0	-455 V	0	0
--	----------	---------------	----------	----------

Algemene dekkingsmiddelen

Product	Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Lasten					
		0	0	0	0

storting in reserves:

nvt

incidentele lasten na mutatie reserves	0	0	0	0
---	----------	----------	----------	----------

Baten nvt

0	0	0	0
----------	----------	----------	----------

onttrekking aan reserves:

6001040	Dekking afw aarden opstellen ivm IKC Leimuiden		-320 V		
---------	--	--	--------	--	--

incidentele baten na mutatie reserves	0	-320 V	0	0
--	----------	---------------	----------	----------

Overzicht structurele mutaties reserves

bedrag * € 1.000

Product	Omschrijving	2019	2020	2021	2022
<u>storting in reserves:</u>					
6001030	jaarlijkse dotatie IMNOR	313 N	313 N	313 N	313 N
6001030	jaarlijkse dotatie op basis van actualisatie GRP 2014-2018	74 N	30 N	38 N	18 N
		388 N	344 N	352 N	332 N
<u>onttrekking aan reserves:</u>					
6001030	jaarlijkse onttrekking IMNOR	-130 V	-189 V	-273 V	-323 V
6001030	jaarlijkse onttrekking aan reserve Holland Rijnland	-369 V	-369 V	-369 V	-369 V
		-499 V	-558 V	-642 V	-692 V

Meerjarig overzicht van de vermogenspositie

Overzicht van de reservepositie en de getroffen voorzieningen

Bij dit onderdeel wordt een meerjarig beeld gegeven van het verwachte verloop van de gevormde reserves en de getroffen voorzieningen.

Stand en het verloop van de reserves (bedragen x € 1.000)

Omschrijving		Algemene reserve	Reserve grond exploitatie	Reserve wegen	Reserve Holland Rijnland	Reserve Riolering	Reserve IMNOR	Saldo / mutaties
Saldo 1-1-2019		11.472	2.790	272	2.213	4.928	489	22.164
Toevoegingen 2019								
	Rente 0%	0	0	0	0	0	0	0
	Exploitatiesaldo	0	0	0	0	101	0	101
	Jaarlijkse dotatie IMNOR	0	0	0	0	0	313	313
Beschikkingen 2019								
	Bijdrage aan exploitatie	0	0	0	-369	-22	-130	-521
Saldo 1-1-2020		11.472	2.790	272	1.844	5.007	673	22.058
Toevoegingen 2020								
	Rente 0%	0	0	0	0	0	0	0
	Exploitatiesaldo	0	0	0	0	57	0	57
	Jaarlijkse dotatie IMNOR	0	0	0	0	0	313	313
Beschikkingen 2020								
	Bijdrage aan exploitatie	0	0	0	-369	-22	-189	-581
	Afwaarderen opstellen ivm IKC Leimuiden	-320	0	0	0	0	0	-320
	Afsluiten ESW Van Egmond	0	-100	0	0	0	0	-100
	Afsluiten Centrumplan Leimuiden	0	-155	0	0	0	0	-155
	Afsluiten Regenboogweg Nw.Wet.Nrd	0	-200	0	0	0	0	-200
Saldo 1-1-2021		11.152	2.335	272	1.475	5.042	797	21.074
Toevoegingen 2021								
	Rente 0%	0	0	0	0	0	0	0
	Exploitatiesaldo	0	0	0	0	65	0	65
	Jaarlijkse dotatie IMNOR	0	0	0	0	0	313	313
Beschikkingen 2021								
	Bijdrage aan exploitatie	0	0	0	-369	-22	-273	-664
	Afsluiten Connexxion Leimuiden	0	-303	0	0	0	0	-303
Saldo 1-1-2022		11.152	2.032	272	1.107	5.085	837	20.485
Toevoegingen 2022								
	Rente 0%	0	0	0	0	0	0	0
	Exploitatiesaldo	0	0	0	0	45	0	45
	Jaarlijkse dotatie IMNOR	0	0	0	0	0	313	313
Beschikkingen 2022								
	Bijdrage aan exploitatie	0	0	0	-369	-22	-323	-714
Saldo 1-1-2023		11.152	2.032	272	738	5.108	827	20.129

Stand en het verloop van de voorzieningen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Voorziening onderhoud gebouwen	Voorziening wethouders pensioenen	Voorziening nadelige grexten	Voorziening Ghoybos	Voorziening riolering	Saldo / mutaties
Saldo 1-1-2019	1.479	2.796	7.767	218	545	12.805
Toevoegingen 2019						
Rente	0	70	155	4	0	230
Bijdrage van exploitatie	243	0	0	0	0	243
Beschikkingen 2019						
Verminderingsen	-206	-87	0	-16	0	-309
Bijdrage aan Tweesprong	-90	0	0	0	0	-90
Afsluiten postkantoor Sotaweg	0	0	-3	0	0	-3
Afsluiten Braassemerland Centrum	0	0	3.869	0	0	3.869
Saldo 1-1-2020	1.426	2.779	11.789	206	545	16.746
Toevoegingen 2020						
Rente	0	69	236	4	0	309
Bijdrage van exploitatie	243	0	0	0	0	243
Beschikkingen 2020						
Verminderingsen	-277	-88	0	-16	0	-381
Bijdrage aan Tweesprong	-90	0	0	0	0	-90
Afsluiten ESW Gerardusschool	0	0	-105	0	0	-105
Afsluiten ESW Egmond	0	0	-206	0	0	-206
Afsluiten Centrumplan Leimuiden	0	0	-2.503	0	0	-2.503
Saldo 1-1-2021	1.303	2.760	9.211	194	545	14.013
Toevoegingen 2021						
Rente	0	69	184	4	0	257
Bijdrage van exploitatie	243	0	0	0	0	243
Beschikkingen 2021						
Verminderingsen	-112	-90	0	-16	0	-218
Bijdrage aan Tweesprong	-90	0	0	0	0	-90
Afsluiten Connexxion Leimuiden	0	0	-216	0	0	-216
Saldo 1-1-2022	1.344	2.739	9.180	181	545	13.989
Toevoegingen 2022						
Rente	0	68	184	4	0	256
Bijdrage van exploitatie	243	0	0	0	0	243
Beschikkingen 2022						
Verminderingsen	-195	-92	0	-16	0	-303
Bijdrage aan Tweesprong	-90	0	0	0	0	-90
Saldo 1-1-2023	1.301	2.715	9.363	168	545	14.094

Voorgeschreven (BBV) verplicht op te nemen informatie/verklaringen

Geprognosticeerde balans per begin en eind 2017 en 2018-2022

BALANS (per ultimo jaar)													
activa	2017	2018	2019	2020	2021	2022	passiva	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0	Algemene reserves	11.334	11.472	13.466	13.994	15.264	15.045
Materiële vaste activa	57.283	64.652	71.156	74.569	76.120	77.893	Bestemmingsreserves	11.842	10.692	10.586	9.922	9.333	8.977
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	5.670	4.670	4.670	5.670	3.420	3.420	Resultaat na bestemming	3.506	1.994	2.842	4.112	3.893	1.999
Overige langlopende leningen	4.850	4.722	4.592	4.456	4.315	4.171	Voorzieningen	4.001	5.038	4.957	4.802	4.809	4.731
Overige uitzettingen met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar	0	0	0	0	0	0	Vaste schulden met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar	55.780	54.065	57.868	56.524	55.171	53.808
Voorraden - IEGG	7.949	9.014	8.472	6.730	4.649	3.021	Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd < jaar	2.068	3.000	3.000	4.879	3.000	6.739
Voorraden - gereed produkt	5	5	5	5	5	5							
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	12.501	2.752	3.406	2.400	2.566	2.400	Overlopende passiva	7.310	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
Liquide middelen	181	448	417	402	395	390							
Overlopende activa	7.403	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000							
	95.842	93.262	99.718	101.232	98.470	98.300		95.842	93.262	99.718	101.232	98.470	98.300

Emu-saldo

In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (kabinet, VNG en IPO) is afgesproken dat het EMU-saldo over het begrotingsjaar, het daaraan voorafgaande jaar en het daarop volgende jaar in de begroting zichtbaar wordt gemaakt. In onderstaande tabel is deze verplichting vertaald.

Omschrijving (bedrag x € 1.000)		Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	463	2.736	3.127	3.304	1.643	
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.878	1.988	2.394	2.225	2.310	
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie?	516	243	243	243	243	
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	8.247	8.492	6.807	1.526	4.083	
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0	0	
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voorzover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0	
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw -, woonrijp maken e.d.	2.687	2.998	1.430	0	329	253
8	Baten bouw grondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	1.659	3.963	4.024	0	2.720	2.131
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	389	382	367	202	285	
10	Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0	0	0	
11	Verkoop van effecten:						
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee	nee	
b	Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	0	0	0	0	0	
Berekend EMU-saldo		-6.807	-2.942	1.185	6.435	1.706	

Jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen

Als gevolg van het BBV dient in dit onderdeel tevens afzonderlijk aandacht te worden besteed aan jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen. Hierbij moet worden gedacht aan arbeidskosten van niet meer actieve werknemers, zoals wachtgelden, wethouderspensioenen en afdracht ziektekostenpremie. In de regelgeving is bepaald dat voor deze verplichtingen geen balansvoorzieningen mogen worden opgenomen, indien het jaarlijks gelijkblijvende bedragen betreft (van vergelijkbaar volume). Wel mag er een reserve gevormd worden voor arbeidgerelateerde verplichtingen waarvan de omvang niet jaarlijks gelijk is. Bij Kaag en Braassem is een voorziening gevormd voor de verplichtingen voortvloeiende uit wethouderspensioenen. Bij de gemeente zijn geen functionarissen in dienst met een bezoldiging boven de Balkenende-norm.

Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld

Taakveld		Begroting Lasten	2019 Baten	Saldo
0 - Bestuur en ondersteuning				
0.1	0.1 Bestuur	1.801.942	-17.017	1.784.925
0.2	0.2 Burgerzaken	564.544	-473.627	90.917
0.3	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	207.366	-235.233	-27.867
0.4	0.4 Overhead	6.935.857	-65.424	6.870.433
0.5	0.5 Treasury	2.422.632	-3.016.698	-594.066
0.61	0.61 OZB woningen	244.556	-3.840.419	-3.595.863
0.62	0.62 OZB niet-woningen	0	-1.313.562	-1.313.562
0.64	0.64 Belastingen overig	0	-2.582.647	-2.582.647
0.7	0.7 Algemene uitkering	0	-29.372.347	-29.372.347
0.8	0.8 Overige baten en lasten	2.380.871	0	2.380.871
0.9	0.9 Vennootschapsbelasting	5.000	0	5.000
0.10	0.10 Mutaties reserves	414.702	-520.760	-106.058
0.11	0.11 Resultaat rekening van baten en lasten	0	0	0
		14.977.470	-41.437.734	-26.460.264
1 - Veiligheid				
1.1	1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.211.689	-55.161	2.156.528
1.2	1.2 Openbare orde en veiligheid	63.924	0	63.924
		2.275.613	-55.161	2.220.452
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1	2.1 Verkeer en vervoer	3.645.347	-48.298	3.597.049
2.5	2.5 Openbaar vervoer	139.791	-3.367	136.424
		3.785.138	-51.665	3.733.473
3 - Economie				
3.1	3.1 Economische ontwikkeling	197.727	-4.602	193.125
3.3	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	8.242	-11.000	-2.758
3.4	3.4 Economische promotie	397.266	-313.399	83.867
		603.235	-329.001	274.234
4 - Onderwijs				
4.2	4.2 Onderwijshuisvesting	1.111.857	-47.695	1.064.162
4.3	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.461.951	-453.093	1.008.858
		2.573.808	-500.788	2.073.020

Taakveld		Begroting Lasten	2019 Baten	Saldo
5 - Sport, cultuur en recreatie				
5.1	5.1 Sportbeleid en activering	238.110	0	238.110
5.2	5.2 Sportaccommodaties	1.611.016	-591.850	1.019.166
5.3	5.3 Cultuur	51.936	0	51.936
5.5	5.5 Cultureel erfgoed	56.955	0	56.955
5.6	5.6 Media	219.820	0	219.820
5.7	5.7 Openbaar groen en recreatie	1.935.819	-77.996	1.857.823
		4.113.656	-669.846	3.443.810
6 - Sociaal domein				
6.1	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.590.765	-3.307	1.587.458
6.2	6.2 Wijkteams	709.346	0	709.346
6.3	6.3 Inkomensregelingen	6.447.030	-3.998.423	2.448.607
6.4	6.4 Begeleide participatie	2.625.276	-102.148	2.523.128
6.6	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	339.380	0	339.380
6.71	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	1.105.484	-200.000	905.484
6.72	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	3.249.095	0	3.249.095
6.81	6.81 Geëscaleerde zorg 18+	1.591	0	1.591
6.82	6.82 Geëscaleerde zorg 18-	403.247	0	403.247
		16.471.214	-4.303.878	12.167.336
7 - Volksgezondheid en milieu				
7.1	7.1 Volksgezondheid	1.222.423	-5.348	1.217.075
7.2	7.2 Riolering	2.618.719	-3.335.190	-716.471
7.3	7.3 Afval	2.654.174	-3.117.669	-463.495
7.4	7.4 Milieubeheer	887.410	0	887.410
7.5	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	76.147	-63.090	13.057
		7.458.873	-6.521.297	937.576
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
8.1	8.1 Ruimtelijke ordening	1.709.319	0	1.709.319
8.2	8.2 Grondexploitatie	3.522.765	-3.522.765	0
8.3	8.3 Wonen en bouwen	889.892	-988.848	-98.956
		6.121.976	-4.511.613	1.610.363
Totaal baten en lasten		58.380.983	-58.380.983	0

Begroting en het meerjarenperspectief

In het hiernavolgende onderdeel wordt inzicht gegeven in het te verwachten meerjarenperspectief voor de jaren 2020 tot en met 2022, waarbij de conceptbegroting voor 2019 als uitgangspunt is genomen. Voor de kaderstellende functie van de gemeenteraad is het van belang tevens de ontwikkelingen op de langere termijn te kennen. Met de meerjarenramingen wordt hierin, met het huidige inzicht in de cijfers voor latere jaren, zo goed als mogelijk voorzien. De meerjarenramingen dienen evenals de begroting voor het komende begrotingsjaar in beginsel structureel sluitend te zijn. Indien er risico's zijn voorzien met structurele gevolgen moet de meerjarenbegroting zelfs sluiten met een positief resultaat dat voldoende van omvang is om te voldoen aan de door de raad vastgestelde weerstandsratio. In de meerjarenbegroting worden de consequenties van het beleid over een termijn tot drie jaren na het begrotingsjaar doorgerekend. Het gaat hierbij om beleid dat al is vastgesteld (bestaand beleid) en het beleid dat met het vaststellen van de begroting 2019 als nieuw beleid wordt aanvaard. De consequenties van het nieuwe beleid worden afzonderlijk in de (meerjaren-)begroting zichtbaar gemaakt, teneinde de financiële afwegingen bij keuzevraagstukken helder te krijgen.

In het recapitulatieoverzicht, wordt een overzicht gegeven van de totale financiële positie voor 2019 tot en met 2022. In dit overzicht zijn de gegevens verzameld uit drie overzichten die op de hierna volgende bladzijden zijn opgenomen en achtereenvolgens de volgende informatie bevatten;

Overzicht I - Basisbegroting en de mutaties daarop in het meerjarenbeeld voor latere jaren

Hierin wordt een overzicht gegeven van alle baten en lasten van het bestaande beleid, voor 2019 doorgerekend met de in de begroting vermelde kaders voor 2019. Tevens is gekeken naar (wettelijk) onontkoombare ontwikkelingen met financiële consequenties zoals vermeld in de Perspectiefnota. In het meerjarenbeeld is voor latere jaren voorts rekening gehouden met incidentele ramingen welke zijn opgenomen in de begroting voor 2019, deze zijn er voor latere jaren uitgefilterd of juist in latere jaren opgenomen indien deze niet van toepassing zijn op het begrotingsjaar 2019.

Overzicht II - Verplichte/noodzakelijke (vervangings)investeringen/uitgaven

Hierin worden de lasten van de verplichte (vervangings)investeringen vermeld, welke noodzakelijk zijn ter handhaving van het huidige voorzieningenniveau (bestaand beleid). Alle investeringen welke in de periode van het huidige meerjarenperspectief volledig zijn afgeschreven, worden beoordeeld op de noodzaak en tijdstip van vervanging en waar relevant voor de geraamde vervangingskosten opgenomen in dit overzicht.

Overzicht III – Door het college/raad voorgestelde maatregelen

In dit overzicht zijn de door het college voorgestelde maatregelen genoemd, welke al zijn opgenomen in de door de raad vastgestelde Perspectiefnota 2019.

Recapitulatie overzicht meerjarenperspectief

bedragen in €

Verzamelstaat financiële positie meerjarenbeeld en inspanningen DIN		Begroting 2019	Meerjarenbegroting						
			2020		2021		2022		
I	Saldo basisbegroting 2019 met mutaties voor niet structurele posten	-2.841.887 reeds verwerkt in basisbegr. 2019	V	-4.564.029	V	-4.030.177	V	-2.198.129	V
II	Vervangingsinvesteringen/vrijval (kapitaallasten)			452.446	N	331.422	N	428.489	N
Begrotingsbeeld (incl. vervangingsinvesteringen)		-2.841.887	V	-4.111.583	V	-3.698.755	V	-1.769.640	V
III	Inspanningen vanuit het DIN	846.394	N	846.394	N	651.794	N	616.794	N
	Reeds verwerkt in basisbegroting 2019	-846.394	V	-846.394	V	-846.394	V	-846.394	V
Begrotingsbeeld (incl. inspanningen DIN)		-2.841.887	V	-4.111.583	V	-3.893.355	V	-1.999.240	V

Basisbegroting en de mutaties daarop voor niet structurele posten

Overzicht I

Totale baten en lasten bestaand beleid (bedragen in €)	2019	2020	2021	2022
Programma 1 Bestuur regio en middelen				
Lasten	4.026.631	N		
Baten	-441.043	V		
Saldo basisbegroting 2018	3.585.588	N	3.585.588	N
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2018:				
AED's		-10.400	V	-10.400
Bijdrage byod nieuwe raadsleden				15.500
Meerjarenbeeld programma 1	3.585.588	N	3.575.188	N
Programma 2 Sociaal domein				
Lasten	22.413.669	N		
Baten	-5.401.864	V		
Saldo basisbegroting 2018	17.011.805	N	17.011.805	N
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2018:				
Onderzoek maatschappelijke zorg		-27.500	V	-27.500
Lasten in begroting Rijnvicius		29.000	N	63.000
Bijdrage/deelname participatiebudget		-30.000	V	-30.000
Toename aanvragen WMO			5.000	5.000
Meerjarenbeeld programma 2	17.011.805	N	16.983.305	N
Programma 3 Ruimte en leefomgeving				
Lasten	19.744.401	N		
Baten	-11.798.347	V		
Saldo basisbegroting 2018	7.946.054	N	7.946.054	N
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2018:				
Verkiezingen PS in 2019, 2e K in 2021 en GR in 2022		-25.000	V	
Afsluiten Centrumplan Leimuiden in 2020		155.000	N	
Afsluiten Centrumplan Leimuiden in 2020 tlv res.		-155.000	V	
Afsluiten Connexxion Leimuiden in 2021			303.000	N
Afsluiten Connexxion Leimuiden in 21 tlv res.			-303.000	V
Afsluiten ESW Egmond in 2020		100.000	N	
Afsluiten ESW Egmond in 2020 tlv res.		-100.000	V	
Afsluiten Regenboogweg Nw.Wetering Noord in 2020		200.000	N	
Afsluiten Regenboogweg Nw.Wetering Noord in 2020 tlv res.		-200.000	V	
Doorontwikkelen werkgeversservicepunt na 2019		30.000	N	30.000
Aanpassing exploitatiebudget IBOR		-464.264	V	-371.616
Mutatie parels in 2022				25.000
Mutatie onttrekking reserve IMNOR		-59.761	V	-193.664
Mutatie saldo riolering (naar reserve)		-43.965	V	-56.285
Meerjarenbeeld programma 3	7.946.054	N	7.383.064	N
Algemene dekkingsmiddelen				
Lasten	9.354.395	N		
Baten	-40.739.729	V		
Saldo basisbegroting 2018	-31.385.334	V	-31.385.334	V
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2018 :				
Mutatie algemene uitkering		-562.413	V	-1.332.429
Samenwerking I&A		38.512	N	117.864
Restsaldo treasury		-282.081	V	-289.159
Overige baten en lasten		5.270	N	
Eenmalige beschikking in 2020 over de algemene reserve (IKC Leimuiden)		-319.540	V	
Precariorechten				2.698.447
Meerjarenbeeld algemene dekkingsmiddelen	-31.385.334	V	-32.505.586	V
Meerjarenbeeld totaal resultaat programma's	-2.841.887	V	-4.564.029	V

Verplichte/noodzakelijke (vervangings)investeringen/uitgaven

Overzicht II

Onderwerp	(bedragen in €)	totaal invest.	jaar verv.	afshr. termijn	kapitaallasten			
					2019	2020	2021	2022
Programma 1 Bestuur, regio en middelen								
Meubilair raadszaal	23.247	2019	15		1.964 N	1.964 N	1.964 N	
Kapitaallasten programma 1					1.964 N	1.964 N	1.964 N	
Programma 2 Sociaal Domein								
Nieuwbouw de Wegwijzer (tbv IKC R.a.veen)	409.125	2019	40		18.045 N	18.045 N	18.045 N	
1e inrichting de Roelevaer (tbv IKC R.a.veen)	12.311	2019	40		1.452 N	1.452 N	1.452 N	
Nieuwbouw de Schakel (tbv IKC R.a.veen)	404.003	2019	40		17.819 N	17.819 N	17.819 N	
Nieuwbouw de Elckerlyc (tbv IKC R.a.veen)	307.813	2020	40			13.576 N	13.576 N	
Meerjarenonderhoudsplan de Schakel (tbv IKC R.a.veen)	28.926	2020	40			1.276 N	1.276 N	
Meerjarenonderhoudsplan div. scholen Leimuiden (tbv IKC Leimuiden)	538.000	2021	40			23.731 N	23.731 N	
Bouw accommodatie 't Spant	154.355	2021	40					6.808 N
Kapitaallasten programma 2					0 N	37.316 N	75.899 N	82.707 N
Programma 3 Ruimte en leefomgeving								
Uitvoering speelruimtebeleidsplan	66.395	2019	10		7.831 N	7.831 N	7.831 N	
Uitvoering speelruimtebeleidsplan	66.395	2020	10			7.831 N	7.831 N	
Uitvoering speelruimtebeleidsplan	66.395	2021	10					7.831 N
Uitvoering speelruimtebeleidsplan	66.395	2022	10					
Een nieuwe speelplek + ondergrond 2 jaarlijks	38.500	2019	10		4.541 N	4.541 N	4.541 N	
Een nieuwe speelplek + ondergrond 2 jaarlijks	38.500	2021	10					4.541 N
Uitvoering GRP 2014 - 2018	2.172.367	2019	div.		kap. lasten gedekt binnen grp			
Kapitaallasten programma 3					0 N	12.372 N	20.203 N	32.575 N
Kostenplaatsen								
Huisvesting:	Vervanging vloerbedekking	103.890	2019	10		12.254 N	12.254 N	12.254 N
Voertuigen/gereedschappen	Voertuigen/gereedschappen	414.000	2019	div.		48.831 N	48.831 N	48.831 N
	Voertuigen/gereedschappen	155.500	2020	div.		36.000 N	14.095 N	14.095 N
	Voertuigen/gereedschappen	229.729	2021	div.			8.500 N	26.094 N
	Voertuigen/gereedschappen	0	2022	div.				
Kapitaallasten kostenplaatsen					0 N	97.085 N	83.680 N	101.274 N
Totaal kapitaallasten vervangingsinvesteringen					0 N	148.737 N	181.746 N	218.520 N
Ramingen dekking door vrijval van kapitaallasten						303.709 N	149.676 N	209.969 N
Op te nemen in de meerjarenbegroting					0 N	452.446 N	331.422 N	428.489 N

Overzicht nieuw beleid

Overzicht III

Inspanningen vanuit het DIN waarvoor extra budget benodigd is

bedragen in €

Nr.	Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Programma 1 Bestuur, regio en middelen					
1	Vervanging website investering (€ 100.000) (vervallen in DIN)				
2	Kapitaallasten nieuw raadsinformatiesysteem (aanschaf 2017)	24.600 N	24.600 N		
3	Meting klanttevredenheid		15.000 N		
4	Handhaving permanente bewoning en woonfraude	40.000 N			
5	Extra inzet voor juridische afhandeling reguliere handhavingszaken	60.000 N			
	totaal programma 1	124.600 N	39.600 N	0 N	0 N
Programma 2 Sociaal domein					
6	Inzet voor controleren en handhaven alcohol- en drugsgebruik	35.000 N	35.000 N		
7	Vanuit de werkgroep dementie-vriendelijk 3 initiatieven uitvoeren	35.000 N	35.000 N		
	totaal programma 2	70.000 N	70.000 N	0 N	0 N
Programma 3 Ruimte en leefomgeving					
8	Uitwerken duurzaamheidsagenda 2016-2020	25.000 N	25.000 N		
9	Bijdrage aan Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025	26.794 N	26.794 N	26.794 N	26.794 N
10	Ambtelijke inzet voor Energie-akkoord HR, open landschap en bodemdaling en overige activiteiten voor energieneutraliteit.	40.000 N	40.000 N	40.000 N	40.000 N
11	Uitvoering geven aan vervolgfases IBOR (wegen)	350.000 N	550.000 N	550.000 N	550.000 N
12	Inzet extra middelen IBOR voor realisatie extra wensen (parels)	25.000 N	25.000 N	25.000 N	
13	Ophogen cofinancieringsbudget Groen en Natuur	50.000 N	50.000 N		
14	Activeren en innoveren recreatieprojecten	50.000 N			
15	Uitvoeringskosten recreatieve projecten	35.000 N			
16	Doorontwikkelen werkgeversservicepunt	30.000 N			
17	Uitvoering initiatieven nav Kernen in hun Kracht	10.000 N	10.000 N		
18	Uitvoering onderzoek naar impact ontwikkelingen rondom Schiphol	10.000 N	10.000 N	10.000 N	
	totaal programma 3	651.794 N	736.794 N	651.794 N	616.794 N
Per saldo voorgestelde maatregelen		846.394 N	846.394 N	651.794 N	616.794 N
Reeds beschikbaar gesteld DIN 2016-2019 in begroting 2018		898.894	821.794	651.794	651.794
Totaal extra benodigd voor DIN 2019-2022		-52.500 V	24.600 N	0 V	-35.000 V